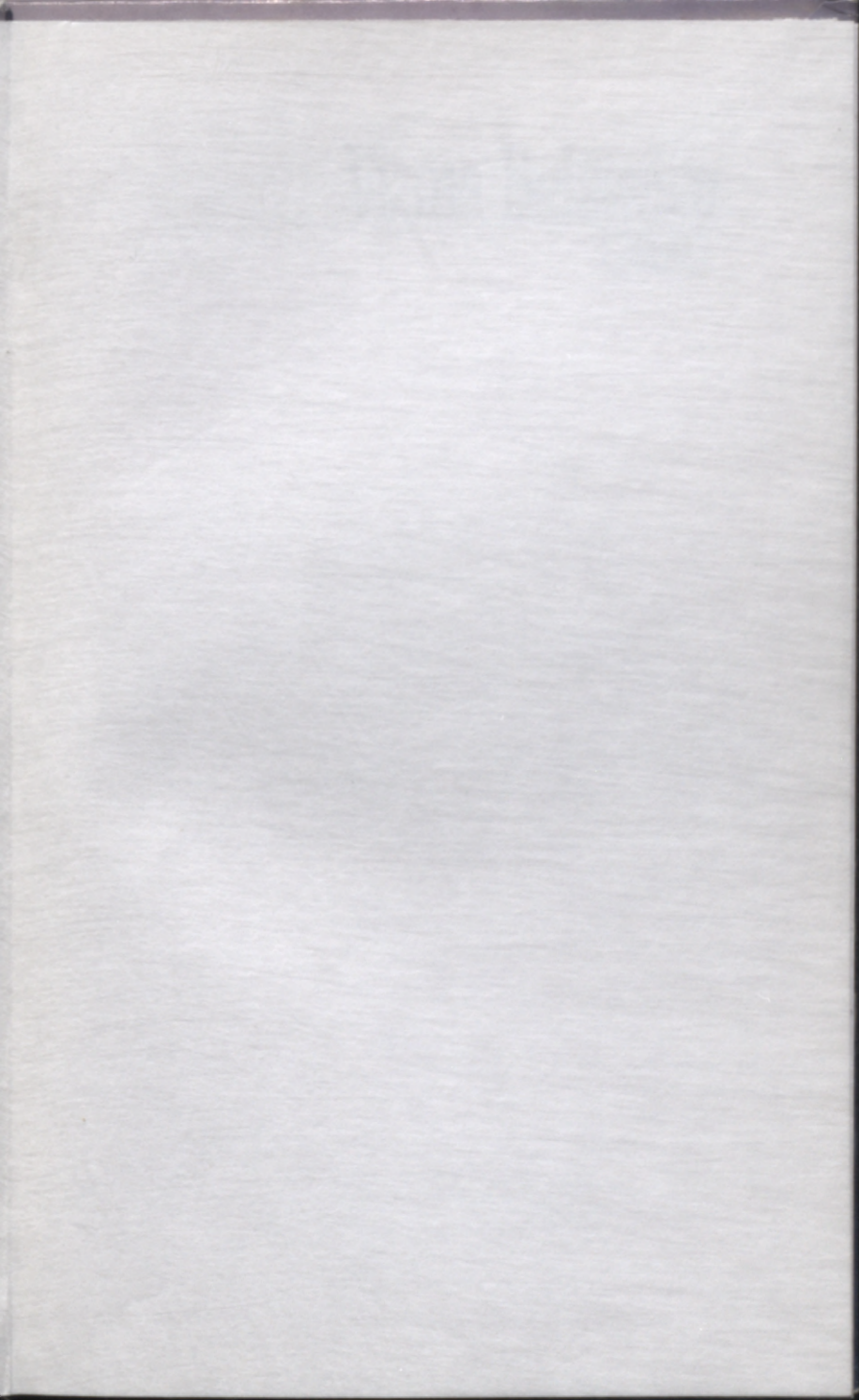

The background of the book cover is a photograph of a sunset or sunrise over a vast body of water. The sky is a mix of dark blue, purple, and orange, with the sun's glow creating a bright horizontal band across the horizon. The water in the foreground is dark blue with white-capped waves.

Vizma Belševica
Raksti

JUMAVA

Vizma Beševica
Rakoti

Vizma Belševica

Raksti

JUMAVA

L 99-3
L 431

L
810

Vizma Beļševica

Raksti

Pirmais sējums

Dzeja

JUMAVA

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

UDK 821.174(081)
Be 341

~~99~~ 10.078

0303024112

Grāmata izdota ar
Kultūrkapitāla fonda
finansiālu atbalstu

Sastādītāja *Inta Čaklā*

Mākslinieks *Ernests Zariņš*

ISBN 9984-05-214-1

- © Apgāds «Jumava», 1999
- © Vizma Belševica, teksts, 1999
- © Ernests Zariņš, mākslinieciskais
noformējums, 1999

Raksti ir Lielā Atskatišanās. Gan autoram, gan lasītājam. Pametot skatu uz pusgadsimtu garo Vizmas Belševicas ceļu literatūrā, var sacīt vienu: tas ir taisns ceļš. Tā ir likumsakarīga un mērķtiecīga personības un stila evolūcija.

Taisns ceļš allaž ir visgrūtākais: tam nav upes pakļāvīgo cilpu un likumu. It īpaši cauri tai nežēlīgajai vēsturei, kādu mēs šajā gadsimtā esam piedzīvojuši.

Šādā ceļā vieglprātīgs, atraisīts daudzrakstišanas prieks nav iespējams. Vēl piebīdīsim: un nav arī vajadzīgs. Vizmas godīgi sarūpētais literārais devums līdzinās zemkopja darbam. Liktenim un laikam spītējot, diendienā riskējot, pārvarot nelaimes, — ne velti daudzi viņas grāmatu nosaukumi ir saistīti ar zemi, ar dabu. Daba kā sargātāja un padoma devēja latvieti ir gadusimtiem uzturējusi dzīvu. Vizma ir spilgti latviska rakstniece, un par to liecina viņas popularitāte. Viņas dzejoļus un stāstus nevar iedalīt literāra avangarda vai arjergarda plauktiņos. Viņai nevar sazimēt īpašas literāras ietekmes. Un tieši šis spilgtais latviskums viņas darbus padara arī starptautiski saprotamus un pieejamus.

Galvenokārt Vizma ir pazīstama kā dzejniece. Dzeja arī ir viņas darba vadošā, bet ne vienīgā līnija. Kopš tās tālās atskārtas, ka dzimtenes vārdā «ciests un melots daudz», dzeja attīstījies ļoti konsekventi. Sākumā maksimāli, saasināti, tad rezignētāk, bet īpaši asos likteņa pavērsienos paceļoties pravietiskos augstumos. Dzeja, nebūdamā tiešs biogrāfijas spogulis, tomēr veidojusies pēc tiem pašiem organiskajiem

dzīves likumiem. Tādēļ tā ir spējusi tik dziļi atbalsoties cilvēku prātos un sirdīs. Vizmas dzejā nav puspatiesību, pusemociju, nav stilistikas koķetēriju, nav modes. Šī dzeja ir vienlaik neaizsargāta un skarba, jo tā pati neprasās aizsargājama. Tā ir pārdzīvota tragika, kas nes apskaidrību. Tā var runāt ar cilvēkiem, sabiedrību, tautu nopietni un principiāli, nesolot un nepamācot.

Jau pieminētajai līdzībai ar zemes darbu visvairāk atbilst dzejnieces valoda. Tā ir patiešām kopta un veidota pastāvīgās filoloģiskās studijās, atrodot vārdus gan vecās vārdnīcās, gan Jaužu mutēs. Lielā mērā šo kopšanu sekmējuši atdzejojumi un prozas tulkojumi. Kaut arī tie veikti, lai nopelnītu dienišķo maizi, taču profesionālā ētika mudinājusi Vizmu strādāt pie šiem darbiem ar vislielāko atdevi un rūpību. Par to viņa pati stāsta, kā mācījusies tulkot netulkojamo.

Ja Vizmas tulkojums vai atdzejojums atrodas vienā aptverē ar citu kolēģu veikumu, to nav grūti atpazīt. Tā Šekspīra sonetu raibajā latviskotāju virknē Vizmas rokas darbs izceļas ar īpatnu poētisku precizitāti: nekādu gatavu štampu, nekādu aptuvenu poētismu atskaņām. Citādi sakot, nekas netiek aiztapināts, netiek izmantots gatavs «skaistums», viss tikai ar pašas rokām. Tur, kur viņa latviskojumu veido vienpersoniski, tur top darbs, kas mūsos iegulst bez pārpalikuma: vai tas būtu ukraiņa Mikolas Vinhranovska kongeniālais atdzejojums vai lappušu lappusēm folklorizējies Allana Milna «Vinnijs Pūks».

No šīs dzejas un valodas, zemes un maizes darba izaudzis arī nu jau gana kupls stāstnieces talants. Tieši tas ar abām «Billes» grāmatām padarījis Vizmu par šobrīd visvairāk pieprasīto un lasīto. Pēc «Ķikuraga stāstiem», ar vieglu ekstravaganci un trāpīgām detaļām piesātinātiem, nāca ironiska

monologa apguve. Burbeķiša, dullā Paulīne, teātra spoks — tās ir atsvaidsinošas lappuses mūsu dažkārt pārlietu piezēmētājā prozā. Visa līdzšinējā pieredze apvienojās Billes bērnības ainās. Tas ir psiholoģiski dziļš, valodiski trāpīgs un vēsturiski paties vēstījums par mazas meitenītes un pusaudzes likteni. Tā ir arī visas mūsu tautas sūrā un rūgtā pieredze. Izkopta un izstrādāta iekšējā runa, kurā vārds līdzvērtīgs žestam, istā vietā atrasta sīkdetaļa un — pats galvenais — nekā lieka. Un nekā melota. Cik bieži cilvēkiem, atceroties pagātņi, to gribas apdzejot un apdaiļot! Šajā ziņā Billes dzīves apcerējumi ir strupi un skarbi. Un tieši tādēļ jo svētīgi. Tā ir latviskas izturības un skaistuma skola, bez ilūzijām, bet ar pārlicību. Starp daudz un dažādām bērnības atmiņām, ar kurām latviešu literatūra ir tik bagāta, Bille, pilsētas nomales bērns, iet savu grūto divdesmitā gadsimta vidus ceļu.

Atcerēsimies dzejojumā «Nakts atkāpes» atkāpi par sirmo bērnu. Vecajā, nedaudz banālajā teicienā, ka dzejnieki ir kā bērni, slēpjas liela daļa patiesības. Uztveres spilgtums, izteiksmes tiešums, nepiekāpšanās vispārpieņemtajām domām nāk no bērnības. Jo tālāk rit gadi, jo grūtāk savu redzējumu samērot ar apkārtējo pasauli. Vizma kopīgi ar Billi ir norakstījušas šo bērna smagumu no sirds.

«Bille» nav vienīgā, kas stāstīta bērniem. Savulaik arī mūsu tautas pasakas Vizma teikusi sev raksturīgā manierē, apaudzējot pasakas skeletu ar pašas radītiem notikumiem, savā pašas dzejnieces valodā. Lai līdzī bērnam ar baudu izlīkumotu pa pasaku, nevis censtos ātrāk bērnu iegrūst gultā. Šajās pasakās arī ir daudz bērnības pieredzes.

Var sacīt, ka «Billes» parādīšanās kļuva par spoguļi lielai daļai Vizmas iepriekšējā darba dzejā, pasakā, apcerē. Viss ir ticis gadu gadiem audzēts, iestrādāts, savstarpēji sastīgots. Tā ir vēl viena paralēle zemesdarbam.

Lēnums, bet ne lēnīgums, pamatīgs sakņojums pat visaugstākās iedvesmas brīdī, izsvērts un veiksmīgi pasacīts vārds bez apkārtrunāšanas. Vizmas darbs jebkurā literatūras jomā apliecina tradicionāli latvisko darba tikumu, kuru daudzi piesauc, bet reti kurš pie tā turas. Daba ne tikai klāstāv viņas dzejoļos un stāstos, bet savā ziņā pati dod dabiskumu to formai. Gandrīz katram dzejolim ir sava īpatna, neaiztapināta ritmika un panta veidojums, stāsti ne stiepjas garumā, ne apcērtas pirms laika. Formas rimtais līdzsvars ar dramatisko, pat traģisko saturu dod lielu gandarijuma sajūtu. Tas ir pa spēkam tikai izcilam autoram. Un tas ir pa spēkam tikai labam lasītājam.

Knuts Skujenieks

Zemes silturns
1959

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

James O'Brien
MSA

I

Zvaigzne

Mijkrēšļa ēnotam kokam
kāds pašķīra rasainos zarus.
Tie bija spalvaini pirksti —
varbūt tur rāpās kāds zvērs?
Tomēr šis radījums prata
jau nūjai siet akmeņa šķilu...
Viņa jau baidījās mamuts,
nogāztais biezokņu cars.
... Tīra un bezgala tāla
pār dumbrājiem staroja zvaigzne.
Mežona tumšajos prātos
sācis bij gruzdēt kaut kas.
Likās, ka zvaigzne sviež bultas
no augstumiem dobjiem un melniem,
Katra no tām viņa sirdi
ilgās un nemierā skar.
Gribējās iekaukties spalgi,
kā zvēri kauc tvanīgās naktīs.
Kliedzienā atbrīvot krūtis,
ko zvaigzne tik sāpīgi dzej.
Var būt, ka tieši šai brīdī
viņš bija par cilvēku kļuvis.
Cilvēkam neklājas kautk.
Lūpas slēdz lepnums un spīts.

Laikmetu smagnējie soļi
dunēja vēstures takās,
Tautu un robežu jūklī
tie atstāja sūrstošas pēdas.
Troņi un iekārtas gruva,
bet vienmēr caur sāpēm un tumsu
Cilvēki sniedzās pēc zvaigznēm,
kas naksnīgos tālumos kaist.
Cilvēki gāja uz sārziem
un cietokšņu pagrabos smaka,
Tomēr uz debesīm tiecās
pat gotikas spārnotās smailes.
Sadega gaišākie prāti
kā pusnaktī krītošas zvaigznes,
Meklējot ceļu uz Visumu.
Asinīs mirka šis ceļš.
Zvaigzne un cilvēks caur laikiem
iet cīņu un ciešanu gaitā,
Nešķirsies viņi ne mūžam,
kā nešķiras sapnis un darbs.
Mirstot plok cilvēks pie zemes
un pirksti žņaudz velēnu cieta.
Atvadās lūpas no mātes,
bet zvaigzni vēl meklē tā skats.

Nāves salas zieds

Pat Nāves salas vecās rētas dzīst,
Vien reizi gadā bula saules spriekstīs
Te zeme karstiem asins sviedriem svīst
Un saplaukst kvēlās meža neļķu dzirkstīs.

Te daudzu gadu pavediens bij rauts,
Bet latvju strēlniekiem te sākās gaita lielā
No salas smilšainās, ko šķembu šķautnes jauc,
Līdz trauksmainajām Petrogradas ielām.

Kā nedziestoša atbalss sarkans zieds
Virš katras asins lāses tvīkstot cejas.
Kaut vienu noplūc un pie krūtīm liec,
Pirms dodies atkal savu dienu ceļā.

Kā asa šautra ziedlapiņas stars
Lai nenostājot seko soli katrā
Un skaudrā smeldzē kūtro sirdi skar,
Kad reizēm gribas vieglu taku atrast.

Kad tavās lūpās noslāpst patiess vārds,
Kad savu ķūdu labot pietrūkst drosmes,
Lai Nāves salas neļķes kvēlums sārts
Deg tavās krūtīs viņu dienu spozmē.

Ja spētu strēlnieki no rūgtās zemes kāpt,
Lai droši sastaptu tu viņu skatus cietos,
Lai viņiem sacīt nevajag, ka sāp
Par tavu dzīvi asins velti lietā.

Tās asinis, pār kurām sarkans zieds
Kā nedziestoša atbalss kaisli ceļas.
Kaut vienu noplūc un pie sirds sev liec,
Pirms dodies atkal savu dienu ceļā.

Apkopēja

Es spodrinu rūtis, es mazgāju grīdu,
Svaigs sārtosies paklājs, un vāzē liks zieds,
Lai telpā nāk valgaiss un mierīgais spīdums,
Kas domām un skatienam vieglumu sniedz.

Vēl atdarīt logus man rītausmas paliem
Un dzirkstīgu ūdeni karafē nest.
Vien mitruma aprautās rokās man paliek
To putekļu pēdas, ko noslauku es.

Tev gaiši būs tīrajā istabā ienākt
Pa saulstaru taku, uz grīdas kas krīt.
Tu pasmaidīsi: cik brīnišķa diena...
Un aizmirsīsi man pateikt «labrīt!».

Vecais mežsargs

Viņš bija kā priede starp priedēm,
Tik pieticīgs, taisns un patiess,
Ka brūklenēm patika ziedēt
Zem mežsarga rāmajiem skatiem.

Viņš bija kā briedis starp briežiem,
Tik vērīgām acīm, tik dzirdīgs,
Ka zināja visu, kas riešas
Ik atvases zaļajā sirdī.

Viņš bija kā gārnis starp gārņiem,
Kas mežus kā grāmatas lasa
Un pārslīd tik mierīgiem spārniem,
Ka galotnēm nenobirst rasa.

Viņš mira, kā koks mirst starp kociem,
Kad izdegas jaunaudzēm klājis,
Jo gadiem kā varvīksnes lokiem
Viņš ziedēdams cauri bij gājis.

Priežu jaunaudzē

Reiz pāri ar tevi te stādījām kokus.
Bij celmainais izcirtums tvanīgi silts.
Mēs sarkām, ja neviļus saskārās rokas,
Un sejās mums dvašoja karstā smilts.

Vējš skolnieku matos un kaklautos vijās,
Pat valodās iejaucās šķelmīgs un svaigs,
Bet jautrajā pulkā mēs divatā bijām,
Ap mums mulsa klusums — tik dziļš un tik maigs.

Kā zemei, kas neziņā sējumus briedē,
Mums nebija skaidrs, kas sirdī var plaukt,
Tik vienu mēs zinājām — jaunajām priedēm
Zem dzimtenes saules lemts kuplot un augt.

Saule sirdī

*Pāvilam Sukatniekam —
latvju zemes dārzkopim*

1

Reiz bija zēns kā visi lauku zēni —
Tāds baltgalvains, ar platām, zilām acīm
Un garām, dzērvju zābakotām kājām,
Kas viņu nēsāja pa zaļu biržu skupsnām,
Pa rāmo gāršu ēnainajām takām
Un upenāju brikšņiem strautu krastos
No zila rīta līdz pat vēlai naktij.

Bet, mājup nākot, nemierīgās kājas
Bij aplipušas sīku puķu pārslām,
Bij ziedputekšņu siltā migla matos
Un rokās — deviņviru spēka zelta zizlis
Ar ziedu kausos aizmigušām bitēm,
Ko neiztraucē zēna rimtā gaita.

Vai zināja gan māte, lauku sieva,
Ka tas, kam viņas sastrādātā roka
No brūna klaipa nogriež maizes šķēli,
Nes savās mazās krūtīs pašu sauli
Un zemes sulu briedējošo spēku,
Kam gribas zaļos asnos dīgt un kuplot?
Var būt, ka zināja.

Lemts mātēm daudz ko zināt.

Zēns pārnesa no meža sīku egli
Ar atvasišu dzirkstīm zaru galos

Un iestādīja klusā dārza stūrī.
Bet rudās saknēs noslēpums kāds bija,
Kas lika viņa ziņkārīgiem pirkstiem
Ik brīdi celt no zemes mazo koku
Un skatīties, vai kyslās sakņu stīgas
Ar melnās irdnes valgiem graudiem saaug.

Jo zēns vēl nepazina koku lielo mieru
Un sirmās zemes gudro pacietību.
Viņš nebij mācījies no asniem un no ziediem,
Un tāpēc skumjā neizpratnē vērās,
Kā viņa roku iedēstītai eglei
Pa vienai skujai atņem nāves rūsa,
Krīt adatiņas brūnās garā zālē...

Tā gāja vasaras — ar lietiemi un ar sauli,
Ar rasas varavīksnēm leknās liču pļavās
Un lauku darba skaudro smeldzi rokās,
Ar tēva padomu un stiebru šalkām druvās.
Tā gāja ziemas zilās sērsnas gunīs,
Ar ledus puķu rakstiem logu rūtīs,
Ar lauska sprakšķiem piesnigušos dārzos
Un neizteiktām pavasara gaidām,
Kas vieno ļaudis, ziemājus un kokus.

Tā gāja gadi.

Auga zēns par vīru.

Kā visi lauku vīri — smagu gaitu
Un asu vēju nobrūnētiem vaigiem,
Ko reti ieliec skopa smaida rievās.
Ne miņas vairs no matu baltā zīda,
No nezinošās zilgmes platās acīs

Un ziņkārīgās aplamības pirkstos,
Kas neprot strādāt, paciesties un gaidīt.

Tik vien no bērnu dienām viņā bija,
Kā senās saules alkas — plaucēt ziedus
Un asnu šautras vilināt no zemes,
Lai saviem zaļiem asmeņiem tās sašķeļ
Kā maziem šķēpiem slinko rīta miglu
Un krēslas tiņas novakaros rāmos.

2

Jūs pieradušas dienvidzemes versmi
Dzert lapām robotām un cietām stīgu sprogām
Un atspoguļot saldās ogu dzelmēs
Tik svelmainu un augstu debess loku,
Ka cilvēkam, kas viņā ilgi veras,
Sirds noreibst kā no jūsu sulas malka.

Jūs, vīnogas, kam kalnu ērgļa kliedziens
Dreb visu šķiedru trauksmīgajās dzīslās
Un ilgi pulsē it kā karsta atbalss,
Lai tam, kas kādreiz kausu cels pie lūpām,
Kā brīvam putnam gribas spārnus izplest.

Jūs, lepnās skaistules, ko silti vēji lolo,
Ko dziļas naktis satin melnā samtā
Un cikādes ko slavē skurbās dziesmās,
Jūs pārdēstītas palsā latvju zemē,
Kur katram pauguram, kas zaļu vilni paslien
Pār sējumiem un pazemīgām pļavām,
Dod cildeno un augsto kalna vārdu.

Jums saknes jālaiž nabadzīgā augsnē
Un greznās vītnēs jātur miglas smagums
Vai jāklausās, kā pelēks lietus sijā
Pa aslapainiem grāvja malas kārkliem
Un jūsu stīgās gurdas lāses sakar.
Ne ērgļi — aušīgs cīrulis te bārsta
Jums pāri sīkus treļļus skarbos vējos,
Un grieze briedē rudzus tālā druvā,
Tik zemi mākoņi, no pašas jūras kāpjot,
Te slīd pār jūsu noskumušām galvām,
Ka liekas, grib tie sīkstos zarus saliekt
Un noslaucīt no nepierastā lauka.

Jūs aizvainoti raucat skaistās lapas,
Un jūsu stīgas liedzas apskaut balstus,
Ko piedāvā jums laipna vīra rokas.
Jūs taisnās dusmās cietas ogas riešat
Kā pārmetumus — dzelošas un rūgtas,
Tik skāņas it kā negribēti smaidi.

Kam pielīdzināt jūsu bargo spītu?
Vai mūža mežu zvēra kaislām dusmām,
Kas krāta režģu tēraudam liek drebēt
Un mulst kā pašu gūstītāju prātiem?
Bet paiet nedēļas, un zvēri pierimst gurdi.
Vairs tikai zaļu liesmu spīvums acīs
Un smeldzīgs rēciens kādreiz pusnakts stundā
Kā dzimto džungļu tumšā atbalss nogrand.
Jūs bijāt lepnākas, jūs pretojāties gadiem,
Pat dzirdēt negribējāt, ko jums runā
Ar savu cieto roku lielo mieru
Un pacietīgo sirdi rāmais dārznieks.

Viņš mācīja jūs uzsūkt skopo sauli
Kā zemenēm, kas klusās mežu cirmsmās
Rieš saldo ogu valgi sārtās dzirkstis.
Viņš mācīja jūs savā smaržā noreibt,
Kā liepas reibst zem smalko ziedu nastas,
Kas pilna bišu spārnu aso trīsu
Un pagurušo vēju vieglo čukstu.
Viņš mācīja jūs dzidrām būt — cik dzidri
Ir atvasarā ūdeņi un zilgme
Pār caurspīdīgo bērzu rudo zeltu,
Un jūsu stīgu iecirtīgās šķiedrās
Viņš pludināja mežavīna spēku
Ar tālo taigu skarbo izturību,
Lai dziļu sniegu smeldzējošais smagums
Un pavasaru salnu sirmais viltus
Jums tikai jaunā zaļumā liek celties.

3

Tās nav vairs tālo dienvidzemju viešņas,
Bet latvju vīnogas, ar padevību maigu
Kas stingrus ķekarus liek vīra delnā,
Kam zilu ogu spoguļos dreb saule
Un dārza malas alkšņu palsie stumbri,
Bet sulīgajos audos liegi lāso
Kam atvasaras rītu rēnais svaigums
Un silta lietus spirdzinošā veldze,
Un kameņmedus klusi kautrā saldme,
Kas lūpās mulst kā pirmā skūpstā skāriens.

Visteiksmainākās ēnu raksta vijas,
Ko sārtas ausmas vēsā mirga saauž,

Met vīnogulājs platās vīra pēdās
Un grezno lapu izrobotām malām
Skar biklā glāstā viņa brūno pieri.
Dārzs tūkstoš tumšām ogu acīm seko,
Kā viņu kopējs tālos laukos aiziet,
Kur jaunu kviešu šķirņu siltais briedums
Kā trauslu ledu tīmeklājus kausē
Un akotos krāj gaišas rāsas lāses.

No sārtām dzīlēm ausma sauli pasviež,
Un staru kūļi izšķīst dobajā zilgmē,
Lai spožām pilēm kristu rāsas graudos
Un kustu upē varvīkšņotām spulgām,
Ko satver viļņu nemierīgās delnas.

Pār ogu acīm lapu plaksti noplīv,
Kad redz tās — dārznieks pašā saulē ieiet
Un salejas ar baltās gaismas paliem,
Kas plūst pār viņa roku koptiem dārziem.

Ar pašu sauli dārznieks vienā saplūst
Un sirdi atdod latvju zemes dārziem.

II

Es mīlu tevi tā, kā priede aug —
Tik neatturami, tik mierīgi un klusi,
Pār meža smalksni galvu pacēlusi,
Uz pašu sauli jauna priede aug.

Tu vari brūces viņas mizā cirst,
Un karstām lāsēm koka asins strāvos,
Bet drīz pār rētu sveķu bruņas blāvos,
Jo velti priedes mizā brūces cirst.

Viss sīko sāpju mēmais rūgtums gaist
Pret dzīvības un augsmes skurbo prieku.
Kad priedes galotne ar sauli rītos tiekas,
Viss sīko sāpju mēmais rūgtums gaist.

Tu sakies mani nesaprotam, draugs. —
Kļauj vaigu priedei augošai, līdz dzirdi
Un uzklausi līdz galam viņas sirdi.
Es mīlu tevi tā, kā priede aug.

Tīmeklītis

Meža malā divas smilgas
Pelēks tīmeklītis sien.
Caurspīdīgs kā vieglas ilgas
Stiepjas smalkais pavediens.

List pār abām balta diena,
Ēnains vakars, blāzmais rīts,
Rasas lāse krīt no vienas,
Arī otra nodreb līdz.

Atbild viņa smaidam zilgam
Slīgšņains mežezera krasts.
Labās kaimiņienes — smilgas,
Kā jums mani nesaprast?

Vēl jau it nekas nav sacīts,
Tikai balsī kautrīgs glāsts,
Tikai siltāks mirdzums acīs,
Kad ar manām tiekas tās.

Varbūt viena vārda pietiek,
Lai bez miņas gaistu viss,
Atkal vientulīgi rieti
Sārtos manas debesis.

Vējš pār ezeru šalc vilgans,
Satrauc grīsli krasta dūkstis.
Es ar bažām skatos smilgās —
Tīmeklīti, nepārtrūkstī!

Autobusā

Visu ceļu tveru acīm biklām
Tavas sejas atspīdumu stiklā,
Lai tev liekas — logā redzu es
Aizlijušās rudens pamales,
Nezinot, ka mani skati glauž
Brūnos matus, ko jau sarma auž,
Ka es domās skarū lūpām biklām
Tavas pieres atspīdumu stiklā.

Tu atmet galvu, smaidā piemiedz acis
Un lepni izries savus plecus platos.
Vai gribi tā man lieku reizi sacīt,
Ka stalts tu gan — bet velti tevī skatos?

Nu, nevajag — sen sen jau zinu es,
Kā acis var tev zilās gunīs dzirkstīt,
Kā sirmojošo matu vilnis nes
To sudrabu, ko neskārs mani pirksti.

Bet vai tu nejūti, ka manā mīlā kaist
Kā atvasaras saulē tava seja?
Nekad tu nebiji un nebūsi tik skaists,
Kāds esi manās pārsāpētās dzejās.

Brūnos matos viznī sirmums balts,
Ļauj man tavu galvu noglaust klusi —
Nevar būt, ka sarmas mirdzums salts
Manās siltās rokās neizkusīs.

1910

Sirds brīnās

Kad cauri baltai birzij
Pret kalnu kāpa taka
Un smalkām lapām jauca
Man matus lokans zars,
Sev stāstīju — šai vietā
Reiz nostāsies man blakus
Un viena dārza stīgas
Mums abiem plecus vīs.

Kad kamenes un saule
Pa āboliņu sārtu
Ap mani pļavā klīda
Un svelmē mulsa gaiss,
Man likās — zaļā vālā
Reiz atlaidīsi galvu,
Mēs klausīsimies abi,
Ko dūdo medains vējš.
Pēc tam es raušu ziedus,
Kas tavu vaigu skāra,
Un pagalvī sev likšu,
Kad logā zilgmos nakts.

Kā mazam bērnam sirdij,
Lai nesāp un lai neraud,
Man pasakām ik solī
Bij jārod brīnumš jauns.
Es rast un ticēt pratu...
Kam neticu gan šodien,
Ka tās ir tavas delnas,
Kas manus plecus glauž?

Zilā vasara

Šūpo puķi stiebrs lokans,
Sniedzos trauslo ziedu šķīt,
Aizlido zem manas rokas
Zilu spārnu taurenīts.

Pieliecos no zaļas stīgas
Zilu taurenīti traukt:
Nodreb lapu vijums līgans,
Lūdžot ziedu nenoraut.

Mirdz caur kuplu kļavas zaru
Tuvās jūras zilgums dziļš,
Bet, kad ieskatos, — tur staro
Kādu acu skatiens mīļš.

Sapņu zilā ugunskurā
Tavas acis silti glauž.
Mostos — tā ir tikai jūra,
Logā atspulgus kas auž.

Zilos viļņos, acīs, ziedos
Vasara pret tāli peld.
Drīz jau rudens vējā spietos
Smalko bērza lapu zelts.

Ziemas pasaka

Ne jau mīksta pļavu taka
Mūsu klusos soļus skaita,
Skurba vībotne mums pēdās
Neber smalku ziedu zvaigznes,
Klistam mēs pa vēlo Rīgu,
Salā smaida tavas lūpas,
Bet, kad smaidi tu, man liekas,
Ielu bruģī jāplaukst puķēm,
Ledum jādzen zili asni.

Ieklausies — zem saltā sniega
Smilšu veserīši naigie
Brūnu sakņu tumšās ēzēs
Kaļ no sērsnas baltus zvanus.
Gribi — maijpuķīšu šautras
Zeme sviedīs tev pie kājām.
Man jau vajag tikai palūgt —
Sakņu valodu es zinu
Vēl no savām bērnu dienām.

Gribi — pieglaudišu delnu
Apsarmotam liepas stumbram,
Teikšu viņai pāris vārdu,
Zari saplauks sīkos ziedos,
Zelta putekšņi un medus
Līs mums pāri siltiem viļņiem.
Liepa manu balsi pazīst —
Rudās Gaiziņkalna smiltis
Augām mēs kā divas māsas.

Bet, ja netici, ka mīlu
Tevi tā, lai ziemas tumsu
Spētu pārvērst maija naktī,
Pumpurus vērt kailos zaros,
Jauno lapu vieglās trīsas
Lai ar mūsu skūpstiem saplūst,
Un, ja tev par maniem vārdiem
Gribas lūpas saraukt smīnā, —
Klausies, kā tu sodīts tiks:

Baltās vaivarāju vijās
Pārvērtīšu savas rokas,
Divi palsi drīgeņziedi
Izplauks tur, kur manas acis,
Augs no manām skumjām vītols
Nolīkušu zaru stīgām,
Un kā tīmekliši blāvi
Mati aizvīs katru taku,
Tava sirds ko mulstot meklēs.

Tad par maigu meža strautu
Likšu izlīt savai mīlai,
Egļu skurbās šalkas sekos
Tev kā mani karstie vārdi.
Vari aiziet — tavai sirdij
Mūžam palikt burvju mežā:
Tu no mana strauta dzēris,
Tev būs vienmēr jāatgriežas
Baltu vaivarāju valgos,
Palsu drīgeņziedu gūstā.

III

Viegli piesitieni

No ugunscura dzirkstis ceļas gaisā
Un ilgojas par mazām zvaigznēm kļūt,
Bet vējš tās baltos ievu krūmos kaisa,
Un zemes ziedos viņām jāpazūd.

Egle sarmotām skujām tev pieri skar —
Pacel tu cimdotu roku.
Redzi, cik viegli lūst sasalis zars —
Tikai nopūta pārskrien koku.

Kā pēdējais skūpstis liesmo rudens pār kalnu,
Nāk atvadu vakars ar zvaigznēm un salnu.
Un baltajiem bērziem birst dzintara asaras
Pēc mijkrēšjiem siltiem, pēc rasotās vasaras...

Caur tumsas dzilēm ledainām
kā rokas stari tiecas,
Un divas zvaigznes veltīgi
pār melnām tālēm sniedzas;
No zemes ļaudīm izskatās,
ka abas blakus spīd,
Bet zvaigžņu ceļi krustojas
vien tad, kad viņas krīt...

Sals ilgu pilniem pirkstiem logus skar,
Viņš palmu ziedus zīmē miklās rūtīs,
Un salam taču ledus sirds ir krūtīs...
Ko cilvēkam gan pārmet var?

Kādam cilvēkam

Dabas valdnieki mēs esam lieli lieli,
Mūsu rokās spēka strauti tek.
Ja mums patiks, dzidrām jūrām pielīs
Tuksneši, kas smilšu svelmē deg.

Debesīs tik augstu celties varam,
Ka no zemes pāri paliek vien
Tikai raibi ielāpi un staras,
Izbalojis upes pavediens.

Bet man reizēm gribas saplakt mazai,
Zāļu stiebri lai ap mani zuz,
Un kā ūdens kalniem apiet rasai,
Kas uz platas dadžu lapas dus.

Pulkstenīšu blāvi zilie zvani
Lai pār galvu zelta mēles kar.
Un lai, garām palidojot, mani
Taurenis ar samta spārniem skar...

Savu mašīnu tu iegriezīsi pļavā,
Ātrumu un horizontu dzīts.
Mirstot klusi saļims pēdās tavās
Smilgas, es un zilais pulkstenīts.

Skatiens tavš kā vienmēr meklēs tāles,
Tev vienalga, kas zem kājām lūst.
Jo tu nezini, kā smaržo sīkās zāles
Un kā stiebroš zemes sulas plūst.

Vīnogas ziemēļos

Vēji plosa sniegu plānās pītēs,
Ielu kailās rokas salā sūrst.
Apnikušas ziemas varai spītēt,
Vīnogas zem asām pārslām gurst.

Vienaldzības sarma mēmi, palsi
Ķekarus un valgos kātus auž.
Īgnums vecas pārdevējas balsī.
Rūsas traipi slapjos svarus grauž.

Apsarkuši pirksti ogas ietin.
Niknā čukstā aizlūst papīrs lēts.
Bet vai mājās siltuma tev pietiks
Skumju trauslo ledu atkausēt?

Paņem tās uz brīdi maigās plaukstās,
Lieki tad būs krāsnī guni kurt.
Nolīs pāri delnām rasa aukstā,
Medus smarža visā telpā skurbs.

Katrā ogā it kā zaļā dzelmē
Redzēsi, cik skaists bij tālais dārzs,
Kā pār lapām dienvidos trīc svelme,
Gaisā klejo vīna reibums vārs.

Pietrūks siltuma, un viņas paliks saltas.
Slēpto saldmi nenesīs sev līdz.
Saules asaras uz tava galda
Klusēs tā, kā klusē salnas rīts.

Piedod, mana zvaigzne, piedod,
Redzi — tuvu rīta ausma,
Pumpuros jau baltus ziedus
Ievas briedē skurbās jausmās.

Drīz jau pirmo zāļu smaržu
Pļavas garos valgās kūpās.
Asiņu un zemes garšu
Cita skūpstī atstās lūpās.

Zvaigžņu saltās gaismas nav tam,
Tikai stipru roku skavas.
Mani pārnesīs viņš strautam,
Pāri atspīdumam tavam.

Nokaltusi egle

Savu zaļo māsu lokā
Nokaltusi egle stāv.
Apbirušo zaru rokas
Marta saulē gurdi blāv.

Kam tu, egle, neticēji
Ka ik ziemai kādreiz gals?
Tevi apmānīja vēji,
Tevi uzvarēja sals.

Vai tev vienai grūti bija
Puteņus un vētras brist?
Citas sauli sagaidīja,
Tev zem auksta cirvja krist.

Apbirušo zaru rokas
Marta saulē gurdi blāv.
Savu zaļo māsu lokā
Nokaltusi egle stāv.

Kļava

Nobirušas kļavas zaru svītrām
Skumjus rakstus zilgmē zīmē klusi,
Tikai viena lapu zeltā dzidrā
Smaida, gaišo galvu atmetusi.
Zaļa egle saudzīgi to pieglauž,
Vējš tai, skuju sadzelts, garām šņāc.
Skaistai, liksmmai būt?

— Nekas nav vieglāk,
Ja tik ļoti mīl un saudzē kāds.

Purva drīgene

Drūms, pelēks purvs. Pār klusiem akačiem
Pa naktīm nedeg malduguņu spīgas,
Un baltas ūdens lilijas pār tiem
Virš melnas dzelmes netur dumbrājs līgans.

Zem kropla bērza pakārts odu spiets,
Snauž vaivariņu salas rudās sūnās,
Un tikai vientuļš drīgenāja zieds
Slēpj zaļās lapās savu kausu brūno.

Pat zila spāre, kas pār grīslī dej,
Pēc brīža aizbēg, spārniem drebot dairi,
Ir labāk tā, ka purvam garām ej
Un skurbinošās dūkšņu elpas vairies.

Ja gadīsies tev pārāk tuvu iet,
Tu drīgenājā ieskatīsies ciešāk,
Cik smalkiem rakstiem bagāts palsais zieds,
Kā zelta rasa ziedkausiņā riešas.

Un tev būs puķes vientulīgās žēl,
Kas savas krāsas ņem no rudās rāvas,
Un vaivariņu dvesmas vilnis kvēls
Liks aizmirst, ka virs akača tu stāvi.

Tik nemanīti kājas dūkstīs slīgs,
Grims mulstot pleci maigu sūnu šūpās.
Pār seju klusi drīgene tev liks
Un karstām lapām kļausies tavām lūpām.

Ne saukt, ne glābties — purva rokas skauj
Ar aizslāpušu, valdonīgu svelmi.
To saprot tad, kad pāri galvai kļauj
Jau saduļķoto vilni melna dzelme.

Bet drīgene pār mēmo dūksti gums
Un, rasas lāsēm raudādama, sēros...
Vai tam! — kas viņas skumjām līdzī skums
Un brūnā zieda smalkos rakstus vēros.

Rudens ziedi

Rudens ziediem smaržas nav,
Piedod, ka to nezināju,
Silti sauca skatiens tavs,
Nedomājot pretī gāju.

Tikai skūpstu reibums karsts —
Tā ir dienasvidus svelme.
Un, kad mīļas rokas skar,
Jākrīt vasarā kā dzelmē.

Redzi — laukos migla gumst,
Zāles rūsā brūni kalni.
Ceļa malā bērzi skumst.
Sirdī auksti sarmo salna.

Tāls šķiet lūpu skāriens tavs,
Rokas glāstu vairās klusi.
Rudens ziediem smaržas nav.
Es to biju aizmirsusi.

Kareivīgais puķudārzs

Nē, drosmes netrūkst puķudārzam manam,
Pret rudens priekšpulkiem tas ciešās rindās stāj.
Uz kauju lilijas ar smalkiem zvaniem zvana,
Un kara karogiem jau lapsasastes māj.

Jau astru raķetes sprāgst sarkanas un baltas,
Un ģeorgīņu bumbas gaisā trauc,
Bet lauvmutītes — amazones staltās
Ar steigu spožas kaskas galvās mauc.

Bet salnas rīts kad puķu dobēs zogas,
Viss rudens tīmekļos kā smalkās važās vīts,
Es pamostos un ieraugu pa logu —
Mans kareivīgais dārzs ir sagūstīts.

Dreb lapas dālijai, un viņas vairogs gleznais
Guļ zālē, viegla rīta vēja šķelts,
Bet gladiolu zobeni par greznu,
Lai cirtienam tos ērti būtu celt.

Un vai gan jābrīnās, ka, salnām pretī stājot,
Pats savā smagā krāšņumā ļimst zieds,
Ja Kartāga tā kādreiz bojā gāja,
Ja iesākās tā Romas skumjais riets?...

Saruna ar pavasari

Sniegi kūstot ūdens elpu dvašo.
Zilgmē ienirst meža zosu bars.
Priežu galos un pār jūru plašo
Saules zeltu sijā pavasars.

Jūtot lūpās valgo rīta vēju,
Ir tik labi krasta kāpās stāt.
— Pavasari, es tev neticēju,
Bet nu redzu — atkal esi klāt!

Likās, līdz ar mīlu man ir zudis
Pamodušās zemes skurbums mulss,
Putnu klaigas, alkšņu ziedi rudi,
Jauno strautu mutuļainais pulss...

Tomēr nē! Tu visu dzīvei piecel,
Koku stumbros vecās rētas dzīst.
Sirds kā pazare, ko ziemas sniegi lieca,
Atkal zaļa salapot var rīt.

Manu īgno vientulību piedod.
Pavasari, labais draugs, paldies!
Un, tāpat kā zeme saplauks ziedos,
Sirds ar tevi vienmēr soli ies.

Vēl viena vēstule Solveigai

Solveig —

lepņā un vientujā piekrastes priede!
Kā Tev neapnīk klejonim-vējam vien ziedēt,
Zelta putekšņus izkaisot jūrā?
Sūrā

vilnī

kā nelaika pārslas tie birst,
Fjorda dzelmeņu dzedrajos ūdeņos mirst,
Tikai rūsganas švīkas uz akmeņiem paliek,
Šķīstot putaino uzviļņu galiem...

Solveig! —

Priede visdzižākā tomēr reiz lūst,
Zaļu skuju un čiekuru viesulis grūst,
Viņai krītot, pār virsāju zilu.
Priedes atvadu vairs pāršalc silu...

Bet šo silu —

staltos un raženos kokus,
Jaunu dzīvību,
valgu, smaržīgu skujojotņu lokus —
Viņa atstāj aiz sevis.

Solveig,

saki —

kas paliks pēc Tevis?

Lepnums?

Pareizi.

Zvaigznes ir lepnas.

Saltām, nicīgām acīm tās skatās no Visuma tāles.

Bet uz zvaigznes

Visas pasaules vējiem mīļotais Tavs
sirdi iznēsāt Jāvis...

Varbūt svešumā Pērs Jaunu nezvēru kāvis,
Glābdams sievas no negoda,
bērnus no nāves?

Varbūt ūdeņu krastus viņš vienojis tiltiem?
Varbūt sējumiem siltiem
Tālās zemēs viņš atmatas klājis?

Nē,

kā īslaicīgs viesis viņš gājis
Visam garām bez bēdas,
Tikai dubļus un tukšumu atstājot pēdās.
Solveig,

ja Tu netici man,
izej

Pastāsti pīpenēm pļavā,
Kā tu būdiņā savā
tīra un dzestra

Pasaules klaidoni gaidi...

Puķe nožēlā smaidīs,

pašūpos vaiņagu balto.

Viņai nesaprast Tavu lepnumu salto.

Puķes gudrība —

ziedus un pumpurus riest.

Zemes gudrība —

dzīvības tvīkumā briest.

Īsta sieva ir gudra kā puķe,

kā lauks,

Asnu zaļumā leknā kas plaukst.

Solveig —

vīrs, tur lejā

aiz arkla kas iet,

Jaunu māju kas taisās jums abiem sliet,
Ja tu gribētu pāri tās slietņiem kāpt...
Tu jau zini,
kā viņam Tavs lepnums sāp.
Pusi spēka šīs sāpes viņa platajām delnām ņem.
Kad viņš atkal reiz lūgs,
lai tu viņa likteni lem,
Solveig —
ej viņam līdz!
Reizē ar Tevi lai raženas darbdienas rīts
Spulgām,
laimīgām acīm viņam ieskatās sejā.
Tā, kā ābeles rudenos kopā vij pazares smagas,
Tā, kā līdzās rit tīrumā vagas,
Pildot zemi ar augļiem un ziediem,
Iesiet blakus caur dzīvi.

Solveig,
negribu melot —
kā lapsenes dzelonis sīvi
Reizēm iesmelgsies sirdī pasaules gājēja vārds,
Tas nekas...
Jo tas pāries,
Kā klaidonis pāriet pār ceļu,
Sīku oli no taciņas veļot,
Ziedu samīnot,
Laupot darbīgai kamenei ziemas maizi,
Bet viņš pāriet pār lauku
Un pēc brīža ir aizmirsts.

Solveig —
tāda pa laikam ir klejoņu ģints...
Lai viņš aiziet — Tavs nelietderis Pērs Gints!

IV

Putniem

Putni, putni! Jūsu vārdā ļaudis
Tāļu nemieru un ilgu smeldzi sauc.
Kam gan sirds nav sažņaugusies mulsi,
Dzērvju kāsis debesīs kad trauc?

Putni, putni! Jūsu vieglos spārnos
Vēju asās tirpas skurbi šalc,
Pašķiras kā pasakaini vārti
Jūsu priekšā padebesis balts.

Dzejnieki jūs apskauduši vienmēr,
Stīga šī caur mūžu dziesmām skan.
Putni, putni! — es jūs neapskaužu,
Saprotiet un — piedodiet to man.

Kā jums zilās gaisa takas mīļas,
Mīļš man zemes ceļu vijums silts.
Puteklaini dadži grāvju malās,
Sveķu lāsēm svīstošs koka tilts.

Mīļš man vecīgs dravnieks ceļa malā,
Kas pār stropu norūpējies līkst.
Mīļas lauku meitenes, kam rokās
Viršu medus smagais saldums tvīkst.

Sirdij mīļas sliežu taisnās šautras,
Kas pat lietus dienās karsti spīd, —
Tām, kā jūsu padebešu takām,
Arī nevar gala saskatīt.

Un kā jūs sauc dzedro gaisu plašums,
Mani laipnie zemes ceļi sauc.
Trauksmaini kā tālas dzērvju klaigas
Riteņi pa zilām sliedēm kladz.

Putni, putni! Bet mēs tomēr rada.
Viena smeldze mūsu sirdīs mīt —
Man ir jūsu nemiers jānes krūtīs,
Jums — uz zemes jānāk ligzdas vīt.

Viltnieks

Kā šodien viņu atceros, šo vīru lauku stacijā,
Ar acīm, smaidu krunciņās kas labsirdīgi spīd.
Un, kad mēs ceļu vaicājām, viņš iztapīgi sacīja,
Ka tādus tālus ciemiņus viņš gatavs pavadīt.

Ak, visur viņš mūs vadāja, bet turp gan ne, kur gribējām,
Mēs rīta stundā izgājām, nu drīz jau saules riets.
Bet viņa acīs zilajās mazs smieklu velniņš zibēja,
Kad mierinot viņš runāja, ka nav vairs daudz ko iet.

Un, kad mēs galā nonācām, bij mirkļa darbs mums izzināt:
No šejienes līdz stacijai vien stundas gājiens būs,
Ka autobuss mūs varējis līdz pašiem vārtiem vizināt
Un laipnais ceļa rādītājs ir piemānījis mūs...

Kā tad mēs viņu lādējām! — bet nu, kad visu atceros,
Man šķiet — tik ilgi vadāja mūs viltnieks tāpēc vien,
Lai parādītu upīti, kas līdakas slēpj pacerēs,
Lai justu mēs, kā smaržodams žūst liča pļavās siens.

Lai basām kājām izbristu mēs vanagzirņu kupenas,
Lai lauku gatvēs vītoli pār mūsu galvām slīgst,
Lai ciema sieva ceļmalā mums sauļās bērtu upenes,
Kas dienasvidus karstumā kā viņas acis tvīkst.

Lai ganāmpulki papuvēs mūs rāmiem skatiem pavada
Pa likumaino taciņu, caur ganīkjiem kas stīdz.
Šais nepierastos plašumos kā jaunus zirgus pavadā
Mūs, iecirtīgus, mulstošus, viņš smīnot veda līdz.

Pa sausiem kalnu kūkumiem, pa zāļotajām ielejām,
Gar ezeriem, kas miegaini caur niedrēm viļņus veļ...
Lai es tev spētu parādīt, ka tavam solim lielajam
Es varu līdzī turēties, lai kurp mūs vestu ceļš.

Viss ziedu elpas noreibums, viss saules dienas tvanīgums
Kā bronzas krūzēs brūnganās lai manās rokās list.
Lai tu šīs krūzes izdzertu, kad nakts pa rasu skanīgu
Līdz mūsu logam atvērtam caur dārzu atbrīdis.

Kad atcerēs mēs vasaru kā zelta zīles cilājam,
Šī diena pati spožākā mums laimes pūrā šķiet.
Tad pieminam mēs Lietuvu un vīru acīm zilajām,
Kas baltu ceļu gredzeniem mums lika cauri iet.

Pie Šakarvas ezeriem

Tu pazaudējis laimi? Tik tās bēdas?
Tad paklausies, kur viņu atrast var —
Ir ciemats Lietuvā, kur mazo dārzu sētas
Kā putains vilnis smalkās rūtas skar.

Būs grūti atšķirt rāmo krastu lokā,
Vai zaļāks ezers tur vai zaļāks sils.
Tur basām kājām saule līcī nokāpj
Un doņu šautras dienasvidū silst.

Tu pamet acis ūdensrozes kausā,
Varbūt tur aizbēgusi laime snauž?
Bet varbūt viņa priedes zarā sausā
Ar vāverīti pārno riekstu grauž?

Tur nav? Tad kāp no laivas mazā salā,
Kur vītols zaru stīgām vilni rauc.
Sēž tava laime pašā ūdens malā
Un smiltis dzeltenās ar niedres galu jauc.

Par tavu atradumu priecāsies ik sētā,
Jo, kā nekur, te ļaudis smaidīt māc.
Tu pazaudējis laimi? Nav ko bēdāt —
Te, Šakarvā, tā pati pretim nāk.

Kaleva gredzens

Domīgi stāvu es Domkalna kraujā.
Tallina sirmā kā apsūbis gredzens
Ieskauj to plašā un mierīgā lokā.
Cietokšņa akmeņi — nomelnis sudrabs,
Logu acis vizošās — dimanta lāses,
Ozolu izloki — smaragda vijas,
Saulainās jaunceltnes — siltais dzintars.
Pašā vidū zalgo zils jūras akmens,
Mirgojot zeltainām atspulgu dzirkstīm.

Gredzenu dāvā par mūžības zīmi.
Veca tautas gudrība — kā gan var beigties
Tas, kam ne gala, ne sākuma nava,
Gals kam un sākums ir saplūdis vienā?
Tāda tu, Tallina — salējies tevī
Pagātnes rāmums ar šodienas trauksmi,
Slid pār sirmiemi cietokšņiem rūpnīcu dūmi...
Domkalna vējotā augstumā stāvot,
Prātā nāk igauņu leģendas vārdi:

...Sensenos laikos, kad Domkalns vēl bija
Klinšaina sala ziljūras licī,
Ikrītus, vakarus skaistule Linda
Zelta matus skaloja putainā vilnī.
Skaloja matus, lūkojās tālēs,
Zemus lietus mākoņus pāršķīra skatiem...
Vai gan bij gaidīts varonis Kalevs?
Atlaidās Kalevs uz platspārnu ērgļa,
Lindas bizes noslīga pār viņa roku.

Lindas un Kaleva dēli un meitas
Sašķēla lemešiem klinšainos laukus,
Nolida līdumus aizmūžu mežos,
Savēla akmeņus Lindanis pilij.
Pirmiem rudziem nokūpot pelēku miglu,
Pēdējo saulrietu skatīja Kalevs;
Vēlēja sevi zem Domkalna aprakt.
Zaļu vara gredzenu atstāja Lindai.
Linda to nolika uz viņa kapa.

Auga augdams Kaleva gredzens,
Tallina lokā ap Domkalnu vērsās...
Liek gadu simteņi akmeņus savus
Kaleva gredzena skarbajās šķautnēs.
Mūžos tam nepārstāt augumā savā:
Vīri ar Kaleva spītīgo spēku,
Sievas ar Lindas maigumu lepno
Skaistāko akmeni gredzenā ieliks.

Kaleva gredzenā — Tallina sirmā.

Pleskava

Ja meklē tu senatnes domīgās ēnas,
Kas trausli kā vecīgas nopūtas klīst,
Nāc, skaties, kā vasaras vakarā rēnā
Pār Pleskavas kupoliem saules riets līst.

Te zvīnoti jumti rūs valgajā vējā,
No baznīcas torņa dūc apsūbis zvans.
Te sagrauta cietokšņa drūpošās ejās,
Šķiet, aizlauzta zobena atbalss vēl skan.

Snauž vienstāvu mājiņas upmalā zaļā,
To mazajiem logiem tik vientiesīgs skats,
Ka liekas, šai nomalē šodiena skaļā
Kaut brītiņu iegriezties nedomā pat.

Un tomēr — ja senatnes burvīgums vīstošs
Tev rosīgo šodienu nemilēt liek,
Tad nebrauc uz Pleskavu, Pleskavas bīsties —
Tu pilsētā klīdīsi atstumts un lieks.

No klosteru sienām, no pagalmiem veciem,
No ielas, kur simtgadīgs sēru bērzs raud,
Tu redzēsi celtņus, kas vareniem pleciem
Pat mākoņu smagajai ierindai draud.

Un trokšņainais vilnis, ko mašīnas uzsit,
Tev saraukt liks pieri, tev ātri liks īgt.
Kā bērni aug pilsētas — nemāk tās klusi
No pļavmalas līdzīgi pūpēžiem dīgt.

Tev sapikums nejaus pat ardievas sacīt,
Kad Pleskavai muguru vērsīsi grīns.
Bet upmalas mājeļu šaurajās acīs
Būs mūžsenas gudrības mierīgais smīns.

Večiņa

Vējš plosīja aplauztus ceriņu krūmus
Ap staciju, reti kur vilcieni piestāj.
Un tukšajā peronā vēdija dūmus
No palejā snaudošā Krievijas miesta.

Rīts pelēks un vienaldzīgs.

Ir tādi rīti,

Kas nesola spirtu un rosīgu dienu,
Un, dīvaina, smeldzīga tukšuma dzīta,
Es mazajā stacijā atnācu viena.

Kā negribot svinaini mākoņi kāpa
No dūmakās tītajiem pamales vārtiem.
Un atmiņa spītīgi meklēja sāpes
Starp bijušām gaitām un sacītiem vārdiem.

Kā gurdena nopūta atlaidās blakus
Uz nobrāztā sola man māmuļa veca
Ar spieķi, kas pazīst daudz dubļainu taku,
Un dzeltenu audekla tarbiņu plecā.

Lai nebūtu jārunā, pasēdos tālāk,
Bet večiņa tarbā ko kārtoja klusi,
Tad pavērās manī: «Tik vāja un bāla!» —
Un baltmaizes gabalam nolauza pusi.

«Ne maizes man vajag,» es gribēju sacīt
Un atbīdīt roku, kas riecīnu padod,
Bet māmuļa lūkojās vēlīgām acīm,
Viss zilums kam izskatīts garajos gados.

Es klusējot siltajā garozā kodu,
Rīts lēja caur mākonī viļņainu zeltu,
Līdz dzirdēju — sliedes zem vilciena nodun,
Kā pavēlot ceļā caur tālumiem celties.

Uz perona tukšā no večiņas šķīros,
Un savādi — bija tik viegli un gaiši,
Kā dzērusi būtu no avota tīra,
Kas skanīgu vilni pār akmeņiem aizšalc.

Bij aizejot jutusi sirds — no mums abām
Vien viņa pa īstam zin sāpes un raizes.
Un tāpēc jau māmuļa saprata labāk,
Ko vērtā ir ceļmalā dalīta maize.

Vilciens

Kad ātrais vilciens garām zib,
Tam bērni māj un puķes māj.
Un bērzu zaļie pleci grib,
Lai dūmu sagšas viņus klāj.

Pat zirgi ganos ausās vien,
Kad Lielais Aulekšotājs nāk,
Un brīdi viņam blakus skrien,
Lai parādītu, ko tie māc.

Tā vilciens tāju tālēs steidz,
Bet lepns gan viņš tāpēc nav,
Un gaišiem karodziņiem sveic
Ik staciju, kas laukos stāv.

Tam piestāt gribētos varbūt
Pie upes, saulrietā kas kaist,
Lai sakarsušās asis jūt,
Kā svaigu valgmi strūklo gaiss.

Starp niedrēm, krastmalā kas zuz,
Tam tiktos melno galvu rakt.
Viņš noskatītos lēns un kluss,
Kā ūdensrozēs gulstas nakts.

Bet tāles pavēl, tāles sauc,
Un vilciens miera nepazīst,
Zem viņa sliedes dun un klauudz,
Un dūmu plēnes vējā rīst.

Vēju nestas vēstis

Vēji žiglie, vēji labie,
Piestājiēt uz brīdi!
Gan jau baltie padebeši
Vieni neaizklīdīs...

Ņemiet līdzī manu vēstī,
Ja pa ceļam gaita, —
Lai mans mīļais, lai mans tālais
Manī ciemos gaida.

Tikai to vien neizstāstīet,
Ka es viņam vedu
Delnās — siltu zāļu glāstu,
Lūpās — liepu medu.

Laimes asarās man līdzī
Jūras lāses smalkas,
Mīļos vārdos, klusos čukstos
Kāpu priežu šalkas.

Gan jūs zināt, kas man prātā, —
Nevedu jau veltī
Visai Ukrainai es cauri
Savas dārgās veltes.

Gribu, lai mēs citu reizi
Manā zemē tiktos
Un lai pazīstamas viņam
Latvju āres liktos.

Lai kā sendzirdēta dziesma
San ap viņu priedes,
Rāmie dzintarjūras viļņi,
Maigie liepu ziedi...

Vēji žiglie, vēji labie,
Piestājiet uz brīdi!
Gan jau baltie padebeši
Vieni neaizklidīs...

Manam mīļam, manam tēlam
Nesiet, vēji, ziņu,
Ka jau rītu līdz ar sauli
Modināšu viņu.

Gājputnu nemiers pār Ukrainu

Šodien visi, kam nav doti spārni,
Nepilnības skaudro sāpi izjūt.
Brūni vītoli stiepj līdzī zaru rokas
Zilgmē mestam gāju putnu lokam.

Un kā balto ciema zosu bari,
Sirmo jumtu spārnos ilgām tirpstot,
Galīcijas sādžu gaišās mājas
Taisnās rindās lidojumam stājas.

Meža zosīm, pelēkajām māsām,
Viņu tālā ceļā līdzī laisties,
Lai kaut reizi sūro dūmu vietā
Sārti mākoņi ap spārēm nokūp rietā!

...Padebešos pagaist putnu pulki,
Nolīkst māju rudie jumtu spārni.
Zemes elpa, pierasta un smaga,
Kāpj no dārziem, kāpj no katras vagas.

Sievu žiglo soļu pieskārieni
Izdzēš sliekšņu rudenīgo trauksmi.
Meiču smiekli, bērnu valgie skati
Neredzamās važās mājas satin.

Novakars kad logu acīs ielīs,
Aizmirsies būs meža zosu sauciens
Un zem salmu spārna siltā, labā
Katra māja savus ļaudis glabās.

Sirds kalnu takās

Aizkarpati, Aizkarpati tālie!
Nomodā es sapņus redzu bieži,
Kā caur baltiem rīta miglas vāliem
Bikli izbrien staltragainie brieži,
Kā pār eglēm dūmakas gaist zilgas,
Putu ziedus plaucē upe straujā,
Augām dienām klīstu savās ilgās
Zaļo mežu nolaidenās kraujās.

Aizkarpati, es jūs mīlu tāpēc,
Ka jūs kādai sirdij reizēm liekat
Kalnu avotu un dzimtās puses slāpēs
Skaidrai kļūt un aizmirst visu lieko.
Tāpēc vien, ka sarkans egles čiekurs,
Dzintarotās sveķu lāsēs spīdot,
Smeldzes guni viņa domās iekur,
Kad tām auksti pelēcīgos rītos.

Es pie sirmiņiem kalniņiem ciemos braukšu,
Klausīšos, kā atbalsis bēg tālēs,
Ķērpju bārdas veciem kokiem jaukšu,
Smilgu skaras sniegs man zaļās zāles.
Pārbraukšu ar meža smaržu matos,
Atmiņas jauks kalnu taku vijums.
Ļaudis teiks, ka biju Aizkarpatos,
Bet es tikai kādā sirdī biju.

Hoverlas egļu pavēnī

1

Kad es rakstiju šīs rindas
Jaunas egles zaļā ēnā,
Sēdēja uz manas rokas
Taurenītis brūniem spārniem.
Tāpēc neizteikta paliks
Salto upju spīvā trauksme,
Kalnu dzedrā diženība,
Vēju aumaļainais nemiers...
Meklēju es klusus vārdus,
Lai vēl brītiņu uz rokas
Trīso mazais, maigais brīnums —
Taurenītis brūniem spārniem.

2

Mani labie kalnu ļaudis,
Jūsu valoda man liekas
It kā putnu sasaukšanās —
Dziedoša un reizē skumja.
Nesaprotu jūsu vārdus,
Kā tās tālās putnu klaigas,
Ko pār mežiem atnes vēji,
Ko pār kalniem bārsta atbalss.

Mani labie kalnu draugi,
Jūsu viesmīlīgās sētās
Uzzināju visam mūžam

Lielu, gaišu patiesību:
Var bez vārdiem ļaudīm pretī
Tīru sirdi pastiept delnā,
Mīļu sveicienu var ielikt
Klusā smaidā, siltā skatā.

Jo uz visas plašās zemes
Daudzās mēlēs runā ļaudis.
Sirdīm valoda ir viena,
Vienlīdz skaidra, vienlīdz gaiša
Augsto kalnu kraujās takās
Un pie mūsu sirmās jūras,
Viļņi dzintaru kur skalo.

3

Varat neticēt, bet tiešām
Visu zaļu siena laiku
Dzīvoju es kalnu ciemā,
Mājiņā no bišu šūnām...
Tikai dzeltenīgām latām
Smalki izmargotās sienas
Nesmaržoja vis pēc vaska,
Bet pēc siltiem egļu sveķiem.

Varat neticēt, bet tiešām
Katru baltu saules rītu
Sitās mana loga rūtis
Sarkanraibi ķiršu zari,
Divas smagas, brūnas ogas,
Mīksti klauvēdamas stiklā,

Mani mīji modināja
Dzirksteļotā rāsas stundā.
Varat neticēt, bet tiešām
Divas brūnas ķiršu ogas
Kādrīt uzdeva man mīklu,
Ko man pašai neatminēt:
Viena oga bij tik salda,
Ka zem caurspīdīgās mizas
Karsti strāvojošais briedums
Izlējās no sava sprosta
Tumši sārtas sulas palos...
Sula izlija, un ogu
Izkaltēja kalnu vēji.

Varat neticēt, bet tiešām —
Otra, tā, kas skāba bija,
Tā, ko nemocija briedā
Satvīkušu sulu saldums, —
Otra palika pie zara
Sārta, vesela un skaista,
Un pēc viņas saules dienā
Kāri stiepās maiga roka...

4

Hanna, baltā pīpenīte —
Gaišas drānas, zelta bize,
Ziedu baltā kalnu pļavā
It kā māsa nāk pie māsām.
Hannas slaidie, brūnie pirksti
Šaurās ziedlapiņas raisa,
Viņa jautā man, vai visur —

Arī manas zemes pļavās —
Līgo palsu smilgu viļņi
Pīpenišu baltus ziedus?
Hanna, baltā pīpenīte,
Kā it visur zem šīs saules
Vienādi pukst ļaužu sirdis,
Vienādi tvīkst meiču vaigi,
Tā it visur zem šīs saules
Ieleju un kalnu pļavās
Baltu pīpenišu ziedi
Plaukst, lai teiktu — mīl vai nemīl.

Hanna, baltā pīpenīte,
Tikai raugi, lai tu būtu
Labāka par savām māsām!
Jo it visur zem šīs saules
Ieleju un kalnu pļavās
Melo baltās pīpenītes
Tiem, kas zīlē — mīl vai nemīl...

5

Šodien redzēju es — kalnos
Pati zeme kāpj uz sauli.
Sīkas zāles, smuidri koki
Tiecas līdz ar kalnu galiem
Augstāk dobajā zilgmē celties.

Egles un pat druknais ozols
Nepleš zarus platā lokā.
Izstīguši zaļās šautrās,
Koki sniedzas zaru rokām
Pāri padebešu miglai.

Tikai dadzim, tam vienalga,
Ka pret sauli tiecas kalni.
Dēd tas sadudzis un īdzīgs
Kā jebkurā grāvja malā,
Krādams adatainās lapās
Ceļa putekļus un dubļus.

6

Kad es rakstīju šīs rindas
Jaunas egles zaļā ēnā,
Sēdēja uz manas rokas
Taurenītis brūniem spārniem...
Pēkšņi vilciens, spalgi svilpjot,
Aizbaidīja taurenīti,
Svaigi cirstu baļķu dvesmu
Pļavā uzvēdīja vēji.
Tur pa karstām, zilām sliedēm
Kalnu smuidrās egles brauca
Kļauties jaunu celtņu sienās,
Tiltus mest pār straujām upēm.
It kā modrīgs rīta gailis
Trīsreiz nodziedājās vilciens.
Saucot dziedāt viņam līdzī
Tālumu un darba dziesmu.

Satikšanās kalnos

1

Kad ganāmpulku sīko zvanu šķinda,
Kas dzidrām urgām tecēja no kalniem
Un ņirbēja caur lazdām augu dienu,
Uz ceļa saplūst platā zvanu straumē,
Ko, putekļu un skaņu viļņiem šķīstot,
Drīz uzsūks ciema sētu lēnie līči,
Tad arī ļaudis nāk no kalnu cirmām
Uz laipnām ielejām, uz rēniem upju krastiem,
Kur mājas spulgām, mīļām logu acīm
Tik aicinoši raugās viņiem pretim.

Pa stāvām takām vīri dodas lejā
Un satiek tumsu, kas jau kalnup steidzas,
Lai paspētu līdz mēmai pusnakts stundai
Sniegt pašu Hoverlu — šo visu kalnu māti;
Kad tie viens otram klusi garām paiet,
Pār Karpatiem ir atkal nācis vakars
Ar straujo upju piešalkoto mieru,
Ar govju rāmo elpu mazās kūtīs
Un siltu dūmu dvašu dzedrā gaisā.

Pār Karpatiem ir atkal nācis vakars...
Met atkal mūsu pavards sārtas spulgas
Gan briežu ragiem izpušķotās sienās,
Gan mazo logu viļņainajos stiklos
Un pulcina ap savu rāmo gaismu
Ne tikai pašu — arī svešus ļaudis,
Kam tumsa — modrā pusnakts robežsardze —
Pirms rīta blāzmas neļauj tālāk doties.

...Un tā viņš sēž pie mūsu laipnās uguns,
Šis svešinieks no tālu mežu cirsmām.
Viņš smaida veco vīru pīpju pušķiem
Un mazās Anno dzidriem jautājumiem,
Bet viņa lielās, sastrādātās rokas,
Kam garlaicīgi tā bez darba dusēt,
Pa reizei noglauž suņa kuplo galvu.

Man viņa lēno acu zilais klusums
Tik pazīstams, tik pierasts pēkšņi liekas,
Ka sveķu piesmaržotais kalnu namiņš,
Kur arī es — vien kādu laiku viešņa —
Kā istaba šķiet dzimto lauku sētā.
Un pat ne atmiņas, bet kāda tāla jausma
No aizgājušiem gadiem silti paviz
Kā balta zieda atspulgs upes līcī,
Ko jau pēc brīža negausīgām delnām
Plūks sīko viņu aumaļainās trīsas.

Kā cilvēks pūlas savākt atspīdumu,
Ko izklicduši nemierīgie viņi,
Es atcerēties pūlos — kad tas bija?
Kad pirmo reizi redzēju šo vīru?
Kāpēc man viņa rāmā klusēšana
Un platās delnas miers uz suņa galvas
Ar senu dienu elpu ienāk sirdī?

Es skatiem šķiru viņa gaišos matus
Ap baltu rētu deniņos, kas liekas
Tik pazīstama, it kā savā miesā
To pati nestu es kopš seniem laikiem.
Es lūkojos uz viņa brūno pieri,
Uz kalnu vēja appūstajām lūpām,

Un liekas man, ka viņa siltam smaidam
Jau esmu kādreiz smaidījusi preti.

Kā skudra tek pa savām sīkām takām,
Tā skatiens mans ik rievu viņa pierē,
Ik bārdas asnu meklējoši pārtek,
Līdz viņš, to manot, paceļ lēnās acis
Ar tādu ciešu, mēmu jautājumu,
Ka man kļūst kauns...

Un sārtais vilnis, kas man vaigos sakāpj,
Kāpj līdz ar atmiņām par viņām dienām...

2

Man no tā laika iededzināts prātā
Tas bezspēcīgā naida kauns, ko juta
Ik sirds, kas vēl kaut lāsi cilvēcības
Ar siltas asins vilni nesa līdzī.
Bij sievietēm kauns tad savu maigo roku,
No sirmām galvām kauns bij veciem vīriem,
Bet bērni raudot koda sīkās dūrēs,
Ko nespēja vēl sitenam tie pacelt.

Bij kāškrusta un miroņgalvas ēna
Kā smaga mēra dvaša pāri Rīgai,
Un zemapziņā raktam zvēra naidam,
Ko cilvēks pratis apspiest mūža gaitā,
Ar likumu bij balsstiesības dotas.

Un mūsu jautrā, daudzvalodu Rīgā,
Kur novadi un tautas raibā jūkli

Kā liksmi kuģi Hanzas ostā tikās,
Nu vieni mina ietvju gludās lentas,
Bet otri — kaunā zemu liektām galvām,
Ar zvaigznēm dzeltenām uz muguras un krūtīm —
Pa dobuļaino bruģi klūpot gāja.

Kā pasacīt, kam dziļāk sirdī smeldza
Šis sūrais kauns par dzeltenajām zvaigznēm, —
Vai tiem, kam bij tās katrā solī nēsāt,
Vai tiem, kam ielas malā jānoskatās,
Kā pazemots, kā dubļos iemīts cilvēks?

Mēs katrs toreiz kauna zvaigzni krūtīs
Kā neredzamu Kaina zīmi nesām,
Kad nebeidzamas ļaužu rindas villās
Pa mēmā drausmā sastingušām ielām
Tik vienā virzienā, no kura neatgriežas —
Uz Rumbulas un Biķernieku priedēm...

Uz priedēm tām, ko sen vairs nedzirdīja
No jūras dzīto padebešu valgme,
Bet asins paltis lipīgas un biezas.

Bij vecās Rīgas seniem mūriem jāredz,
Kā bada lauzti gūstekņi jīmst ielās
Un kā par katru melnas maizes šķēli
Cērt nesaudzīga vācu lode sirdi,
Kam trūcis spēka auksti noskatīties,
Kā cilvēks mirst uz Rīgas sirmā bruģa...

Zem kāškrusta un miroņgalvas zīmes,
Kas savu drausmo, kauna pilno ēnu
Pār Rīgu un pār latvju druvām meta,

Mēs tikāties.

Tu mani neatceries,
Mikola, svešais — mīlais meža cirtēj?

3

Tu vēl arvien tāds pats, kā toreiz biji,
Ar gaišu matu neklausīgu vilni,
Ar lēnām, zila miera pilnām acīm
Un divām lielām, sastrādātām rokām,
Kas mulsi nezin, kur tām būtu slēpties,
Kad darba nav, kam stipro delnu pielikt.

Tā pati rēta deniņos tev balto...
Es atceros — man likās tad, ka redzu,
Kā ritēja no brūces asins važas,
Kas sēja tavas spēka pilnās rokas
Un gūsta kaunu uzvēla tev plecos.

Pie viena saimnieka mēs kalpu gaitās gājām,
Mūs viena pļava gaidīja no rītiem,
Kur tava izkopts spindza zāļu stiebros,
Tur grābeklis mans siena vālos šalca...
Tā runājām mēs klusās līča pļavās
Un rasas smagos āboliņa laukos,
Jo tava valoda man toreiz sveša bija,
Kā mana — sveša tev šo baltu dienu.

Bez liekiem vārdiem, šķirīgi un raiti
Darbs vedās tavās veicīgajās rokās.
Un noskatoties lauku vīri teica:
— Kā latvietis tas puisis zemi strādā. —

Tev, mūsu zemes sīkstumu kas pazīst,
Kas zina, ka, vien sviedru lāses slacīts,
Te smilšu grauds liek sēklai asnus izdzīt,
Tev jāsaprot, ka cildenāku vārdu
Nav lauku vīra paskopajā runā.

Bet man, vēl pusi — meitenei, pus — bērnam,
Kas priekšpilsētas putekļainā bruģī
Kā pieneņīte izstīdzis pret sauli,
Man pirmo reizi isā mūžā likās,
Ka tādām stipram plecam vaigu pieglaust —
Tas nozīmētu, ka pat nāves izkopts
Ir kalta tikai zāļu stiebriem pļavā,
Un, lemts ja būtu klusi zem tās saļimt,
Tad tā kā puķei dienasvidus bulā,
Kas iztvan gurdas smaržas maigu vilni.

Man likās — visu mūžu kalpu taku
Kā varavīksnes spalgu laipu ietu,
Ja blakus būtu tavas brūnās rokas,
Ja elpotu mēs vienas druvas dvašu
Un vienu vagu mītu melnā laukā.
Un tomēr, tomēr tie bij mani pirksti,
Kas paslepšus tev ceļa maizi grieza,
Es parādīju pati meža stigu,
Kam bija tevi aizvadīt no manis,
Lai savu mūžu nepieglaust man galvu
Pie tava rāmā, tava platā pleca.

Kā bērnu mani skūpstīji uz vaiga,
Ar maigu delnu pieglaudi man matus,
Un zaļo egļu miers ap tevi kļāvās...

Ap tevi — miers,
ap mani — mēmas trīsas,
Man katrs šāviens meža tālē šķīta
Pa tavām pēdām dzenam nāves vāgu,
Un katra atbalss cirtās manā sirdī
Kā lodes karstais, dzelinošais tērauds.

Man, bezdievīgā Grīziņkalna meitai,
Kas iezīdusi jau ar mātes pienu
Ir neticību debesīm un ellei,
Man gribējās krist rasotajā zālē,
Lūgt Dievu, lai viņš tavus ceļus sargā
Un stāv pār tevi sūrā bēgļa gaitā.

4

Tu esi dzīvs.

Tu esi dzīvs, Mikola...
Tas nozīmē, ka sirmas latvju mātes
Tev lēja pienu rēnās māla krūzēs;
Tas nozīmē, ka baltgalvaini zēni
Pa likumotām, šaurām stirnu takām
Caur tireļiem un vēriem tevi veda;
Tas nozīmē, ka sikas krūmu smalcēs
Ap tevi kļāva kuplas zaru rokas
Un nīrbīnāja alkšņi pālsus stumbrus,
Lai apžilbst vācu niknās, skaudrās acis,
Lai viņi neredz bēgli purva liekņā.

Tev latvju zeme bij kā mīļa māte,
Kas grūtā gaitā savu dēlu vada,
Un pirmo reizi mani mulsums nemāc,
Kad kalnu māmuļa pie manas gultas pienāk
Un siltās rūpēs plecām segu pārvelk.

Man pagalvī tik labi galvu ierakt
Un dzirdēt, kā aiz puspievērtā loga
Šalc straujā upe savu mūža dziesmu
Un plušķains suns rej spožās kalnu zvaigznes,
Kas tādām spalgām dzirkstīm zvēro zilgmē,
Ka galva noreibst, uz tām paskatoties.

Tik labi dzirdēt tavus soļus sētā
Un kluso balsi, kad tu suni norāj:
— Ei, Rapko, Rapko, tev nemaz nav kauna,
Ka tādai tālai viešņai miegu neļauj... —
Un sakaunējies Rapko mulsi pabāž
Zem tavas delnas pinkuļaino purnu.

Suns drīkst to darīt. Un varbūt uz brīdi
Es apskaužu šo novēlušos galvu,
Kas piemiedz acis rāmā spēka vilnī,
Ko izstarot māk tava cietā plauksta.

Tu agrā rītā aiziesi uz cirsmu,
Pat nezinot, kas bija tālā viešņa,
Un zaļā meža miers ap tevi klausies
Kā tajās bargās, aizgājušās dienās...

Bet man jau pietiks laimes droši zināt,
Ka skaudras lodes tavas pēdas nedzen,
Ka stāvās kalnu takas tavus soļus
Un klusā smaida atspīdumu glabā.
Man pietiks laimes, visu mūžu jūtot,

Ka tad, kad mājas reizēm kļūst par šauru,
Var mani vilciens tavos kalnos aizvest,
Kas no šī brīža mani vienmēr gaidīs,
Kā gaida savu bērnu dzimtā zeme.

Jūra deg
1966

En man på jorden
Kärlens blickar
Kärlens blickar
Lidandet i denna värld
Man pratar om det

Få till, vad man vill
Var man vill
Var man vill
En gåda som

En gåda som
1914

I

Mārtiņ, jūra deg!

Mārtiņ, jūra deg!
Zobgalis pakal tev sauc.
Mārtiņ, jūra deg!
Smiekli šķīst vējā.
Motors vārās kā negaiss.
Skrūve ūdeņus jauc.
Sāļas šļakatas matos un sejā.

Mārtiņ, jūra deg!
Jūra deg!
Smejaties?
Lai!
Zivju sudraba ugunsgrēks plosās
Jūras zaļajā tumsā.
Un jāsadeg tai,
Lieku stundu ja paliksi ostā.

Reņģu bari kā negantu dzirksteļu spiets
Selgas naksnīgos dziļumos plīvo.
Mārtiņ, jūra deg!

Pasteidzies!
Pretim tai triec
Sirds un muskuļu uguni spīvo!

Tiklu smagums tik versmīgs, ka ceļgali jīmst,
Asa sāpe līdz kaulam ka iesmeldz!
Mārtiņ, jūra deg!
Gādā, lai ugunsgrēks rimst!
Laivā jāpārlej šaudīgās liesmas!

Klausies, zobgali krastā, ko sacīsi nu? —
Laiva pārrodas pilna līdz lūpai.
Mārtiņ!
Jūra jau vienmēr deg tādiem kā tu,
Zivju dzedrajā sudrabā kūpot.

Kas reiz dzēris Salacgrīvas ūdeni...
Ūdeni?

Ja tik vien bēdas būtu...
Izdzēru es zvejniekiema rudeni,
Ābolu un zivju smaržas grūtu.

Izdzēru es vēlo vētru straujumu,
Putu grīstēs savērpjas kad diena,
Un kā traki zirgi viļņu kraujumā
Melnas laivas pakājkājās slienas.

Jūras skūpsti sudrabotā baltumā
Zvīņu lūpām iezīdušies vaigos,
Pirkstos jūtu es vēl dzelmju saltumu,
Salakas ko iznes sānos svaigos.

Pleci jūt vēl padevīgo tvīkumu
Zvejas vīra cietās, brūnās rokās,
Kad pār galvām pilādžzara likumā
Dilstošs mēness gurdu soli nokāpj.

Nepacel pie lūpām jūras ūdeni —
Jo to vairāk dzer, jo vairāk slāps.
Izdzēru es Salacgrīvas rudeni...
Kas nu mani veldzēs?

Kas nu glābs?

Akmeņi

Nav ne debesu, ne jūras,
Tikai piena balta migla.
Sirmi akmeņi snauž miglā,
Sliedami pār sekliem viļņiem
Savus cietos, kumpus plecus.

Nav ne ceļu vairs, ne ilgu...
Rēnais, maigais miglas gredzens
Atstājis zem manām rokām
Tikai akmens raupjo vaigu,
Tikai viļņu slinkos čukstus
Un pār neredzamo jūru
Kaijas tālo, skumjo balsi...

Var uz akmens pleca nolikt
Savu nogurušo galvu,
Saplūstot ar kluso miglu
Un ar jūras palso mieru,
Tā ka negribas pat jautāt,
Vai tu cilvēks vēl vai akmens?

Kas par to, ka jau pēc brīža
Jārauj snaudas sīkstie tikli?
Arī akmeņi var atstāt
Miglā noslikušo līci...
Un uz cietām šķautnēm pacelt
Namu sienas, tiltu balstus,
Pieminekļu spraiģos stāvus,
Gadu tālumos kas ienes
Padarīta darba slavu.

Tikai akmenim vienalga,
Ka tā sirmiņiem pleciem lemtas
Varoņdarba lepnās sāpes.
Nemirstības lielai gaitai
Viņu svešas rokas pacels.

Cilvēks zin, kas viņu gaida
Tur, aiz palsā miglas loka:
Gaida darbs, kas tīs pa šķiedrai
Jauna spēka sīkstos audus,
Lai tie sūrstēdami kļaujas
Dzīves mainīgajā rakstā.

Gaida laime, kas līdz sāpēm
Sirdi sažņaudz.
Gaida sāpes, kuru tumsā
Briest jau laimes zelta dīgļis.
Gaida dzīves skarbaiss nemiers,
Mīla, ciešanas un alkas.

Cilvēks zin. Un cilvēks ceļas.
Viņa stāvs kā rūdīts zobens
Sašķeļ miglas stingo mieru.

Cilvēks iziet kāpu klaidā,
Un zem viņa kājām paliek
Jūra, akmeņi un migla,
Kas vien īsu brīdi spēja
Mīdzinošām rokām apņemt
Viņa prāta aso trauksmi,
Viņa negausīgo sirdi.
Cilvēks ceļas. Cilvēks aiziet.

Nav vienalga, no kurienes skatīties, —
Kāpas dzedrajā augstumā stāvot,
It kā miglāji, liedagā attīti,
Smilgu klāņi pār pauguriem blāvo.

Plašā krastā no vējainā kraujuma
Tikko manāms to viļņojums palsais,
Jūras paisuma šalkainā straujumā
Noslāpst stiebrāja čaukstošās balsis.

Bet, ar smilgām ja blakus tu nogulies,
Cauri zālēm uz jūru ver acis,
Pašu sauli un debesu spoguļi
Stiebru pelēkie šķēpi var sacirst.

Es svilpoju jūras krastā

Paver plaukstu, puika brūnais,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Lai kā jūras olis gludens
Mana sirds tev sauajā krīt.
Kas vēl palicis, ja rudens
Jau pa sirmu miglu slid?

Paver plaukstu, laime vēlā,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Akmens silts, kad saulē pacelts,
Akmens auksts, kad saule gaist.
Tavās trakās, tumšās acīs
Tas kā dienasvidū kaist.

Savu karsto plaukstu paver,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Bija reiz šis akmens stūrainis,
Dzīvei nederēja tāds.
Nu tas aplauzts sāpēs sūrās,
Sīku skumju gludināts.

Sen vairs nav nekā, ko zaudēt,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Tu jau nebēdā nenieka —
Kāpēc rotaļu sev liegt,
Kamēr spēj kaut mirkli prieka
Tev šis raibais olis sniegt?

Nav tev spēju laiks vēl pāri,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Apniks — līdz ar sārtu lapu
Varēsi to zemē sviest.
Dzirdēts nav, ka olis apaļš
Prastu pieminēt vai ciest.

Lai tas nokrīt — paver plaukstu,
paver plaukstu,
draugs — tu — mans...

Rudens krāj jau rasu aukstu
Zilu zvaigžņu augstumā...

Atvadas

Tā putni, vēja nokausēti, laižas
Uz laivu malām savā tālā ceļā,
Līdz mākoņgrēdās saules šautra gaiša
Sauc atkal celties, sauc un palikt neļauj.

Tu neļauņo, ka ausmas taka sārta
Uz visiem laikiem vedīs mani projām, —
Ja gāju putna lidojumu pārtrauc,
Tam vēlās vētrās vienam jāiet bojā.

Es klusēšu, lai mēmā glāstā dzirdi,
Cik dārgs tu manai īsai laimei biji,
Kad rudens kaijas nosalušo sirdi
Tu zvīņotajās delnās atsildīji.

Līdzinieki

Vēl kājās ilgas meklēšanas nemiers.

Bet esmu klāt.

Ik nervā tirpstošs prieks,

Kas noklīduša zvēra nāsis piepūš,

Kad sava bara smaku uzsit vējš.

Es saspringstu.

Un garus, gudrus purnus

Man pretim celtņi paklana no ostas.

Te ir mans bars.

Te smagumu dzen smagums.

Te nesātīgi kuģi tilpnes pleš

Un prasa kravu —

viņiem daļas nav,

Ka arī metāls nogurumu pazīst.

Bet celtņi nekurn — katram sava dzīve.

Un celtņa dzīve — nastu blīves nest.

Es stājos barā.

Mani gaida darbs —

Ar dzejas oglēm siržu tilpnes piebērt,

Lai tālos ūdeņos dzen ļaudis ilgu spēks.

Kāds plēsīgs smagums — zieda smaržu celt

Un jūras ceļā krastu iedot līdz!

Bet labi tā.

Un vakari mums ir,

Kad sviedrus noslaukām ar kuģu dūmiem siltiem,

Kad liekam kopā nogurušās galvas

Un saules silē rieta dzira kūp...

Ar savu baru kopā —

Tā ir laime.

Neejiet, sievietes!

Neejiet pie jūras
Lēzenajās kurpītēs smilti smelt...
Klausiet mani, sievietes, palieciet uz stūra,
Kur caur gaismas gredzeniem izvērts liepu zelts.

Rudens lapu ņirboņā, raibu sētu latās
Vārdiem ir kur aizklīst, acīm ir kur bēgt...
Tur, aiz kāpām mēmajām, kāds ja sejā skatās,
Krasta kailos klajumos sirdi nenoslēpt.

Balta putu līnija. Tumsas stāvais mūris.
Tikai vienu atbildi klusumā var mest.
Piesargieties, sievietes!

Es gāju reiz pie jūras.
Tā, kas nāca atpakaļ, nebiju vairs es.

Lūgšana bākai

Bākas karstā, nesavtīgā sirds,
Tu, kas puksti kvēlām staru šautrām,
Rudens krēslas pelēkumā skaudrā
Stāvi klāt man, bākas labā sirds!

Tava sirds ir reizē tava acs,
Un ar sirdi redzēt var visskaidrāk.
Kāpu viļņi stingst kad mēmās gaidās,
Esi modra, bākas laipnā acs!

Pirmo reizi viņš man blakus nāk.
Zāles čukstiem sarunājas oļi.
Putna kļiedziens...

 Trauksmi nočirkst oļi...
Tā uz tevi laivas tumsā nāk.

Laivai jādzird krasta siltais «jā».
Pārlej savu liesmu manās krūtīs,
Lai tās manu mūžu pietiek sūtīt
Melnās vētrās!

 Jo es teikšu «jā».

Lai mums viena, uzticīga sirds
Gaismas ceļu lauž caur miglas blīvi —
Jo par bāku kļūst uz visu dzīvi.
Stāvi klāt man, bākas labā sirds!

Klusums

Es esmu sieviete.

Es esmu klusums.

Un klusums nedrīkst teikt: «Es tevi mīlu.»

Uz ielu bungām rudeni sit zīles,

Bet klusums sen jau zināja, ka ozols

Uz ziemas balto vientulību ceļā.

Tāpat kā klusums briedēs pavasari

Un mocīsies ar palu dobžām trīsām,

Līdz ledus plīstot gari novaidēsies.

Jo sieviete zin pirmā.

Klusums arī.

Es padevu tev plaukstā meža sirdi,

Un sīkā brūklene tev stāstīja, kāds dziļums

Ir viņas smalko sakņu nesavtībai.

Tu nesaprati.

Es pastiepu tev sila klusās gaidas

Un uzticību — zaļu priedes zaru,

Kas pastāvēs visskaudrākajā salā.

Tu nesaprati.

Es uzmeklēju tukšu putna ligzdu.

Ik dūnā — mīlas siltā vientiesība

Un ikdienišķu rūpju maigais tuvums.

Tu nesaprati.

◆

Tu esi redzējis, kā kūdras zeme deg?
Ne liesmas vaimanā, ne dzirkstis spalgi sprēgā,
Vien klusums rūgts,

tik rūgts, ka elpu aizsit.
Bez skaņas vaivarāju nesātīgais skurbums
Līkst sadegušu sūnu baltās zvaigznēs.
Bez skaņas apgāž savas zelta krūzes
Pār sirmiņiem pelniem dzegužlinu stīgas.
Un jauna egle sakļauj skuju rokas
Ap zemi grimstošo un zemei līdzī mirst...

Un, kad tu sadzirdēsi, sapratīsi beidzot,
Kāpēc tik sīvi kaklā cirtās klusums,
Par vēlu būs.

Melns dobums lauku mierā,
Lai klīstošs mākonis par ezeru var kļūt
Un mēmas zivis viļņu plaukstās auklēt.

◆

Un arī jūra kādreiz klusa, klusa.
Pat lāse niecīga pār sēkļiem nesašķīst.
Tik bezgalīgi jūra kaut ko gaida,
Ka elpot neuzdrīkst.

Un tad es viņai saku:
«Ak jūra, jūra,
nelaimīgais bērns,
Ak mazā meitene, tev šobrīd ļoti grūti.
Ļauj uzbužināt zīda smilšu kāpu,
Ko palikt tev zem nogurušās galvas.

Kaut brīdi atpūties...

Es zinu, bieži krauj

Tev nastas plecos, neprasot, vai vari.

Un sauc par stipru sievieti.

Cik skumji

Spīd tavos zilos matos balta šķipsna.

Tik jaunai nosirmot...

Tik jaunai pagurt, jūra...»

Un viņa paslēpj acis manās rokās.

Un dzintars karstām lāsēm rit un rit.

Nu izraudies... būs vieglāk... nedzird jau...

Kāds klusums pāri zemei...

Jūra raud.

Vēlreiz par dziļumiem

1

Jūru neprāts un augstumu neprāts
Rēgainās dzīlēs un ērmīgos zvaigznājos.
Klajums strautu un pauguru prātīgā leprā.
Kas to nāks izārstēt, neprātā plaiksnājot?

Sirdi kā sarkanu zibeni sviedīs
Dīķu un mauriņu klusajā puvumā,
Zvaigžņu mocoši zilajām saknēm lai piedīgst
Krasta velēnas dziļu trakajā tuvumā?

Velti. Dziļums ar seklumu runā
Pārāk tālās un dažādās valodās.
Nevar pārtulkot jūras melnajā dunā
Strauta domas, kas saulainā vilnītī skalotas.

2

Dziļumam sliķoņus pārmet strauti,
Pārmet jūras nezvēru sājīgo baisumu,
Pārmet ziedus, kas bēguma mutulī rauti,
Un netīrās putas, kas paliek pēc paisuma.

Gaismas pilni līdz dibenam — bērnam līdz ceļiem —
Strauti, dzīvi un sauli slavinot, burbina.
Dziļums mūžīgās rētās no tvaikoņu ceļiem,
Smagi svīstot, nes zivis un darbina turbīnas.

Kamēr strādā kā krāvējs viņš — melnās miesās,
Nesnauž urdziņas, tenku un žēlabu vācējas.
Kādiem vārdiem lai taisnojas sekluma tiesā
Darbs, kas nekad vēl nav taisnoties mācējis?

Tā ir bijis un būs. Nav ko cerēt, ka strauti
Kādreiz ar neganto kaimiņu apradis.
Galu galā tas jūrām vienalga, jo — ļauj tik
Strādāt — gan cilvēki dziļumus sapratis.

II

Vari mani nemīlēt, vari ienīst...
Es zinu — tu mokies kā putns, vēl nejaušot,
ka tirpstošais nemiers aiz pleciem
ir spārni.

Vari mani nemīlēt, vari ienīst...
Ap tevi,
pār tevi kā debesu zilums es saukšu,
bet naktīs —
vari nemīlēt, vari ienīst —
ar zvaigžņu adatām
sadzēlšu miegu.

Karsti vēji piepūtīs spārnus kā buras
Un pavēlēs lidot.
Tev neienāks prātā,
ka mana elpa tev spārnos šalc
un lūpas tik tuvu.

Vari mani nemīlēt, vari ienīst.
Maura stīdziņā sīkā pie kājām līkšu,
lai redzi,
cik esi liels.
Ievas pazarē trauzlā lūzišu rokās,
lai redzi,
cik esi stiprs.

Spārni,
lielums
un spēks
pār mākoņiem pacels,
nezinot,
ka pelēkais punktiņš tur lejā —
mīlestība.

Vari mani nemīlēt, vari ienīst.

Lidlauks

Es — tikai lidlauks tavam lidojumam.
Trūks ātri zemes pievilkšanas saknes.
Un kāda daļa tev, par ko šī zeme skuma
Zem cietiem skrejceļiem, zem tērauda un akmens?
Varbūt par dzinumumu no kartupeļu guma,
Par vienkāršāko laimi — sēklu briedēt?
No manis trases izaug cauri debess jumam,
Bet citās pļavās dzegužpuķes ziedēs...

Kad bail no mīlestības

Mīļotais, ko man darīt?
Paļauties?
Pārraut vienatnes čaulu?
Pumpurs uzticas pavasarī
Ilgotai saulei.

Pumpurs nezina, ka svešuma josla
Starp lapu un koku stājas
Rudenī...
Staru dedzīgums noslāpst,
Lapā dzeltenas atmiņas krājas.

Atmiņas — maize, kas apēsta vakar.
Pērnā saule.
Bijušais gaiss.
Atmiņas noslikst kā bezgaisa akā,
No kuras neiznirt vairs.

Cietākā čaulā dzīvības plisums.
Pumpurs šai neziņā spēku smeļas.
Bet ilgākais glāsts —
Tikai atpūta īsa
No vientulības uz vientulību ceļā.

Es no atmiņām nemāku pārtikt.
Trojas zaļajā zirgā — pavasarī
Slēpjas rudens.
Kamēr nav atvērti vārti,
Mīļotais, ko man darīt?

Sākums

Ko pilsēta nojauš?

Ko pilsēta uztraucas?

Nekas jau nav noticis.

Nekam jau nav jānotiek.

Iet divi pa ielu.

Viegla delna silst elkonī.

Mulst soļi uz asfalta, meklējot saskaņu.

Iet divi pa ielu, un vārdi bez nozīmes

Met vairīgas cilpas ap ikdienas sīkumiem.

Bet pilsēta klausās.

Bet pilsēta uztraucas.

Pār korēm uz pirkstgaliem paceļas antenas.

Pleš tumstošās acis ik durvis, ik pavārte,

Uz bulvāra kastaņi svinīgi brīdina:

«Viens vienīgs ir pienākums — ziedos nest

Balta skaistuma pavasari.

Tu nespēsi plaukstošās pazares plest,

Ja blakus būs cita zari.»

Zem tilta ņirb upe,

un uguņu atspulgas

Kā dzeltenas sievietes virpuļo dejā.

Zib atsegtas krūtis un kājas pār ūdeņiem,

Melnas skropstas pland bronzas sejās:

«Liec dzelmei,

liec naktij

degt pavērtās lūpās,

Tu pilsētas nemiera vienīgā Ieva!

Liec noreibt,
liec nogrimt
savā aizžņaugtā elpā!»
Bet kur man likt maigumu, neprāta sievas?

Pār nomales sētu zaļu auglišu pogaļās
Sirmas ābeles tulznainā, mezglotā roka
Aiz pleca ņem mani,
čukst lapotne gādīgi:
«Tu piesargies, bērns, viss sākas ar sikumu,
Ar kamenes spārnu, ar putekšņu tvīkumu,
Un nelaime tam, kas nespēkā sagumis
Zem briestošu ābolu smeldzīgā smaguma.
Bet izturēt nozīmē — visu atdot
Un vientuļas ziemas, no gada uz gadu.»

Ko ābele nojauš?
Ko ābele uztraucas?
Nekas jau nav noticis,
Nekam jau nav jānotiek.
Vien klusums starp mums vēršas dziļāks un tvanīgāks
Un soļu pulss atsitās asfaltā skanīgā.
Skats glābiņu meklē,
bet pāri jau pusnaktij,
Sen aizvērti logi, un durvis aiz atslēgām.
Sīku, aplauztu pīlādzi ceļā mēs satiekam.
Es apstājos klausīties — norās vai brīdinās?
Bet pīlādze klusē, un zeltainā pustumsā
Ik zieds — it kā seja, kas nobālot gaidās
Pret laimi un ciešanām jāvīgi pacelta.
Zem koka, kas saudzību neprasa sev,
Es plecus un lūpas atdevu tev.

Vienkāršas rindas

Pilsētā nav neviena.
Tukšās ielās uguņu pulss.
Un vienīgi mūsu pēdas
Neskartā sniegā gulst.

Mašīnas klusumā aiziet
Un rudzu smaržu nes līdz.
Tā šodien ar mīlu un maizi
Pilsētā ienāk rīts.

Miega dziesmiņa lielam bērnam

Kad tu nevari gulēt, sikspārni,
Kad tu nevari, mazais sikspārni,
Kad tev likloču nemiera izlauztos spārnos
Jāsvoidās klusumā, sikspārni,
Vai tu meties pa viņa logu,
Vai tu sēsties pie viņa galvas?
Jeb vai zini tu arī, kā nedrīkst,
Pelēkais, nesmukais sikspārni?

Kad tu nevari gulēt, lapa,
Kad tu nevari, apses lapa,
Kad tev jātrīc un jātrūkst no kātiņa trauzlā
Un drebošai jāskrien vējā,
Vai tu krīti pie viņa lūpām,
Vai tu glaudies pie viņa vaiga?
Jeb vai zini tu arī, ka nedrīkst,
Vientuļā apses lapa?

Kad mēs nevaram gulēt naktī,
Kad mēs nevaram naktī nekādi,
Mēs cilājam zāles, mēs pāršķirstām niedres
Un meklējam viņam sapņus.
Mēs beram tos slēgu spraugās,
Mēs laižam tos istabas mierā,
Mēs varam tos viņam pat pagalvī nolikt,
Jo sapņi jau nebūs par mums.

Kad izsmaržos pēdējais sapnis
No puķes bezmiega klusā,
Viņš celsies un ieraudzīs sievietes pēdas
Rasotā dārzā zem loga.
Bet ābeles viņam neteiks,
Un dālijas viņam nestāstīs,
Ka sievietei sikspārnis bija uz pleca
Un rokā bij apses lapa.

Tu biji kails un vēju aplauzts koks,
Es — lapots tītenis ar ziliem ziedu zvaniem,
Pie stumbra rētainā kas smalkām stīgām plok.
Nu pilni tavi zari ziediem maniēm.

Nu dūc ap tevi atkal bišu spiets,
Un putni lizdo zaļu lapu ēnā.
Tu stāvu raženo pār upes dzelmi liec
Un spoguļojies ilgi vilnī rēnā.

Tev liekas, ka tu salapojis pats,
Tu gribi izrauties no manu stīgu skavām...
Dreb sāpēs tītenis, un zila zieda acs
Lej asaras pār zaru rokām tavām,

Bet ciešāk vēl pie raupjā stumbra plok,
Vēl maigāk zvana visiem ziedu zvaniem:
Es aiziet nevaru no tevis, sausais koks,
Lai kails tu nepaliec bez lapu lokiem maniēm.

Kalnu avoti

Tu zini, kā rodas avoti kalnos?
Tieši no mākoņiem.
Baltu kodeļu salnums
Iepinas zālēs, iepinas smilgās,
Saknes un zeme šķetina ilgi,
Skanīgā dzijā mākoni savērpj.
Tad kaut kur lejā var plaukstas pavērt
Un debesis rokās plūst...
Ko man vienai ar debesīm darīt?
Tu esi tālu,
Bet aiznest es varētu,
Ja tavas acis pār mani būs.
Skaties man sejā — es atnākšu drīz.
Ne lāsīte cejā neizlīs.

Dzejolis par lakstīgalu infarktu

Pār mani uzausa tavas acis.
Zili pelēkas gaidas. Uzmanīgs klusums.
Vai nav savādi — nodzīvot mūžu līdz pusei
Un nezināt, kas ir rīts?
Gaismas plašumi mākoņu ēnas paceļ.
Zili pelēkas gaidas. Piesardzīgs klusums.
Pār mani uzausa tavas acis,
Pār pasauli — pirmais rīts.

Vai nav savādi — pirmoreiz pasauli atklāt
Brīdī, kas tādu tīrību prasa,
Ka sīkākā zāle mazgājas rasā
Un asarās — zemes sirds?
Bet tā ir stunda, kad putna kaklā
Dziesma tik skaudru tīrību prasa,
Ka lakstīgala, kas pasauli atklāj,
Pusvārdā mirst.

Es nebaidos. Paliec. Un nenolaid acis.
Man vajadzīgs rītausmas prasīgais klusums.
Eju pasauli atklāt, kad mūžs jau pusē
Un pusē spēks.
Varbūt nepietiks spēka visu sacīt.
Tīrāko dziesmu gaida klusums.
Pār mani atausa tavas acis.
Saule vairs neuzlēks.

Mierinājums

Es iededzu pār tevi savu mīlestību
Kā gaviļainu zvaigžņu pilnas debesis.
Ik reizes, kad man pāri dari,
Tu tikai vienu mazu zvaigzni dzēs...
Par ko gan skumt?

Kā bērziņš balts pret melnu padebesi —
Tas prieks un sāpes, ko man devis esi.
Es nesūdzos. Man vienlīdz dārgs ir viss.
Jo melnāks mākonis, jo baltāk bērziņš viz.

Nocērt man rokas! Kopš bērnības — «gribu!» un «dod!»
Šie nesāta pirksti vien prasīt un paturēt prot.
Bet mīla ir atvērta plauksta,
kurā taurenis nosēsties var, —
Tik ilgi vien spārnots, kamēr pirksti to neaizskar.

Atteikšanās

Es bēgu no viņa naktī, ko skābekļa liesmas plosa,
No tumsas izraujot celtņus un miegainus kuģus ostā.
Es, glābiņu meklējot, kļaujos pie tvaikoņu
dunošām krūtīm:

«Viņš neļaus man brīvo sirdi jūru negantā
zilumā sūtīt!

Vien savās greizsirža acīs viņš vētru dusmas
liks skatīt.

Viņš manus mākoņus baltos mūsu gultai
par pagalvi satīs...»

Es krītu pie celtņa kājām un tērauda pamatni skauju:
«Viņš neļaus man saspringt līdzī tavu smagumu
kāpienam straujam!

Vien viņa alkanās skavās kā uzvilktai stīgai
man skanēt

Un, vajā palaistai, gurdi viņa glāstu atbalsi sanēt!»
Es iejūku krāvēju pūlī un sviedrainās
piedurknēs ķeros:

«Savās azotēs paslēpiet mani, lai meklējot viņš
mani nerod!

Ar karsto, senilgoto roku viņš noglaužot
pavēlēs aizmirst

Jūsu brālīgi padotās plaukstas un ostmalā
dalīto maizi...»

Bet viņš mani visur panāk kā lapsu dzinēju lokā.
Tur ciešāk par slazdu dzelžiem viņa siltā un
spēcīgā roka.

Ar aprautu pukstu sāpēm sirds pamirst
gaidītās skavās.

Un tomēr viņš ieklausās velti, ka lūpas
caur skūpstiem teiks: «Tava...»
Vēl lapsa var nokost ķepu, kas iecirsta
tērauda spīlēs,
Un asiņu pēdām izkliegt: «Es atsakos tevi mīlēt!»
Var sakost spītīgos zobus un aizlēkt uz trijām kājām,
Ar cilvēku katru —
par brāli, ar pasauli visu —
par mājām.

III

Kalna vārdi tam, kas palika ielejā

Ko man darīt,
ja bērzu sīknaudā zaļā
es nevaru izmainīt savu ledāju smago sudrabu?
Ko man darīt,
ja putnu gaviļu urgās
mūžam neizlīs mana klusuma baltais nemiers?
Ko man darīt,
 ja esmu
 kalns,
kura vientulībai nav vārdu?

Tādai vientulībai,
ka visu savu mirdzumu
es atdotu par miglainu svīduma apli
no cilvēka siltās elpas...
Jo, kopš pasaule pastāv,
kalnam ir vajadzīgs cilvēks,
kā cilvēkam vajadzīgs —
 kalns.

Vēlās stundās,
 kad saulrietu sarkanie asmeņi
atsedz kalna glečeru vairogos iekalto sirdi,
skaties un lasi,
 cik alpainu uzvaras prieku,
dzedru sauli

un neskartu augstumu dvesmu
es tev glabāju,

 cilvēk,

ja tu nāktu pie manis.

Nāktu,

 zinot,

 ka slidenas ledus gāles,

aizu tumsa

un ļodzīgu akmeņu viltus

stāsies tev pretim.

Nāktu,

 zinot,

 ka vari tu krist,

savām asinīm nošķiežot klintāja zobus,

un ka klusēšu es

pār tavu akmeņos notriekto galvu,

jo es esmu kalns.

Kalni nepazīst žēluma

pret tiem, kuri krīt,

ja tie nespēj vairs celties.

Kapu vainaga nav.

 Ir vien pelnītas uzvaras vainags,

lauru nedzīvā zaļuma vietā

kas savīts no ērgļu spārnotā spēka,

gaidās pavērtām tālēm

 un gaismas.

Nāc!

 Tu novērsies, cilvēk?

Tev ir ielejā labāk,

siltas takas kur vijas biržu nīrbīgā ēnā,

raibas puķes kur ļāvīgi iegulst tev plaukstā,

kur vien pieliekties vajag,

 lai viss būtu tavš?

Raibās puķes...

Manu ledāju dzirdīts
viņu krāsainais prieks.

Raibās puķes...

Ej projām
un neliec man raudāt.
Kalni akmeņu lavīnām raud,
savu asaru dārdošās kapsētās rokot
birzis,

ziedus

un ielejas...

Bēdz,

lai ceļā tu nestājies tam,

kas jau nāk,

glēvais cilvēk...

Balāde par glēvuli

Bij līdzās tīrelī viņiem mirt,
Sauso kūdrāju asinīm dzirdīt.
Ar vienu lodi varonis cirsts.
Divas lodes — glēvuļa sirdī.

Pulks mākoņu goda ierindā stāj
Pār varoni svinīgās grēdās,
Un spilves baltu sērautu klāj,
Sīksts kadiķis nosirmo bēdās.

— Par mani tu kļūsi, no manis ņemts,
Lai atdzimtu zālēs un ziedos, —
Tā zeme pavada dēlu, kam lemts
Viņas vārdā dzīvību ziedot.

Pa tīreli sarkana saule brien
Klāt karogu sūnu kapā...
Un tikai glēvulis pamests viens,
Mēms tuksnesis viņam apkārt.

No viņa novēršas vaivarājs palss,
No viņa novēršas zeme.
Dun purva dziļumos nicīga balss:
— Es tevi nepieņemu! —

Tad mironis ceļas kā dzīvs un iet
Pa spilvu klajumu baltu,
Un brūces nemanot aizveras ciet,
Vien sirdī vēl ložu saltums.

Dzen izmisums viņu, bet kur lai liek
Svina atmiņu paša krūtīs:
Vienu lodi, ko ietricis ienaidnieks,
Otru lodi, kas savējo sūtīta?

Stingst gadi ap viņu kā mīnu lauks,
Par katru soli kur jādreb.
Viņš gaida un saprot — uz tiesu sauks,
Un atbildēt vajadzēs kādreiz.

Viņš saņemas, savējiem roku jau sniedz,
Bet sakustas naidnieka lode.
Bēgt? Nodot? Tad savējo lode klie dz,
Un atkal glēvulis nodreb.

Pa dienām, cik slepens lai nerastos kakts,
Saules pirksts viņu uzmeklē katrā.
Ja tumsā grib glēvulis noslēpties — nakts
Ar riebumu ēnas atrauj.

Viņš bēg uz tīreli apžēlu lūgt
Savu asiņu slacītai zemei,
Bet atkal skan neuzpērkams un rūgts:
— Es tevi nepieņemu! —

Tu mirsi ik brīdi, pārbīja kauts,
Un celsies kā dienā tajā!
Viena vienīga lode drošajam draud,
Divas glēvuli mūžam vajās.

Lūgšana izlietām asinīm

Tu, kam mūžos dots žūdamai neizžūt,
Tu, kam mūžos dots tiesāt un prasīt,
Neliec, neliec man netaisnam būt,
Taisnīgi lietā asins!

Nespied, lai rūgtums uz debesīm klieudz,
Nepārmet dēlam maizi,
Kad pārpilni dunoša sirds viņu triec
Tālu no manis aiziet!

Nekurni zemes dzīlēs, kad spīts
Meitas acīs kā naidīgs asmens!
Kam izlietās tēvu asinis līdz
Gatavu taisnību sasmelt?

Tavas gruzdošās acis kad redzēs, cik grūts
Bērnu ceļš pāri pašu rētām,
Tu man neļausi, neļausi netaisnam būt,
Mana taisnīgā, mana svētā!

No piezīmju grāmatiņas

1

Kāds konstatē nedrošā balsī:

«Dzeja iet dziļumā.»

Jā, apnicis lidot pār vilni saules zaķišu zvīļumā.

Apnicis varvīksnes burbuļus pār sekļajām

krācēm kārt.

Aizturot elpu, laižas upes dibenā vārds,

Kur spokainu čakārņu slēpņos plēsīgas zivis mīt,

Kur gaisma skopāk un skopāk caur tumšajām

blīvēm spīd,

Kur ūdeņu sāpīgais smagums liek pēdējā

piepūlē līmt, —

Iet bojā vai aizsniegt avotus,

upes plašums kur dzimst.

2

Jāņtārpiņi?

Nejēga, panāc

Un aizturi elpu.

Ne jau ik vakaru

Zvaigznes mūsu aplokā ganās,

Sietiņu zirga skābenē pakarot.

Lieli ceļi skrien tālēs kā šautras,
 Lepni baltajā taisnumā savā,
 Meža taciņas mazas un kautras
 Stīdz pa kazeņu pieaustām gravām.

Ienirst sprogainos paparžu ceros,
 Mīksti vijas caur pelēkām sūnām,
 Pārbrien braslā, ja laipiņu nerod,
 Meža strautam dzintara brūnam.

Sēņu mieru un brūkleņu briedu
 Viņas netraucē rāmajā gaitā.
 Apiet lizdas un nesamin ziedus,
 Liekiem soļiem neviedot skaita.

Galā nākot kad apausi kājas,
 Balti skalotas vakara rasā,
 Pēkšņi redzēsi — līdztekus gāja
 Skaļais lielceļš un taciņa mazā.

Es eju pa saulainu ceļu — ēna man līdzī iet,
 Iztausta katru grambu un dadzi, kas grāvmalē zied.
 Viņai ir vienas rūpes — savā melnumā pārbaudīt
 Saules patieso baltumu, žilbinot acīs kas spīd.
 Es eju pa taisnu ceļu. Šaubas man līdzī iet. —
 Kāds taču pirmoreiz šaubījās, ka debesu

kupols ir ciets?

Un, šaubu gadsimtos iznēsāts, starpzvaigžņu
kuģis peld
Visuma tumšajās dzelmēs, kur bezspēcīgs
saules zelts.
Par maz man ir noieta ceļa. Šaubas tālāk
un tālāk sauc.
Kā es nemīlu pelēkas dienas, kad ēnas
man blakus nav...

5

Sava mirdzuma kaunoties, zvaigzne
maskā pa zemi staigā.
Ja tu nesteigsies — maska iesaugs
uz mūžu nesējas vaigā.
Ja tu paspēsi — zvaigzne nepiedos
otrās dzimšanas mokas.
Zvaigzni debesīm atdodot, negaidi,
ka viņa pie tevis nokāps.
Mirkļa laime — zem sāpošām rokām
staru smaidā atsegta seja.
Mīlēt zvaigzni ir ceļš, kas līdz pēdējam
uz cilvēku sevī ejams.

Cilvēka mazulis

Ar mazu kaķi, kucēniem un jēru
Bērns rotaļājās īsā maija zālē,
Tur viņi līksmi lēkāja un kļiedza
Tai skurbā, trakā pavasara priekā,
Kas arī pumpuriem un putnu knābjiem smailiem
Par godu saulei liek līdz galam vērties.

Ar mazu kaķi, kucēniem un jēru
Bērns kūleņoja īsā maija zālē,
Gan kucēns bērnam nolaizīja vaigu,
Gan bērna mute grima jēra vilnā,
Un viņi jautri mīlēja viens otru
Kā līdzīgs līdzīgu — jo vai gan citāds bija
Šis mazulis starp spalvainajiem draugiem?

Tāpat no savām kustībām viņš reiba,
No zemes smaržas, vēja spirtās elpas,
Kā reiba jērs un kucēni, un kaķis.

Vien mazais cilvēks brīžiem kļuva savāds,
Un viņa acīs it kā zilos graudos
Jau brieda lielais, cilvēcīgais nemiers,
Kam zinātkāres trauksmie asni jādzen
Un gadu gaitā jārieš domu vārpas.

...Viss, ar ko cilvēks nelaimīgs un laimīgs,
Jau slēpjas bērna meklējošā skatā,
Kad viņš ar kaķi, kucēniem un jēru
Uz kādu brīdi rotaļāties pierimst
Un mazie zvēri mēmā nesapratnē
Bāž degungalus mitros viņa plaukstā.

Cinītis

Mazs cinītis lielu vezumu gāž.
Krīt dubļos vārpas. Krīt dubļos siens.
Cieto, kūlaino pauri zem riteņa bāž.
Šis nu apgāzts. Nāk atkal viens.

Mazajam cinītim miera nav.
Ik druvā kā spītējot graudi briest.
Ik pļavā medainas puķes aug —
Un neauglīgais to nevar ciest.

Viņš atriebsies. Cilvēka darbam liks
Pār savas niecības kūkumu kļupt,
Jo cinītim sajēgas nepietiks,
Ka pašam ik uzvarā zemāk drupt.

Koki pateicas ziemai

Paldies tev, ziema, ka tu esi spalga
Kā lauska cirtiens stumbra krūtīs dzīvās,
Lai plaisas apslēptās, kas dziļi serdēs valgo,
Līdz pašām saknēm pārplīst sāpē spīvā.

Paldies tev, ziema, ka pēc tevis paliks
Vien raženie, kas sakļaus zaru rokas
Pār kritušiem, ko tavi skaudrie sali
Zem jauno audžu skaļiem pulkiem noklās.

Paldies tev, ziema, ka mums ļoti grūti,
Ka meži vaid un katrs otrais saļūkst.
Pēc tavas pārbaudes pat vājo trūdi
Būs zeme, kur aug patiesības zaļums.

Paldies tev, ziema, tu mūs bargi māci,
Ka jānes upuri, lai dzīvība pār zemi
Plaukst, mūsu sargāta. Tu laikā nāci
Uz pašas sakāvi — jo stiprie koki nemirst.

Cilvēks uz ielas

Tu pasmīni: viņš runā pats ar sevi.
Tu atskaties, kā viņš pa ielu iet.
Cik smieklīgi viņš tukšās rokas svaida.
Cik mulķīgi viņš tukšā gaisā smaida
Un kaut ko klusu murmina un dzied.

Bet nesmīni. Viņš nerunā ar sevi,
Kad sejā krīt tavs izsmējīgais skats.
Viņš vientulības izdzīts ielu dunā.
Ar vientulību savu cilvēks runā,
Ar draugu pēdējo, kas neatstās nekad.

Un, ja tu apstātos, viņš runātu ar tevi.
Tik ilgi krājies klusēšanas zelts,
Ka dalīties viņš varētu ar visiem.
Tu garām ej. Un, vientulībā izsviests,
Vārds aizskan ielā. Neauglīgs un velts.

Mihailovskas rudens

Aleksandr Sergejevič, piedodiet lūdzami,
Man pat domās nav bijis, ka līdzinos Jums,
Bet Mihailovskas rudenā āboli plūcami
Reizi dzejnieka mūžā ikvienam no mums.

Reizi mūžā no patmīles — vasaras šķīstīties,
Kad vien sevī ik rītausmas pieskāriens sūkts,
Izlīt augļos un redzēt no malas, vai īsti tie,
Vajag katram. Un tagad — mans ābols ir rūgts.

Augli auklējot, maiguma gudrību nepratu.
Nu es zinu. Bet gravas jau lapkriti dzer.
Mans Mihailovskas rudens ar nožēlas neprātu
Baltus ziedus pār puskaīlām galotnēm ver.

Nebūs atpūtas rāmas un zeltaina vītuma.
Vēl pirms puteņiem jāpaspēj aizmetņi riest.
Vēl ir jāmacās mīlēt. Ar sarmotu rītu man
Zaļu ābolu grēksūdze pazarēs briest.

Tas ir sākums. Caur vēju un lītavu saltumu
Dzeja — ābele — sirds dodas meklēt un krāt
Ziemas debesīs aprakta saulstara saldumu.
Aleksandr Sergejevič, stāviet man klāt!

Gleznotājs

S. Šegelmanim

Droši vien tas ir ļoti grūti —
Staigāt ar sasistu spoguļi krūtīs.
Griezīgās šķēpelēs pasaule grūst,
Pasaule tūkstošos pasauļu lūst.
Zvaigznes — kā asmeņi Visuma spalā.
Pat bērna skatiens — ar asām malām.
Tas zila stikla drumstalās drūp
Un tavās asinīs pulsē un kūp.

Ar krāsu un līniju dzīvajām ziedēm
Tu pārklāj šķautnes un griezumus dziedē,
Lai šķindošie šķēpeļu zobeni apaug
Ar meiteņu skūpstiem un kastaņu lapām,
Lai cilvēku tulznainās plaukstas tos sedz.

Bet sanāk ļaudis,
un ļaudis redz
Te asaras savas
un savus smaidus,
Savas šaubas un ticību,
darbu un gaidas,
Viņi atņem tev visu un aiznes līdz,
Un atkal saplēstais spoguļis trīc
Tavu sirdspukstu dunā ar atsegtām malām.
Sājš asiņu punkts. Bet stāstam nav gala.

Mākslinieks runā ar sevi

J. Pauļukam

1

Nobriedēt sīkāko rudzu rogu,
Katrā strautiņā — ledu lauzt...
Saule pret vakaru bezgala nogurst,
Tomēr ik rītu aust.

Gaismu kā dēlu, kas nepārnāks, sūtīt,
Lai pasauļu slāpēs krit...
Saulei vienmēr ir bezgala grūti,
Un tomēr — saule spīd.

Ar katru ausmu, kas zemi baro,
Par vienu ausmu mazākai kļūt,
Un tomēr — līdz pēdējam staram starot...
Līdz pēdējam — saulei būt.

2

Es mīlu meiteni bez ēnas...
Kad viņa iet pa jaunu zāli,
Ne mirkli asna zaļās krūtīs
Bez saules neaizslāpst.

Es mīlu meiteni bez ēnas...
Bet viņa netic, ka es mīlu,
Jo viņai blakus manas acis
Ne mirkli nesatumst.

Un nezin meitene bez ēnas,
Ka manas gleznas — tikai asni,
Kam viņas klusā atnākšana
Ne stara neatņem.

Bet, kad pavisam viņa netic,
Es saku: mazā muļķe, skaties —
Pat baltai puķei melna ēna,
Tev vienai ēnas nav.

Izrāde pie kafijas tases

Izrāde sākas: mēs kļūstam par tiem,
Kurus vēl nepazīstam.
Galvenais varonis ir tik liels,
Ka nevar būt liels pa īstam.

Sev pa priekšu viņš brēcošo lielumu nes
Kā izrautu ceriņkoku:
— Ņemiet! Te manas ziedošās pazares! —
Un viņš neredz, ka saknes ir kroplas.

Ak varoni, iestādi atpakaļ,
Lai ceriņkoks neiet bojā!
Bet varone citronu tasītē maj:
— Es aizbraukšu projām... projām... —

Un brauks viņa pasaulei pierādīt,
Ka vistas prātiņš tai galvā.
Vista klaigā, kad ola perēklī krīt.
Varone neder pat spalvās.

Statistu koris glaimīgi šalc.
Aiz kulisēm soļi nodimd.
Kas ir lielāks: maizes kukulis balts
Vai skuķis, kas jož uz bodi?

Atbildu: skrējiens. Bet skrējiena gals
Ir katra lieluma beigas.
Ar baltmaizes kumosu aizbāzta balss.
Pilns vēders nepazīst steigas.

Mēs sēžam pie galda. Aktieriem spīd
Desas ripiņa katrā acī.
Izrāde cauri. Priekšgars krīt.
Kas šajā lugā sacīts?

Salome

Ž. Heinei - Vāgneri

Ja es nepaņemtu tavu galvu,
Tu paņemtu manu.
Tikai bendes cirvim tev pietrūktu drosmes.

Manas acis,
sadegušas maldoties tavu matu melnajā liesmā,
nedzīvi vērtos tev sejā.

Mani vaigi,
iekrituši gaidu un izmisuma naktīs,
stingtu rūgtuma rievās.

Bet skūpstī, kas meklēja tavu muti,
pārrautu lūpu saspringtos audus
un izlītu asinīm karstām
Tavas vienaldzības sudraba bļodā,
Jokanaan.

Paraksti gleznām

1. Botičelli «Afrodītes dzimšana»

Nu, protams, tu esi no jūras putām, no blāzmām,
Kas viļņu dzidrumā slīd,
No pāršķeltas pērles rožainām lāsmām,
No mākoņu atspulgas, Afrodīt.

Es — tikai no zemes. No mālāja smagā,
Bet smagums visskurbāko asnu var dzīt.
Un vienkārša apiņa gaisīgās čagās
Var noreibt līdz nemaņai, Afrodīt.

Kurš dzelmenis dziļāk par ievziediem gremdē?
Siena gubenā karstāk kā atvarā krīt.
Kamēr slāpstošu sēklu vien zeme var remdēt,
No tevis es nebaidos, Afrodīt.

Lai viņš ziedo tev balodi... Baltajā spārnā
Zemes sarkano asiņu lāsīte spīd.
Kas dzimis no sievietes klēpja, tas pārnāks
Pie sievietes atpakaļ, Afrodīt.

2. Goija «Saturns aprij savus bērņus»

Mans nelaimīgais tēvs ar savu dēlu asinīm uz lūpām,
Ar badu plēsīgo, kas tavas iekšas grauž...
Ko jūti tu, kad mūsu kaulus drūpam
Starp zobiem dzirdi?

Tavi pirksti lauž

Kad mūsu krūtis?

Kailu sirdi kūpam

Kad plaukstā redzi tu?

Vai drūmās acis jauž,

Kā dēliem tevis žēl?

Mēs ganāmpulkus kopām,

Mēs sējām labību, lai tavi galdi lūst

No klaipu smaguma.

Uz klinšu radzēm skopām

Mēs ogulājus dēstījām, lai plūst

Pār tavām slāpēm vīns.

Ar dēliem kopā

Tu badu aizmirstu, ja nenokautu mūs.

Bet govju tesmeņi no piena mokām pietūkst.

Nav slaucēja. Bez ganiem vērši klīst.

Nav plāvēja — dzen graudi vārpā dzietus,

Un augļi pārbriedā bez novācēja plīst.

Jau manas asinis uz tava zoda list...

Tēvs, ko tu darīsi, kad dēlu beidzot pietrūks?

3. Roseti «Beatriče un Dante paradīzē»

Vai tu biji, Beatriče?
Tevis nebija.
Pieminekļa akmens melo tavu dzimšanu un nāvi.
Tevis nebija nekad.
Krita raibu logu ailēs gaismas stabi stāvi.
Tālā debess tavās acīs — staru spēle.
Tā tu dzimi.
Tava māte — zila stikla strēle.
Tēvs bij — Dantes skats.
Miri tu, kad sāpot dzisa saules karstais kūlis.
Beatriče, Beatriče,
Florenciešu mietpilsons baznīcēnu pūli...
Viņš to zināja ar prātu, lielais Dante.
Sirds tic brīnumam un sitas skaudros pantos.
Mīlēt mūžam nebijušo — elles loki.
Mīlēt izdzisušu staru,
Beatriče, kādas mokas...
Paradīze — tikai meli,
Kas pie dzīves miesu sien.
Visi piemin Dantes elli,
Bet par Dantes paradīzi nerunā neviens.

IV

Klods Izerlijs

1

Elles nebūs.
Būs rokas.
Tās lidos pār mirušo zemi.
Koku ģindeņi melni
Soģu taisnumā galotnes slies.

Vērsies ezeru brūces
Un kūpošām asinīm pielīs,
Kad, nedzīvo gaisu šķeļot,
Rokas tām pāri skries.

Elles nebūs.
Būs acis
Moku ārprātā stingstošām zilēm.
Divi gurstoši suņi,
Roku šaudīgās pēdas kas dzīs.

Acis atelpas nezinās,
Un plakstu tām nebūs ko pievērt.
Mēmu pilsētu pelnos
Kailo redzokļu asaras līs.

Elles nebūs.
Būs sirds.
Dzīva cilvēka sirdsapziņa.

Karsta asiņu pletne,
Kas acis un rokas cērt.

Un nokauti kalni, kas nevar
Tās aprakt zem žēlīgām plaukstām.
Un nokautas aizas, kas nevar
Tām pēdējo glābiņu vērt.

2

Slava varonim!

Slava!

Aizsmok fanfaru niķeļa rīkles.
Bungu rīboņā saputots,
Karstām vērpetēm plīvo gaiss.

Sieviešu acis un ordeņi,
Meklējot viņa krūtis,
Karogu viesulī svaidās
Un smagā mirdzumā kaist.

Nācijas rota!

Izerlijs!

Bronzas saule debesu lokā.
Zila skatiens zibens.
Melnu uzacu atvēziens drošs.

Lepojies, Amerika!

Tādi ir tavi dēli.
Garu muskuļu stiegras.
Smaida starojums spožs.

Lepojies, Amerika!
Pūļa dārdošā paisumā plosies!
Zvaigžņoti strīpainiem mākoņiem
Gaisa dzidrumu jauc!

Tā, lai caur karogiem neredz,
Tā, lai caur fanfarām nesadzird,
Ka sēž aiz septiņām atslēgām
Varonis tavs.

3

Elles nav.
Tikai trako nams.
Rokas sarautas piedurkņu mezglā.
Divi sasieta spārni.
Katrā vēl debesis tirpst.

Gudri pirksti, kas skaitīja
Vēja un motoru pulsu.
Stipras delnas, kas gulēja
Uz zilo tālumu sirds.

Cilvēka rokas starp rokām.
Staru pirkstos izplesta saule,
Ap kuru pasaule griežas
Un Visuma bezgaiss dūc.

Uz viņu siltumu lauki
Vārpās un augļos sniedzas.
Savu dziļumu asinis zeme
Starpzvaigžņu raķetēs jūdz.

Cilvēka rokas starp rokām —
Tuvības skaudrais maigums.
Darba un mīlas saites,
Ko mūžīgā dzīvība sien.

Un tas, kas sarāvis saites
Starp sevi un cilvēces rokām,
Sirds un pasaules priekšā —
Viens.

4

Kā kanjonu ačgārnī kalni
Iespiesti tavās krūtīs
Ņujorkas debesskrāpji,
Trauksmīgu šoseju raksts.

Tava benzīnā tvanošā zeme.
Mijā bezjēgas Amerika...
Dūmu virpuļos melna diena.
Reklāmās balta nakts.

Pa šo zemi tu mācījies staigāt.
Pats sava neprāta skurbdams,
Tu griļainā plašumā meties,
Mātes laimīgo acu vilkts.

Un te tu ar debesīm saslimi,
Ar jauna ērglēna kaisli,
Kam briestošos spārnus moka
Tālumu sauciens zilgs.

Tev debesis tika te dotas,
Dotas motoru gaviles lepnās
Un pavēle: «Dzimtenes vārdā!» —
Tavs kareivja gods.

Pavēle.

Dzimtene.

Starts.

Īss ziņojums neziņas mierā.
Un sabrūk pār taviem pleciem
Netīras uzvaras sods.

5

Hirosima ir mirusi.
Viņas ēna uz siržu sienām.
Viņas pelni pukst pasaules krūtīs.
Viņas drupas uz debesīm kliedz.

Bet Hirosima ir mirusi.
Un dzīva ir Amerika.
Degošu ielu mežglā
Klods Izerlijs siets.

Pārgurstot plaksti nokrīt —
Krīt bumba pār pilsētas rītu.
Acis smelgdamas ceļas —
Bērni liesmainas rokas slien.

Neraksti vēstules, Izerlij!
Neraksti japāņu tautai.
Dzīvie tev nepiedos mūžam.
Mirusajiem — viss viens.

Tava zeme, Klod Izerlij,
 Dižoņas radio mastos.
 Plātās avižu mutēm
 Un tribiņu kāpienos aug.

Bet rupori bēg...
 Burtu rindas bēg, melīgi klauzot...
 Un sitas pret gumijas sienām
 Kļiedziens tavš.

Tad tu izrauj sev sirdi
 Un mēmuma nakti iemet.
 Šķiežot asiņu dzirkstis,
 Kā degošai zvaigznei tai skriet.

Tu izrauj sev acis
 Un cilvēku aklumā palaid.
 Tu norauj sev rokas
 Un pasaules neprātā svied.

Elles nav.
 Tikai rokas.
 Tās lido pār kazarmu miegu.
 Pirksti rībina rūtis.
 Dobjās atbalsīs trauksmes kods.

— Tava māte ir — cilvēce.
 Tava dzimtene — zemeslode.

Ar pavēli «Dzimtenes vārdā»
Dzimteni nenodod! —

Elles nav.
Tikai acis.
Tās signālu redzokļos pulsē.
Sarkanu asiņu uguns
Virsnieku sejās sprakst.

— Atņem roku no sviras!
Ja tu nokausi svešo upi,
Māsu apraudot, Misisipi
Pelnu asarās tevi raks! —

Elles nav.
Tikai sirds.
Sāpēs dārdošā Niagāra.
Karstām, liesmainām straumēm
Tā pasaules krūtīs plūst.

— Cilvēk, atceries!
Cilvēk, atceries Hirosimu!
Pār tavu, ne kaimiņa galvu
Nākošā grūs!

Izerlija mātes balss

Es jums nesīšu dēlu.
Es jums nesīšu savu dēlu.
Zilās mākoņu putās
Mani neieskaus debesu jums.
Ceļos nekritis pāvests,
Un eņģeļu sirdsšķīstās acis
Manam smagajam solim
Rūpju maigumā nestāvēs klāt.

Es jums nesīšu dēlu.
Es jums nesīšu savu dēlu.
Melu petita pelnos
Manas sāpošās pēdas grimis.
Es jums nesīšu dēlu
Pār zemēm un ūdeņiem rūgtiem.
Pār viltus un naida viļņiem,
Ko radio antenas veļ.

Es jums nesīšu dēlu,
Kas nav dzimis no svētā gara.
Sāļos sviedros viņš ieņemts,
Melnās asinīs pasaulē laists.
Es jums nesīšu dēlu.
Savu mūžību, mīlu un laimi.
Es jums nesīšu ziedu,
Mana miesa kam zeme un balsts.
Es jums nesīšu dēlu.
Jūs sitīsiet viņu krustā.
Balta bumbveža krustā,
Kas pasaules Golgātā celts.

Izerlija līgavas balss

Kas grib zināt, vai skaista ir pilsēta, kurā viņš mīt,
Lai iziet naktī,
Lai iziet ar mīļoto blāzmainā tumsā,
Lai skūpsta viņu ik reizes,
Kad pilsētas skaistums apstāties liek.
Lai skūpsta uz mutes, uz atliekta kakla un skropstām,
kas ļāvīgi trīc.

Noskūpsti mani — tu redzi, šis vecais nams
Citiem tik līdzīgs kā kareivis formas tērpā.
Vienīgā rota — atsegtu ķieģeļu skrambas, ko iecirtis laiks,
Sargājot ļaužu atpūtu, mīlu un asaras
No vējiem un svešām acīm.
Ņem manas lūpas šī skaistā nama siltajā ēnā,
Ko tas dāvā ik gājējam no savu nebeidzamo rūpju
maiguma.

Noskūpsti mani — dūmu starainā krāšņuma austs,
Tilta celtnis pār preču stacijas uguņos dzirkstošām
sliedēm

Balti iegriežas pilsētas dzeltenī melnajā krēslā,
Kur tumsa un gaisma savijas vienā
Kā tavi tumšie un mani gaišie mati.
Ņem manas lūpas — celtnis ir šonakt tik skaists,
Ka tam vienkārši nevar paiet garām.

Noskūpsti mani pie šiem milzīgiem cementa gredzeniem,
Kas jau rītu nogrimis zem ielas skanīgā bruģa,
Strāvojot termocentrāles versmīgo karstumu
Uz misiņa krānu spožajām mutēm.

Ņem manas lūpas pie visskaistākajiem kāzu gredzeniem,
Tas nekas, ka viņi ir pārāk lieli, —
Vēl lielākas ir mūsu nepiepildāmās tuvības ilgas,
Kas sakļautās rokās sāp.
Cik soļu, tik skūpstu. Mēs varam apstāties te,
Pie šīs skaistās ugunsdzēsēju garāžas,
Aiz ozola durvīm kur sarkanās mašīnas ne brīdi
Neaizver modrās prožektoru acis,
Un smieklīgā sēnīte uz jumta smailes — tā ir sirēna.

Neskūpsti mani...

Tikai ne šeit.

Tā ir sirēna.

Murgainais kauciens

Pār pilsētu tonakt...

Tu taču dzirdi, ka tas nav apklusis?

Vecais nams vēl ir pilns

ar tā derdzīgi garajām tirpām.

Celtnis vaidēdams dara Sīzifa veltīgo darbu.

Mūsu gredzeni — apaļi dobumi baltā galvaskausā,

Un pār tiem — liepu sarkanās, izmisumā sakļautās

pumpuru dūrītes,

Kas nekad vairs nevērsies lapu glāstā.

Kāpēc es izgāju nakti,

Kāpēc es izgāju ielu blāzmainā tumsā ar mīļoto?

Mana drausmīgā pilsēta...

Mana rūgtā mīlestība...

Nedzīstošās brūces

Dzelonstiepļu smailie ērkšķi aplūst,
Nogrimst zālē, rudas rūsas klāti,
Un ar zemes zaļo miesu saplūst
Dziļās, melnās ierakumu vātis.

Kritušie guļ kapu tumsā rēnā,
Sakņu stiegrās ieaug viņu kauli,
Viņi elpo smilgu šalkās lēnās,
Zilu ziedu acīm skata sauli.

Atraitnēm ir kapi, uz kā nolikt
Lauztosiržu blāvi sartos zarus,
Savu dēlu jauneklīgā soli
Viņas sadzird senus pavasarus.

Zaudējuma brūci sūru, smagu
Asarās un atmiņās var veldzēt,
Kā lai palīdz sirdīm tām, kas sagruzd
Nebijušu sāpju tukšā smeldzē?

Drebēdamas kara vētru graužās,
Meitenes kā jauni bērzi auga,
Nezinot, ka tobrīd asins kaujā
Nopļauj lode nesatiktu draugu.

Viņām nav ne atmiņu, ne kapu,
Noslāpst krūtīs neatdāvāts maigums,
Pārsāpētu gaidu pelniem apput
Neskūpstītu lūpu karstais svaigums.

Vēlās stundās viņas gads no gada
Logu spraišļos atspiedušās klusē,
Skatoties, kā sārtām plēnēm sadeg
Atkal viena diena rieta pusē.

Prometeja kļiedziens

1

Visi dievi savus Prometejus kaļ pie klints...
Tērauda un zelta ķēdēs šķind
Nakšu melnais, piesardzīgais klusums.
Nesātīgām sārtu mēlēm elš
Dienas tempļu tvanīgajās ēnās.
Stobru magnētiem līdz tirpām tuvu pievilkti
Dzīvais mērķis —

Prometeja sirds,
Dūre sarkanā pret visu dievu spēku.
Dūre negantā, kas savilkdamās spēj
Atsist lodes varmācīgo svinu.
Dūre saudzīgā, kas pavērties māk tā,
Ka pat liepu zieda maigām driksnām
Puteksnīti sīku nenotrauks...

Bezgalīgi maza viena sirds.

Viena sirds tik bezgalīgi liela,
Ka tā jaunas asinis var liet
Sirmās zemes aizkaltušās dzīslās,
Ka tā savā pulsā sisties liek
Tālu zvaigžņu noklīdušiem stariem.

Nesavtīgā Prometeja sirds.

Varbūt tas ir lāsts —

par dievu kļūt?

Baiļu izmisums ik nervā spalgi svaidās,

Muguras pie troņa kāpnēm ņudz.

Pakauši pār neredzamām sejām.

Bet zem katras muguras ir sirds.

Bet zem katra pakauša ir doma.

Acis...

Acis...

Ieskatīties?

Nedrīkst!

Augstāk troni!

Gļēvo plecu pietiks.

Zelta cements pakļāvīgs un mūžīgs.

Augstāk melu žilbinošo sienu!

Dievs ir dievs.

...Ja nebūtu šo nakšu!

Nagiem lūstot, viņu kalt un lādēt,

Viņu, vienīgo, kas taisni sejā raugās.

Nesamelos.

Nepaglamimos.

Neliks.

Viņa skatā atspulgotais dievs —

Kails un sīks.

Un tāpēc dieviem jākaļ.

Jātriec viņa krūtīs ērgļa niknums.

Dievu bailes važu šķindā smilkst.

Dievu sviedros tumsas vāli kūp.

Dievu elsās zemes naktis svaidās.

Un pār tumsu — Prometeja balss.

Ērgli!

Tu jau sen vairs nepiederī viņiem.
 Katru dienu tu manas asinis dzer.
 Katru dienu tu manu miesu plēs.
 Nagus tu asini manā sirdī.

Ērgli, tu esi mans —

no ienaidā zvērošām acīm
 Līdz maigajām dūnām zem spārna.

Ērgli,

viņi domā,
 Ka tavs tērauda cietais knābis kopā ar aknām
 Var izraut sirdsapziņu.
 Tu jau zini, tāpat kā es,
 ka tam nenotikt mūžam.

Manās moku izplestās acīs

Pasaules sāpes, izmisums, rūgtums un netaisnība
 Gāžas kā pērkona negaiss.
 Tu neļauj man pievērt plakstus mierā un laimē.

Ērgli, paldies, ka es redzu visu,

Ka manas ciešanas ļauj klausīties mīlnieku čukstos,
 Bērna lūpu trīsās pie mātes pienā palajošām krūtīm
 Un cietu roku sarunā ar vesera kātu un zemi.

Ērgli, ērgli, kamēr tu plosīsi mani,
 viņiem mūs nesalauzt.

Nekad...

Nekad, tu saki?
 Un nekad mums neredzēt,
 Kā lepnums tavs pie mūsu kājām raustās?
 Nekad mums neatpūsties,
 Kamēr tava mute
 Kauks,
 pārgriezusies zvēra izmisumā?
 Nekad?
 Un tomēr — skaties, Prometej!

No jūru klēpjiem baltas sēnes aug.
 Velk pilniem tīkliem savu nāvi zvejnieks.
 Raud mākoņi pār zemi bēdu indi.
 Cik klusi lietus līst...

 Un mīlētāji skūpstās
 Zem siltā stroncija, kas lāses matos kar.
 Mirdz viņas seja — laimes sudrabs naktī.
 Un viņa atdosies

 Un savu miesu nesīs
 Kā maiga, karsta noslēpuma trauku,
 Lai viņas sāpju lepnums, viņas bērns
 Ar mīlas smagumu gulst tēva rokās.
 Bet viņa dzemdēs kropli, Prometej!
 Un arī tas vienalga.

 Spriegi trīc
 Uz svirām rokas...
 Roka nevar ilgi
 Uz sviras gulēt un to nenospiest.
 Un tad būs gals...

Tu skaties, skaties!
Kāpj tavas uguns dūmi!

— — — — —
— — — — —

Nu viņš kliedz.
Kliedz Prometejs.
Un važu gadsimteņi
No kliedziena uz viņa krūtīm trūkst.
Pār dievu galvām balss kā zobens ceļas
Un šausmās zvaigznes krīt.
Kliedz Prometejs.

5

Važās kaltie Prometeji, savienojieties!
Jūsu saule melnās rokās nosmok.
Jūsu svētā uguns nāvei vergo.
Jūsu zeme sāpju sviedrus svīst.

Važās kaltie Prometeji,
Nav ko zaudēt jums —
Savas važas...
Katram savu klinti...
Zajā cerībā jums koki pretim sniedzas,
Upes lūgdamās pie jūsu kājām krīt.

Važās kaltie Prometeji, savienojieties!
Sauciet līdzī, visu zemju ļaudis,
Apskaujiet ar rokām visu Zemi,
Roku pietiks, ja tās kopā liks.

Sievietes pie krūtīm Zemi pacels,
Matu viņos auklēdamas tīs.
Bērnu acis, sargugunis zilās,
Kontinentu sirmās sejās plauks.

Važās kaltie Prometeji —
Zeme dzīvot grib.
Grib jūsu klintis olīvzariem apaugt.
Grib važas vērsties pieneņkātu vijās,
Ko mīļā smiedamās ap brūniem pleciem liek.

Dzīvā uguns Jaužu laimei rasta.
Dievu ienaidis Jaužu laimei ciests.
Dzirdiet — ērgļi saucot spārnus cilā:
Važās kaltie Prometeji,
Tautu prāts un sirdsapziņa,
Savienojieties!

Handwritten:
Kontinentu sirmās sejās
1969

John G. ...
1889

Kā celtnieks namu ceļ, kur pašam nedzīvot,
Pie vārda vārdu iemūrēju rindās.
Par sienām vanagzirņu vālus gribu dot,
Par logiem dzegužpuķu dzidrumu, kad svin tās
Zem bērziem klusumu...

Gan ātrāk nogurst dzelzs
Kā cilvēks, tomēr cilvēks arī pagurst.
Bet man ir vīgriezes. Tās baltus griestus cels
Pār galvu. Un pie pirmā vēja smagums
Ar baltām ziedpārslām pa logu aizlidos.
Spiež ielu trokšņa kurpes? Novelc nost.
Kas nosodīs, ja apkārt četras sienas
No stīgām ziedainām. Un, mieru elpodams,
Uz lapu kāpnītēm sēž klusums. Nav neviena,
Jo celtnieks projām iet, kad gatavs nams.

Mākonis

Jauns mākonis apveidos saglabā ilgi
Tā ezera līčus un vijumus zilgus,
No kura tas miglojot debesīs kāpis.

Bet sagrabj to vējš, visa jaucējs un skaudējs,
Un mākonis ezera līnijas zaudē,
Pilns nemiera, piespiestas šķiršanās sāpēs.

Vējš atpūtas nedod, vējš plosa un gaiņā,
Bet mākonis pagurt sāk mūžīgās maiņās,
Grib atgūt pats sevi un agrāko mieru.

Nu skumji tas lūkojas ezerā katrā,
Bet līdzību savu vairs nejaudā atrast,
Un iztopot padoties vējam jau pierasts.

Tālu...

Noaut basas kājas,
Izbrist liča pļavā,
Kad vēl rīta migla klājas
Upes zaļā gravā.

Sajust palso smilgu
Pieskārienu maigu,
Dzegužpuķes ziedam zilgam
Brīdi pieglaust vaigu.

Saules valgo zeltu
Sasmelt līdz ar vilni —
Es kā senais Antejs celtos,
Jauna spēka pilna.

Bieži nu man šķietas —
Svešu ceļu tveicē
Skuma savas dzimtās vietas
Grieķu mīta teicējs.

Glāb mani, jūra,
 es slīkstu!
Slikstu atmiņās,
 veltīgās gaidās,
un pat cerības salmu
man te krastā nemet neviens.
Sasmēlies mutē bijušu skūpstu sīvums,
bijušu glāstu paisums pāri galvai man kāpj.

Jūra,
 es eju pie tevis,
lai vaigi,
 ja kādreiz kļūst sāļi,
no tava putainā viļņa degošā valgumā sūrst,
ja vairs,
 tad no vēja dūres,
kas negaidot pakrūtē cērtas,
ja smeldze — tad tāpēc,
 ka saulei,
rietā iztekot, grūti mirt.

Glāb mani, jūra,
 tu viena
lielāka esi par mīlu,
plašāka esi par ilgām
un vienkārša esi —
 kā glāsts.

Glāb mani, jūra,
es sīkstu!

Man jāmetas tālumos tavos,
lai atkal par cietu zemi
kļūst atmiņu saēstais krasts.

**Kosmiskās ēras motīvs:
ar ceļmales lapu...**

Ardievu, mana planēta dzimtā,
mans tālais Mars,
Kur smiltis ir smiltis, kur vējš ir vējš
Un kanāli taisni.
Piedod, mana planēta bargā,
mans kailais Mars,
Ka mīla ir mīla, ka sirds ir sirds
Un tai neklausīt nevar.

Zeme... Viņas saucienu zaļo
kas dzirdējis reiz,
Pēc ievziediem rūgtiem, pēc plaukstošiem
bērziem

Tam smaržot sāk Visums.
Un tad — viņas lapotā klēpī
kā zvaigzne tas krīt,
Lai noslāptu mājīgi dzidrajā gaisā
Un mākoņu blīvēs.

Ardievu! Sūrās deguma brūcēs
vēl asiņo sirds,
Kas lika man mesties caur tālumiem melniem
Viņas rasainos laukos.
Es mirstu. Uz ilgotās Zemes
var dzīvot vien tas,
Pie līkloču upēm, pie atvāriem slēptiem
Un miglām kas audzis.

Ļaudis, bija nelūgtās mīla
tik klaja kā Marss,
Kur smiltis ir smiltis, kur vējš ir vējš
Un kanāli taisni.
Zeme... Ko viņai gan pārnest,
ja vainīga es,
Ka nespēju saprast, ka nespēju pierast
Pie mijīgām straumēm?

Un tomēr — mana planēta dzimtā,
tā nebūsi tu,
Ko ieplestās acis un sakostas lūpas
Vēl izdziestot meklēs.
Viņa, mana vienīgā mīla,
plakstus aizspiedis man
Ar ceļmales lapu uz sāļajām skropstām.
Zeme...

◆ ◆ ◆
Ir ātrums — iedvesma un radišanas moka,
Tas lidmašīnas spārnā dūcot tirpst
Pār zemes audeklu, kas dziļi lejā noklāts
Un valgu krāsu raibā miglā mirkst.

Tur kalni trīsstūrus un šķeltus konus slien,
Stingst lauki kvadrātos, tek apļos upju dzijas,
Bet lidmašīnai nepārmet neviens,
Ka viņas glezna — tīrā abstrakcija.

Viduslaiku motīvs: inkvizīcija

Es ticu. Bet ticības simbols ir — krusts.
Pretrunas kļiedziens starp zemes plakni
Un taisni, kas debesīs sniedzas.
Pretrunas mēmums starp melnu sakni
Un ziedu, uz sauli kas tiecas.
Es karājos naglās. Mirkst asinīs krusts.
Mana laime un mokas. Balva un sods.
Es ticu, kā ticēt vien ķeceriem dots.

Antiņš

Caur sarmas saltumu, caur stikla kalna mirgu
Tu velti sauc un gaidi, Saulcerīt,
Jo Antiņiem nekad nav zelta zirgu
Un māju nav, kur tevi sasildīt.

Ar piķa zābakiem kāds kāps no ledus aizas.
Viņš atrāpsies...

Tik vienu lūdzu es:

Lai savu acu debesis tu aizver,
Kad pasniegsies viņš tevi lejā nest.

Es esmu Antiņš. Arī to man pārciest.
Un savām sāpēm paldies teikšu rīt,
Ka melniem ceļiem neesmu es nācis,
Lai melnām rokām tevi ņemtu, Saulcerīt.

Slimnīcas logs

Loga ieloks.
Zilgmes kvadrāts ciets
Vadu švīkām sacirsts leņķos plānos.
Padebeša gausais traips,
kas liec
Blīva gaisa izgumzīto sānu.
Putna ēna.
Vēja pasists zars.
Skaudra taisne —
saules baltais stars,
Ceļš visīsākais starp pasauli un sirdi.
Viss.
Nekas.
Un bezgalīgi daudz
Šajā gleznā,
abstraktā, bet dzīvā,
Kuru reizēm sāpju ota spīvā
Sarkanos un melnos apļos jauc.
Kuru reizēm lietus diena dzēš.
Reizēm vēju dzirkles skrandās plēš.
Tas ir viss.
Bet ja man teiktu kāds:
"Mūžam skats būs vienā logā iekalts.
Gribi dzīvot?" —
"Jā!
Un vēlreiz: jā!"

Ja tu man šo žēlastību lem,
Visi tālumi man piederēs līdz dzīlēm.
Tikai vienu,
vienu neatņem —
Neatņem man spēku tevi mīlēt,
Dzīve...

Kuģi

Žurkas bēg no grimstoša kuģa,
Un arī cilvēki atstāj.
Jūru mēmie dziļumi bruģēti
Ar kuģiem, kas nepienāks krastā.

Jūsu iegribas, jūsu maizi,
Jūsu dienišķo rūpju smagumu
Viņi nesa.

Un dibenā aiziet,
Viļņos pametot putainu vagu.

Sen vairs kapteiņi, bojā ejot,
Komandas tiltnā nestāv.
Kuģi — vientuļi vētru dzejnieki,
Viņu ardievas tukšumā mestas.

Tikai dabā nekas neiet zudumā.
Un, kad nākošais naktī aizslīd,
Viņa ugunis ikdienas plūdumā
Iešķiļ jūras sauciena kaisli.

Jums tad nepietiks spēka vieniem nest
Skauadrās tālumū ilgas sirdī,
Ļaujiet dvēselei izkliegt "SOS"!
Kuģis atsauksies. Kuģis dzirdēs.

Romas motīvs:
vergs

Vergs ar trulām acīm,
Vergs ar rupjām rokām —
Akmens siena mēma
Aug no viņa mokām.

Cietums.

Cietums.

Cietums.

Pirmais cietums ceļas,
Režģu saknes laižot
Laika grūtā ceļā,

Lai to apiet nevar
Prāta solis brīvais
Un lai katrā sirdī,
Dziļi noslēpts, dzīvo

Vergs ar trulām acīm,
Vergs ar rupjām delnām,
Kas dzeloņstiepļu žogus
Pin no bailēm melnām.

Bībeles motīvs: Ādams un Ieva

No senatnes mācīties — kam tas līdz,
Kamēr čūkstošām dzelzīm uz pašu ādas
Nav dedzināts tālais Bībeles mīts
Par tevi, Ieva... Par tevi, Ādam...

Pat dievi nemācās — paradums truls
Pa vecam kārt aizliegto augli kokā,
Lai redz to divi, kad acis mulst
Un skatīties nedrīkst uz tuvām rokām.

Uz lūpām skatīties nedrīkst — sāp.
Un bailes pat izprast savādo smeldzi.
Tad vienīgi ābola svaigums skābs
Var mutes prasīgo nemieru veldzēt.

Stāv ābele skvērā — mūsu šķīstības sargs.
Jau pārkāpts zāliena bauslības zaļums.
...Kā toreiz, mūs izdzina eņģelis bargs
Ar spožām pogām un svilpi skaļu...

Ap mums tagad asfalta tuksnesis kūp.
Te sulīgo ābola oāzi nerast.
Nav glābiņa izdzītiem. Atliek — skūpst.
Pirmo cilvēku rokas skāvienam veras.

Nu vaiga sviedros šis akmens lauks
Mums jāpārvērš mīlas ēnainā parkā.
Dārza vidū ražena ābele augs,
No saviem nākamiem bērniem ko sargāt.

Aug lietus padebesis zemē sīkstām strāvām.
Šīs saknes neizraut, kopš nebūs atdots viss
Līdz lāsei pēdējai... Un miglas plēnē blāvā
Pat nāvi nepamanot, nomirs mākonis.

Tā cilvēks dzied, ko viņa aicinājums
Sauc kaut vai vienā graudā dzīvi izraisīt,
Un nespēj citādāk pat tad, ja akmens klājums
Tam nejauj zemes slāpēs saknes dzīt.

Sirds saknes var pret bruģa pierēm aplauzt,
Var lāsi pēdējo pret mēmu mūri cirst.
Vien varavīksni nelieciet uz kapa —
No neauglīgas slavas divkārt mirst.

Lāse krītot sašķīst simtos "kāpēc?",
Lai uz mirkli akmens greznā vāpē
Valgotu? Lai dalās
Saules spogulis pār granti tukšās sāpēs?
Staru kontinents plīst mēmas tumsas salās.

Mana mila — lāse zara galā...

Es varu savas bēdas izkliegt plūmju kokā
Pret stumbru rēpainu kā aizaugusi vāts,
Un zilās asarās pie manis zari nokāps,
Līdz sāpe pārsāpēs un viss būs izraudāts.

Es varu galvu pļavu zālēs ierakt
Vai rudzos pelēkos, kas sanēdami briest, —
Tur katra magone ar mani savā mierā
Un aizmirstības elpā dalīsies.

Pret tavu skatienu ne asaras, ne vaidu
Es nevaru... Ko bite var pret rūti?
Ko vālodze pret sausumu? Es smaidu.
Kas sacījis, ka tevi mīlēt grūti?

Ir laukos vienīgais no visiem sakņu dārziem,
Kur cūku pupas sivēniņā daglā
Mans bērna prieks un bērna acis pārzied...
Vēl nav par vēlu ieraudāties: paglāb!

Un tad tu nāktu un pār visām bēdām
Uz rokām paceltu, jo sapratis tu būtu,
Ka dzērvju zābakiem un sadurstītām pēdām
Pat rīta rasā dažubrīd par grūtu.

Tu zinātu, vēl mani nepazīstot,
Ka pilngadība gājusi man garām
Un, bērna kaislē netaisnību nīstot,
Ar bērna spēkiem metos savā karā.

Ko iespēj bērns pret prātīgiem un lieliem,
Kam atbilde uz visu — tikai rīkste?
Un nav vairs dadžu to, kur tādās reizēs ielien,
Zem plato lapu zaļiem glāstiem likstot.

Jau dzeguzei dun kaklā bērū zvani,
Jau dzenis krustu ka]... bet bērna acis nemirs.
Tu atnāksi. Tu laikā glābsi mani.
Tu atdosi man pazaudēto zemi.

Pa krasta slīpni noslīd dzīves bēgums,
Pie smiltīm tveroties ar kroplu sakņu rokām,
Un ūdenszāļu ķeburotos rēgus
Pār savu atkāpšanos bezspēcīgi noklāj.

Starp zvīņu sīknaudu un putu grīstēm rudām
Kā saule mākoņos, bez spožuma, bez svelmes,
Viens vienīgs dzintars paliek smiltī gludā,
Viens vienīgs izglābtais no aizbēgošās dzelmes.

Tu mana bērnība... Guļ siltā sveķu lāse
Ar rakstu, egles adatiņām šūtu.
Cik smagi bija jūrai tevi jāsedz,
Par akmeni lai mežu maigums kļūtu.

Loks noslēdzies. Stingst vilņiem kāpu svēdas.
Stingst neskartības sāpes smilšu klaidā.
Krasts gaida kāda atnācēja pēdas,
Un atradēju savu dzintars gaida.

Baltais briedis

Zaķi melo cilpām. Spārnu velkot — irbes.
Cīruļi — ar mēmumu, kad gaisā riņķo vanags.
Brieži — staltie brieži liek rudiem sāniem ņirbēt
Krūmu kroplā smalcē, lai viņus nepamana.

Droši vien tā vajag... Nedrīkst atdot gārša
Savu dzīvo dvēseli, acis aklos stumbros.
Biklu soļu tirpas taku dzīslas pāršalc,
Vajāts daiļums slēpjas. Brieži aiziet dumbros.

Bet bija baltais briedis — tik balts, ka egles staro,
Viņa pleciem šķirot meža tumsu grodo.
Un neviena blakus — izraidīts no bara.
Baltums nemāk melot. Baltums sevi nodod.

Bija kārni vilki ar ziemas badu zobos,
Bija skrējiens pēdējais. Baltās bultas kritiens.
Stinga putnu sirdis ligzdu slēpņos dobos,
Kad šķīda baltā asinis — sarkanās kā citiem.

Bet garās marta naktīs, kad mēness līkais ilknis
Baltā ēnā ierauj zvērojošu sliedi,
Acīm sūri gruzdot, gaudo jaunie vilki
Uz briedi... savā baltumā nemirstīgo briedi.

Ukrainas motīvs:
Ševčenko sirds

Sirds sarkanos krustceļos sanāk
Tautas izmisums, tautas naidis.
Te pārkausēts trauksmes zvanā
Zirgu samītas kobzas vaids.

Car, tu maldies, ja tas, ko dzirdi,
Mūru mēmumā noslāpēts šķiet.
Uz krustceļu — dzejnieka sirdi
Takas cietumiem pāri iet.

Sirds krustceļos kobzari šķiras,
Un, kad kobzari šķiras, car,
Raugs ielijis nemieru dzirā.
Dzirksts pulvera pagrabus skar.

Nes kobzari, mani vārdi,
Dumpja karogu — ubaga tarbu.
Audziet pārkonā, kobzu dārdi, —
Es jūs svētu uz varoņdarbu!

Kastanis

Pa ielu iet kastanis pilnos ziedos...

Kur atduras pazare — izbirst rūts,

Un istabā negantas bites dūc.

Pa ielu iet kastanis pilnos ziedos...

Kur uzaust šis baltums — pelēki riet

Viss pierastais mājīgums. Satiksme ciet.

Pa ielu iet kastanis pilnos ziedos,

Un cilvēki nezin, ko darīt, kā būt.

Vēl sīkāku sevi sīkais jūt,

Kad garām iet kastanis pilnos ziedos

Un putainus kausus pret palodzēm sit.

Viņš atkal ir piedzēries — kas gan cits?

Pa ielu iet kastanis pilnos ziedos —

Tik pārlieku liels, tik pārlieku skaists,

Ka nedrīkst uz ielām kastani laist.

Vienlīdz nedrošs ir lampu nozeltīts bruģis
Un pār ūdeņiem — mēness gatve.
Garām pagājis cilvēks. Garām kuģis.
Ielas nespēj pie viņa atvest.

Dažu kvartālu dziļumā noslikst bez pēdām
Drosme: pieiet un sirdi pastiept.
Gudrie paliek ar savu mīlu un bēdām
Uz vientuļas istabas kailiem krastiem.

Tā bija ļoti pieklājīga zivs...
Kad sapināties saules staru tīklā,
Kas šūpojās zem asām viļņu šķautnēm,
Zivs teica: — Patīkami iepazīties
Ar aukstas asins māsu! Kā jums pietāv
Šis sejas zilganums... —

Es atbildēju: — Zivs,
Ja bijusi es jūsu asins māsa,
Mēs nesatiktos. —

Viņa apvainojās
Un uzgrieza man asti.

Neņem jaunā...
Es guļu dziļi meža dibenā,
Un pāri priedes zaļo viļņu galos
Pa vējam uzsit padebešu putas.

Priede ar kailām saknēm

Vai tā priedes vaina vai kāpas,
Ka pamati sairst un aiztek?
Galva pārāgri debesis kāpa,
Kamēr saknes vēl nebija laistas
Īstā dziļumā?

 Kalstam un sāpam
Jūti sakņu kailuma kaunu.
Tu vairs nevari noturēt zemi.
Tu vairs nevari atsākt par jaunu.
Vai vēl briesmīgāk — ja nu nemirst

 No šī tukšuma?

Pirkstgalos slieties
Pāri zemei, kur ieaugt tvīksti
Līdz pat stumbram...

 Vien neilgiem rietiem,
Mēmi sūdzoties, pavērt drīksti
Sava kailuma sarkstošās plaukstas.
Ko es piesienos, priede? Pietiek.
Tu jau esi tik stalta un augsta.

Vilks

Vilks skatās uz mežu, lai kā viņu baro,
Un saglabā mežoņa muguru stīvu.
Lai būda cik silta, lai ķēde cik gara,
Viņš nesacīs paldies, ka atstāja dzīvu.

Vilks skatās uz mežu, ko netaisās pārdot
Par gabalu maizes un cīpslotas gaļas.
Viņš neklausās saimnieka glaudīgos vārdos.
Bet var būt, ka nedzird? Jo ķēde par skaļu.

Vien suņi caur žvadzoņu saimniekus klausās,
Vien suņi lien nolaizīt sitēja roku.
Un nenāc ar bļodu — uz mežu vilks ausās,
Un nesniedzies paglāstīt — pirkstus var nokost.

Ja atraisīt vilku no ķēdes tu baidies,
Tad nosit. Vien suņi ar nebrīvi sarod.
Vien sunim par silu kļūst saimnieka skaidiens.
Vilks skatās uz mežu, lai kā viņu baro.

Spīgana

Ap tevi — manu vārdu mežs.
Ak, ziņkārīgais, nenomaldies,
Te vārdu koki zarus pleš
Pār naktsvijoļu vārdiem saldiem.

Tev grūti pamanīt, ka blāv
Bez medus manu puķu trauki,
Bez čiekuriem te egles stāv.
Bez ogām zemenāju lauki.

Pat skābu augli neuziet
Tev kuplas mežābeles zarā,
Bet vārdi smaržo, aug un zied,
Un te tu esi manā varā.

Es varu tevi projām dzīt
Ar kazenāju pletnēm asām
Vai — vēl jo jaunāk — sagūstīt
Ar maigām vanagzirņu vasām.

Pirms smalku stīgu cilpas sien
Ap sirdi pieglaimīgais skāvējs —
Bēdz! Man ir tikai vārdi vien.
Mans gūsteknis mirs bada nāvē.

Tas vārds, kas tavās acīs briest,
Lai labāk paliek nesacīts.
Es neizliekos. Paskaties,
Kā gaiss pār manām rindām trīc.

Ik gadu sausāka kļūst sirds
Un ugunsnedrošāka kļūst,
Kā pārno sveķu kamols irds,
Kas nokaltušā zarā rūs.

Pat vecā stumbrā tirpas skrien,
Kad pārāk tuvu zibens plīst...
Ja liesma lītu dzejā vien,
Es nebaidītos — lai jau līst,

Lai svelmes ziedus rindās kar,
Jo degšanā ir dzejas spēks,
Bet kas to iepriekš zināt var,
Cik tālu aizies ugunsgrēks?

Šis zibens piedugušais skats
Par tevi baiļoties man liek —
Ne vienmēr dedzinātājs pats
No ugunsloka ārā tiek.

Bēdīgs joks

Nāras uz rokām stāv.
Zaļi zvīņotās astes gaisā.
Citādi to, ka jūs — nāras,
Nepamanīs neviens.

Naksnīgu šoseju kāvos
Pļavu zilgmāji plaisā.
Ātruma acu pāris
Akli garām jums skrien.

Smagi tirpst baltās rokas.
Bet varbūt vairs nelīdz pat cirkus?
Un neko tur vairs nevar darīt,
Kad birzis sāk ātrumā grūt?

Nāras zvīņotās astes loka
Un gaida kaut vienu zirgu...
Piedodiet, bērzi, man arī
Gribas dažubrīd modernai būt.

Negaidi ziedus!
 Ziedu pilsētā nav.
 Visi ziedi ir kapos,
 Aiznesti mirušām sievietēm,
 Kas nomira tāpēc,
 Ka nesagaidīja ziedus,
 Jo ziedu pilsētā nebija,
 Ziedi bija kapos,
 Aiznesti mirušām sievietēm,
 Kas nomira tāpēc,
 Ka nesagaidīja ziedus,
 Jo ziedu pilsētā nebija...

Tikai nedomā kārties!
 Tavu zārku noklās ar ziediem,
 Ar baltu rožu bijīgo apbrīnu
 Un neļķu atzišanos,
 Ar kallu svinīgiem bildinājumiem
 Un hortenziju putām,
 Viegļām un neapgrūtinošām —
 Kā vīrieša sirdsapziņa.

Tev būs vienalga,
 Bet ziedu pilsētā nebūs.
 Visi ziedi būs kapos,
 Atnesti mirušai sievietei,
 Kas nomira tāpēc,
 Ka nesagaidīja ziedus,
 Jo ziedu pilsētā nebija...

No divām salauztām dzīvēm vienu...
Bet lūzumu vietas nesakrīt.
Un nevedas tumšo vakardienu
Pārvērst par gaiši gribēto —
Rīt.

Ja tu nevari dot man laimi,
Kaut vai nelaimi dod!
Es eju bojā kā zeme,
No sausuma plaisājot.

Ka zemei līdzī trūkst saknes,
Tas man vairs nesāp nemaz;
Ja tu nevari dot man smaidu,
Dod kaut vai asaras!

Tu kalstošo sirdi glābsi,
Acu avotus atdarot,
Ja nav jau par vēlu un sāpes
Neviens vairs nespēj man dot.

Lauma pilsētā

Paziņa,
piedod, ka nevaru pasniegt tev roku.
Mana plauksta
uz brieža tramīgā kakla
mierinot savalda šalkainās trīsas zem ādas,
jo briedim pilsētā bail.

Neņem jaunā,
ka metu tev likumu dažkārt uz ielas.
Tavas zoles var samīt dzelteno gaileņu dzimtu,
kas staigā man pakaļ
kā aukliņā uzvēries bērnudārzs.

Un atvaino, lūdzams,
ka nedzirdu tavus vārdus.
Zilie pulksteņi atkal man piezvana pilnas ausis
ar birtalu priekiem un bēdām.
Plaukšķenes apajā mute
no priedāja tenkām var pārsprāgt,
ja nepagūs izplāpāt...
Un plaukšķene silā ir svarīga dāma.

Ko tu skaties tik savādi, paziņa?
Vēlreiz piedod —
es aizmirstu pārāk bieži,
ka tie, kas man staigā pa pēdām,
pilsētas acīm nav redzami
un tu — mani nepazīsti,
paziņa...

Lācis

Lācim sava lāču māte pienākas.
Tāds ir meža likums. Un pēc viņas
Vientuļnieka — lāča ilgās ienākas
Sīvi sarkanās kā dzērvenes uz ciņa.

Viņš uz sāncensi ar savām ilgām metisies.
Tāds ir meža likums. Mirt vai iegūt.
Tam, kas uzvarējis, lāču māte pretim skries,
Minot ķepām dzērveņotu sniegu.

Ja tu vājāks izrādījies — negaudies.
Tāds ir meža likums. Bargs, bet taisnīgs.
Vārgulim par lāču māti nekauties,
Kad uz pēdām suņu rēciens kaismīgs.

Ļaudīm nav šīs cietsirdīgās saudzības.
Tāds ir jaužu likums. Uzvar vājais.
Lāču māti — vienīgo — aiz draudzības
Stiprais pavadīs līdz nevarīgā mājai.

Atvadoties pieklājīgi klanīsies,
Lāču likumu lai nejūt pirksti tavi.
Ies un savā dzērveņlaurkā ganīsies,
Kamēr žokļus sāpju sīvums savilks.

Vārdi par vārdiem

Vārdi atnāca sapnī. Vārdi stāvēja ap mani kā puikas, kuru māti viņu vainas dēļ sauc uz miliciju. Vismazākajam, vismīļākajam vārdiņam apajā mute kļuva stūrainā un drebēja. Likās, viņš tūlīt iebrēksies: «Es vairāk tā nedarišu!» Bet velti. Viņš nebija brēcamais vārds. Un tad es teicu:

Vārdi mani, vārdi, — kad mūs atkal tiesās,
Nenokariet galvas! Apsūdzēto sols
Tikai sliexnis nodeldēts, kam jāpārkāpj, lai iesākas
Pasaule bez sienām. Zeme, kas nav istaba.
Reizi mūžā katram jāšķīļas no olas.
Putniem tas ir zināms. Visiem. Visiem. Vistai pat.
Tas ir zināms putnam. Dzejniekam un vārdam.
Spriedums, pat visaugstākais spriedums — tā ir brīvība,
Ko vairs nevar atņemt. Āra elpas skartajam
Atskatīties nevajag uz savām sienām — dzīvību.
Putni mirst un dzejnieki. Bet ne cirvja asmens
Nevar izcirst vārdu, kas pirms nāves pasacīts.
Vārdu, ja tas izlējies, neviens vairs nevar sasmelt.
Kā bezdelīgu debesīs to nevienam nesadzīt.
Vārdi, mani vārdi, nežēlojiet mani!
Grauds nedrīkst žēlot tīrumu, no kura vārpai augt.
Bez asniem un bez lemešiem zeme ātri panīkst.
Dziļāk šķeliet, sāpīgāk — jaunu domu plaukumam.
Tā nav jūsu bēda: slavina vai soda.
Dzeju beidzot, aizveras mūsu starpā vārti.
Tālāk ejiet paši. Dzīvību jums dodama,
Atbildu par visu, vārdi mani, vārdi...

Kad pavasari par rudeņiem šķiet,
Kāda veldze tev manā augumā?
Man birstošas apses rūgtumu liet
Tavu lūpu spraigajā plaukumā.

Kad pavasari kā rudeņi slīd,
Kāds maija zaļums tos piemirdzēt var?
Un saule tik vienādi ūdenī spīd,
Vai palojis rudens vai pavasars.

Kad pavasari kā rudeņi tek,
Tavs rīts manu vakaru gurumā.
Zem ziedošas ābeles uguns kurs deg
Manu pērnējo lapu sūrumā.

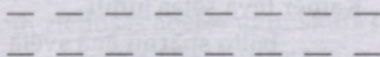
Kad pavasaris un rudens ir viens,
Rokas klēpī. Un pacelties nejaudā.
Es atkāptos ziemā. Tavs smaids mani sien.
Vai ilgi palikšu? Nejaudā...

Kamēr svēteļi pār Svēti
baltos spārnos slīd,
Kamēr baltu spārnu blāzmas
zilās straumēs krīt,
Kamēr zilām straumēm
Zemgalē plūst pali,
Esi mierīgs.
Tīci.
Zini —
tava zeme paliks,
Tavas saknes tavā zemē.
Tavas pēdas tēva sētā,
Kamēr tēva sētas jumti
balto spārnu ēnā svētā.

Aug ievainota ķirša stumbrā
Maigu sveķu dzintars.
Tik mierīgi un lēni plūstot,
Tagad dzejas rindas
Bez netaisnības rūgtuma,
Ar klusu smaidu krājas,
Kaut krēslas stundās nāve jau
Ar mani sarunājas
Un arvien tuvāk noliecas,
Un roku liek uz krūtīm,
Un sažņaudzienu mēģina,
Lai īstoreiz nav grūti.

Vai tādēļ lauku sētā
Uz pirkstgaliem kāds ietu,
Ka vecāmāte klētsaugšā
Sev glabā mūža vietu?
Tur linu grīstes izsmaržo
Un vista olu iedēj
Līdz brīdim tam, kad zārka vāks
Reiz bērū kroņos ziedēs.

Lakstīgala kad dziesmu aprauj,
Tu to aizsāc un dziedī tālāk.
Saldāk dziedī par lakstīgalu.

Naktsvijolīte.
Naktsvijole.
Vijole naktī.

Tā tu pieskani meža tumsu.
Tā tu dziedī. Pret tevi apklust
Visas smaržas un visas šalkas.

Naktsvijolīte.
Naktsvijole.
Vijole naktī.

Baltumam vajaga septiņu krāsu.
Gavilēm vajaga septiņu sāpju.
Tikko no pumpura — kur tās ņēmi?

Naktsvijolīte.
Naktsvijole.
Vijole naktī.

Dienu — ne lāsītes bālajos ziedos.
Dienu tu būsi kā pārrauta stīga.

Naktsvijolīte.
Naktsvijole.
Vijole naktī.

Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga

Vēji trako. Vēji kauc. Rīga klusē.
Klusē akmens sievas kailās.
Klusē heraldiskie zvēri.
Klusē torņi. Torņu galos
Gaili klusē.

Vēji ārdās. Vēji rēc. Rīga klusē.
Tā kā atslēga, kas klusē,
Kad ap dzelzi svīstot sitas
Paņēmēja pulss.
Iekarotājs vienmēr krīt.
Viņa asinis uz bruģa
Klusēs.

Vēji vēzē. Vēji sit. Rīga klusē.
Vienaldzība? Trulums? Gļēvums?
Nejautā. Tev neatbildēs.
Pārejošam vajag kliegt.
Taisnoties. Pierādīt.
Mūžīgais var klusēt.

Liepājas liepas, Liepājas mājas
Kupenu kupenās stieg.
Tās reizes, cik Liepājā nebiju, krājas
Pār liepām un mājām kā sniegs.

Nu apsniedz un nesauc vairs. Esi tik gudra.
Lai cits manas kupenas min.
Sirds iekalta ilgās kā dzintarā skudra,
Kas ilgojies — labi to zin.

Var kārot tik ļoti, ka apskaut nav spēka,
Tā mīlēt, ka satikties bail.
Un, biedējot skudru no vilšanās grēka,
Mans dzintars spīd vientuļš un kails.

Pa iemītu zilumu tvaikoņiem jāpeld.
Pa iemītiem sapņiem peld miegs.
Mēs svinēsim neskartu tālumu sāpes,
Kad puteņos bezmiegu sniegs.

- Vispirms bija koki pār galvām un ezers pie kājām,
un divata svētvakars.
- Tad bija sarkankrūtītis — meža paļāvība uz mums.
Viņš staigāja smiltis mums apkārt un apkārt,
un sapina mūs zvaigžņotu pēdiņu Putnuceļā.
- Tad bija granāta. Izrādījās, ka viena mana roka
guļ uz nāves rūsotā sāna, kamēr otra tevi
apskauj. Bet nāve bija sasilusi zem maniem
pirkšiem, viņa snauda smiltis, veca un
rāma, un nevēlēja mums ļauna.
- Tad bija vārdi. Mēs nosvītrojām savu svētvakaru,
kokus un ezeru, aizdzinām sarkankrūtīti
un draudzīgajai nāvei likām noskumt.
- Tad bija kauns, skūpstu nožēla un atdošanās
sāpes zem mēmajiem kokiem, bet laikam
jau bija par vēlu — mežs bija melns kā
nopūta, un lejā apspiesti šņukstēja ezers.
- Un vēl tagad mēs nezinām, vai koki, ezers,
sarkankrūtītis un granāta ir mums
piedevuši.

Lietus čukstas ar zemi.
Viņi saprot viens otru.
Bet varbūt man tikai tā šķiet?

Ik čukstienā varbūt
Kāds pavediens notrūkst,
Ko viņiem vairs nesasiet...

Dziesmiņa par princi

Visās labās pasakās princim gaiši mati.
Bet stikla zārkam pāri slīd bez zirga Greizie Rati.
Mēms vējš liec mēmas priedes.
Un mēma melnā taka.
Kā sagaidīt, kad pakavs
Pret oli uzšķils dzirksti?

Visās labās pasakās princim zilas acis.
Bet velti zilus zobenus es saucu zārku sacirst.
Mans aukstais stikla cietums —
Ne skaņas cauri vākam.
Kā sadzirdēšu nākam,
No balta zirga kāpjam?

Visās labās pasakās princis mazliet lācīgs.
Viņš sarkst un mīdās neziņā, vai īstā brīdī nācis.
Viņš baidās savas šaubas
Un nedrošību pārkāpt,
Bet dziesma stikla zarkā
Var noslāpt... Princi, steidzies!

Visās labās pasakās princim stipras rokas,
Bet tikai sēru vītoli pār mani zarus nokar.
Un nedziedāta dziesma
Un nesacīti vārdi,
Un zelta vainags pārdilst
No mēmo rietu rūsas.

Visās labās pasakās princim gaiši mati...
Princim zilas acis...
Princim stipras rokas...

Vizma, vārda māsa mana,
Kā tev mēness naktī? Auksti? —
Kad no atstarotas gaismas
Melna viļņa vagā plauksti?

Katram laivas ķīlim — graizīt,
Katram airim — tevī iebrukt...
Ko nu airim — tevi viegli
Ievainot ar zāles stiebru.

Tikai dzirksteļotu mirkli
Tava trauklā sāpe uzspīd.
Noplok lāses — un tu atkal
Staro sveši. Staro klusi.

Visiem savu gaismu atdod
Un nevienam nepiederi.
Upes ritējumam līdzī
Baltā vientulība nerit.

Astrīdei

Es negribu domāt par to, kas mūs šķir.
Visu vakaru lasīju dzeju.
Bet nakti —
Visu nakti man sapņos rādījās jāņuzāles:
Galotnēs jūnija debesu sulīgais mēļums,
Zem debesīm dzeltena uguns...
Atlauz vienu no otra,
Un jāņuzāles vairs nebūs.

Bez maizes cilvēks nevar dzīvot. Bez dzejas var.
Kā bērnu kamaniņas pārslīd un sirdi skar
Vien mirkli rindu skaudrā sliece — bēgošs stars.
Bez maizes bērni nevar izaugt. Bez kamaniņām var.

Kā kropli bērzi purvā izaugt var.

Es vienmēr būšu pusceļā uz tevi.
Kā Dullais Dauka iešu es uz vietu,
Kur mājīgs augstums pāri galvai neviz,
Bet kļūst par zemi, taustāmu un cietu.

Uz tavām acīm pusceļā, kur saplūst
Ar debess zilgmi jūras zaļā gāle.
Un kas par to, ka ledus gabals atlūst?
No krasta atlūzušam vairs nekas nav jālemj.

Uz tavām lūpām pusceļā, kur tiekas
Ar nenasniegto tāli tuvums sasniegts.
Pat ledum pusceļā uz pavasari liekas,
Ka saules skūpsts var sadīgt zaļiem asniem.

Uz tavu sirdi pusceļā. Nav devis
Pat atelpas man ilgais tuvums tavs.
Es vienmēr būšu pusceļā uz tevi,
Jo mīlestības ceļam gala nav.

Ir taisnība, ka Mazais Princis nāks
Un visus četrus tavus ērkšķus piedos.
Viņš būs par rīta sauli saudzīgāks,
Jo sapratīs, cik grūti saplaupt ziedos.

Kad ziedēšanas mokas tevī kliegs
Kā niķīgs bērns, kam pirmie zobi spraucas,
Būt netaisnai tev Princis neaizliegs,
Jo rožu dārznieks — vienmēr nesatraucams.

Ja varbūt arī viņam kaut kas sāp —
Vai tas ir rozes zelta acij jāredz?
Dzeļ ērkšķu kāpieni, pa kuriem saulē kāps
Tavs skaistums mirklīgais kā sārtu spārnu spāre.

Tev lolotai un lutinātai plaukt,
Lai vienreizības laimē starot vari.
Ka blakus bijis vesels rožu lauks,
To viņš tev nesacīs... Un pareizi vien darīs.

...Bet rokas domāja savu,
Kamēr acīs saulrieta plāva
Lija pār pilsētas jumtiem
Kā purva mānīgā rāva.

Kamēr sievietes vārdos
Kā tauriņš ap spuldzes stiklu
Sitās ap tavu sirdi
Līdz naidam aizsāpēts biklums.

Pirksti domāja savu —
No nejauši paceltas stieples
Veidojās spārnu pāris,
Augstumu tirpās ieplests...

Cik milzīgas tāles vajag,
Lai beidzot mēs tuvi kļūtu?
Sirds veidojas tavās rokās.
Tu piedod, ja kādreiz par grūtu,

Ja baiļu dumpībā aklā
Es dedzinu maiguma tiltus
Un nezinu, kas man paliks —
Mīlas vai pelnu siltums.

Ezis

Kā ezis ar vīstošas atmiņas lapām adatās
Es tagad iešu uz ziemas guļu. Uz garu.
Kā ezis, no mirušās vasaras bērnieku kņadas tāls,
Es ievilkšos alā, un tumsa ap mani saruks
Un pagalvī gulēs, un kājgalī stāvēs, un vaigu segs,
Un noslēps, ka adatās nesu es tavu zārku,
Jo līdzjūtību un draugus es atstāju taipusē
Un nejauju sāpei par asaras vieglumu pārkust,
Bez manis uz kapa tev jūnija jasmīni zied.
Bet es guļu ziemas miegu. Un ala ir jūnijam ciet.

Ak, ņemiet pie rokas dāliju ziedus
Un aizvediet — puķu bērnišķām acīm
No brīnuma nesadzīt...
Mans mīļotais ir kā zvaigžņu lietus,
Pār mani kas klusumā krīt.

Dziesma miķelišiem un mums

...Un šis ir miķelišu gads —
Tik pārgalvīgi, klaji, tiši
Pār ģimeņdārziem vēl nekad
Nav ziedējuši miķeliši.
Balts, bāli sārtens, violets,
Un zelta acs pa vidu glīti:
Kā rudens patiesība vecs
Un jauns kā mīla — miķelītis.

Lai kur mēs ietu — zelta acs
Caur dzeloņstieplēm mūsu pēdās.
Un šis ir mūsu pirmais gads
Ar mīlas svētlaimīgām bēdām
Un bēdu laimi. Izmisum,
Tavs vārds ir mīlas mēmums skatā!
Un šķiršanās pār galvu mums
Kā soģa zobens smalkā matā.

Vēl daudzi citi gadi būs,
Būs magoņu un rožu gadi,
Bet miķelišu acis mūs
Pa rudens spīta ceļiem vadīs.
Uz postu vai uz priekiem rīt
Mūs nolems dzīves dienu spriedums —
Mēs ņemam tevi, miķelīt,
Par mūsu mīlestības ziedu.

Es eju vārdos tā, kā pusnakts ielās pāri,
Uz mīlestību notiesāti, iet.
Ar elpu aizturētu, ēnu krustiem pāri...
Ko iegūt lemts?
Pirms laika neprasiet.

Uz mīlu putni dzied.
Bet gulbis dzied
Uz nāvi.

Daba arī kalnus
Par lielumu
Uz mūža lediem tiesā.

Pēc dzimtās zemes vai pēc dzimtās sirds,
Pēc dzimtās pilnības, kas pazaudēta augot,
Sūrst dzejas nostalgija. Rindu kamols irds
Tver vārdu stīgām zemi. Svešu domu laukos

 Tev sava jāstāda. Ja garā pupa kāps
No sniegiem debesīs un izsūdzēs, kā sāp
Sirds vientulība, — vārdi tevi glābs.

Uz brīdi, protams...

**Polijas motīvs:
Andžeja Vajdas «Pelni»**

Mēness poga tik zemu ir debesu zilajos vārtos,
Kas es varu piezvanīt Dievam Tam Kungam un sacīt:
Tu biji tik gudrs, ka atteicies pasaules nedienas kārtot,
Un tāpēc tu esi Dievs ar svētuma neziņu acīs.
Tāpēc tev paradīze, ka atmetis esi ar roku, —
Lai viņi vairojas, kaujas, izvaro, laupa un nodod.
Tu proti sev aiztaupīt apsmieta upura mokas,
Un par to tevi pielūdz. Un vīraks kūp baznīcas godos.
Nu tad paklausies, Dievs, — es arī zinu, ka velti...
Un paradīze? Man pietiek ar sarmotām liepām,
Ar divatu, kuru var uzcelt sev apkārt kā maiguma telti,
Ar rokām, kurās es varu kā zilīte paspārnē ieplakt
Un sildīties tādā laimē, kādu Dievam nekad nebūs matīt,
Jo eņģeļi neprot apskaut... Bet paveries — cilvēka mūdzim
Nav augstuma svētā, no kura tik diženi skatīt
Šo riebuma parādi. Un viņš lien, kur neviens to nav lūdzis...
Un nelaimīgs laimē, kāda pat Dievam ir liegta...
Visuaugstais —
Lai paliek tava misiņa poga šovakar neaizsniegta.

Jo tuvāk vārti tie, pa kuriem jāiziet
No līdzcilvēku skaļi raibā dārza,
Jo maigāk milu to. Jau skaista šķiet
Pat rožu dobē iezagusies gārša.

Ak, septiņkrāsu muļķība! Tā sprakst
Kā klauna raķetes pār prāta kokiem staltiem.
Ak, nežēlības ugunīgais raksts
Pret žēlsirdības ābeļziediem baltiem!

Ak, sīkās nelietības, — japāniski smalks
To zīmējums! Tik ķeburains un spocīgs.
Ak, naidīgums — kā gaiļa brēciens spalgs,
Kad miega laipnība sāk gurdināt un mocīt.

Sirds, jaužu dārzā ieklausies! Mans gaiss
Un piecu prātu veldze — cilvēcīgais.
Vien neliec sadzirdēt, kāds skaistums baiss
Ir nodevības nekrietnajai stīgai!

Idille
Hudiknobe stāsts

Fazu Madaru vāli klāj dzotus drūmos.
Vau Tranšeju rētas aizaug ar zāli.
Atra Puika ar koka šauteni krūmos
Atra Uzglūn savam mazajam brālim.

Spānijas motīvs: mūžīgie donkihoti

Maļ vējdzirnavas vēju,
Un donkihotu kauli
Kā tālas vētras sējums
Pret sauli aug, pret sauli.

Maļ vējdzirnavas melus
Un meliem zemi baro.
Lūst kauli. Šķēpi nelūst,
Un donkihoti karo.

Maļ vējdzirnavas viltu,
Bet donkihotu nāves
No kauliem būvē tiltu,
Kur patiesībai stāvēt.

Reiz dzirnu spārniem jālūst
Pret balto kaulu kaudzēm.
Tuvs lielās stundas tālums,
Kad neprāts prātu audzē.

Lai dzirnavas maļ vēju,
Lai krājas mūsu kauli.
Dzen asnus vētras sējums
Pret sauli.

Pazudušo vārdu tikko jaušamās pēdas

Visu dienu sirdi māc kā tuva bēda.

Atradīsi — glābsies.

Atradīsi — pāries.

Sākums: plaukstā jānotver vēja vēdas skāriens.

Jāaptur uz mirkli puteklītis starā.

Vilnis, kas tev vakar paslīdējis garām.

Loks no zieda kritiena, kam pāri diķim skrejams.

Bet greizos ūdens spoguļos vien pašas bālā seja.

Bailēs no brīža,
kad patiesību vairs nevarēs neredzēt,
aizsedzu acis ar kastaņa ziedu,
ko tu man pasniedzi kādreiz,
aizspiežu ausis ar sīkajiem putniem,
kas vijās mums pāri kādreiz,
aizklāju sirdij priekšā mūsu divatu vakarus maigos
pie mēlzilas jūras
un turos pie dziestoša saulrieta strēlītes debesu malā
bailēs no brīža,
kad patiesību vairs nevarēs neredzēt.

Kāds miers pāri negaisa debešiem
varvīksnes svētību iekar —
tās svinīgā blāzma mūsu divata mēmumā krīt
kā trauzlākās trīsas, kad rīstoša ziedlapa tiekas
ar atspulgu savu,
kas no atvara pretim tai slīd.

Ik dienas dziļāk rokas sāp pēc zemes
Un ugunskuri dārzos — sirdi urda
Kā sēklu dzirkstis, ko man dobēs nemest,
Kā puķu liesma — manis neiekurta.
Sāp nestādītais koks un miesu moka
Kā nepiedzimis bērns. Un tukšais smiltājs,
Ko dārzā nepārvērtu, dadžu galvas loka
Un rūgti pārmet. Sakņu stīgas siltās
No svešiem dārziem manu miegu piestīdz,
Ar asniem smeldzina, ar dēstu zaļām ainām,
Bet spēka nav, ko zemes slāpēs sviest,
Un sevi mierinu es — vainīgā bez vainas —,
Ka varbūt miesā tuvais mirklis skumst,
Kad sevi kapa dobē iedēstīšu,
Un pāraugs ziedu ceros mūža netišums
Un dzejas spalgaiss, izsāpētais tīšums.

... sastingt
pārvērsties akmenī
akmenim nekā nevajag
tie ir meli ka akmens guļ
akmens bezmiegs ir bezgalīgs
tie ir meli ka akmens redz
akmens aklums ir aizmūžīgs
sastingt
pārvērsties akmenī
akmenim nekā nevajag
tie ir meli ka akmens dzird
akmens kurlums ir nemitīgs
sastingt
 planētu bezmiegs stingst
 aizmūžu noliktā skrējienā
pārvērsties
 pelēku aklumu vāzt
 bezgaisa melnajiem redzokļiem
akmenī
 pasaules dzirksteļo
akmenim
 pasauļu kurlais miers
nekā
 no visa kas pāri skrien
nevajag
 bezmiega bezgalam
sastingt
 pārvērsties akmenī
akmenim nekā nevajag
tie ir meli ko nepieņem
aklums
kurlums
un bezmiega mūžs ...

Zirgi

Uz mirkli laužņu nav, ne pātagu, ne ratu
Ar smagu krāvumu — ir tikai otra kakls,
Kur uzlikt galvu. Laimes bezgalība.
Zem ādas dziļiem viļņiem vejas maigums,
Un saplūst elpa nāsīs samtainās,
Un nakts kā melna zvaigzne iekrīt krēpēs.
Guļ cilvēki, bet zirgi laimi dzer —
Pie purna purns — no miglojošām upēm,
No rasas kausos izkausēta mēness,
No puspievērtām acīm — zirgi laimi dzer
Kā melnas varavīksnes — svinīgi un mēmi,

Līdz ausmas pātaga cērt asiņainu švīku
Nakts maigā sālā.

Nevajag... Redzi — kastanī stāv
Lai­mes māmiņas bal­tas.
Atkal un atkal kastaņos stāv
Lai­mes māmiņas bal­tas.

Nelaimju daudz, un cilvēku daudz,
Bet viņu tik daudz, ka pietiks.
Ar zaļiem kumeļiem māmuļas brauc.
Bišu zvārguļi pavadās sieti.

Tikai sirdi baltuma dziesmai ļaut
Un medainu zvārguļu spietiem,
Lai no ziediem kā no mūzikas raud,
No mūzikas — kā no ziediem.

Un bēda kā pumpura čaumala krīt,
Un māmiņas rožaini smaida.
Kamēr ir vēl kāds zieds, ar ko apveltīt,
Viņas atvērtu sirdi gaida.

Un tālāk es vairs negribu. Lai vilku vāles
Pār galvu. Ūdens lēcu zaļais siltums
Pār dzīli. Un lai nebeidzama zāles
Ziedēšana. Mārīte pār smilgas tiltu
Lai iet. Es palikšu un gaidīšu, līdz miesās
Bērns sakustēsies un jau manī iesāks
No jauna ceļu — mātes pārtraukto.

Visus ziedus salna nokodusi.
Visus ziedus. — Vienu atstājusi.
Visu spēku vienā ābolā kokam sviest.
Visa vasara lai viņā vienā briest.

Gudrais rudens ieskatīsies acīs.
Gurdais rudens, galvu klanot, sacīs:
«Ne jau pirmo reizi dzīvots tā un mirts.»

Paliek sniegā sarkans ābols.
Sirds.

Dziesma dūdieviņam

Dūdieviņ, dūdieviņ, ūdeņu dūdiniek,
Sadūdo lietu!

Gulgaina sudraba dūmakā plūdini
Dūmaļo rietu.

Šalcošām šļakatām pārskalo liedagu,
Pārsijā kāpas.

Pārzūzo dūksnāju — donī zem zieda guļ
Mana melna sāpe.

Dūdieviņ, dūdieviņ, dod dūnas gaišumu
Vakara bēdām.

Visu manu rūgtumu dūkodams aizšūpo
Spārngalu vēdās.

Kā tava atspulga pārplaiksna ūdeņus,
Vilnājā zūdot.

Dūdiniek pelēkais, tārtiņ mans — dūdieviņ,
Pagaisīs grūtums.

Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām

BIJA	— — — — — — — — — —
TĀ	— — — — — — — — — —
KUNGA MIESĀ	Sen patiesības akās ūdens rūgts, Ar meliem sajaukts, nedzesina slāpes. Par agru atzīšanas koka auglis plūkts
IEDZIMŠA- NAS	Un zobus nomizojois. Mute ilgi sāpēs.
1212	Pār malām vilšanās un vēlo šaubu mērs.
UN BĪSKAPA	Kā greizsirdīga sieva Roma prasa, Lai ik uz soļa mīlestību zvēr
14 GADS	Tai publiski... Un spiegu acīm lasa Starp manām rindām, ka tai nepieder
PAR ŠĪ	Šī sirds, kādreiz tik jāvīga un naiva. Mēms kļuvis tulks. Un domīgs kļuvis nerrs. Un sapņos peld uz Rīgu kuršu laivas.
AR	— — — — — — — — — —
SVĒTCEĻO- TĀJIEM	— — — — — — — — — —
PRIECĀJĀS VISA	Es zinu — neatpeldēs. Un, ja atpeldēs, Būs veltas asinis. Būs kļiedziens pāri mūriem.
LĪBIEŠU DRAUDZE	Un ugunskapā apklusisim mēs. Un žokļi sacirstie par pelnu pīšļiem sūriem Kļūs.
◆	— — — — — — — — — —
	— — — — — — — — — —
	Bet laivas peld un peld. Un sievas dzied.
UN BĪSKAPS	— — — — — — — — — —
	— — — — — — — — — —

SŪTĪJA	Mūsu upes izžūst.
PA	Mūsu vīri gjēvi.
VISĀM	Sarkstiet, mūsu mazi dēli,
LATGA-	Senis nesarkst tēvi.
LIEŠU	
UN	
LĪBIEŠU	Mūsu asins iztek,
PILĪM	Acis kraukļus baro.
UN	Svešus karogus nes tēvi,
PA	Svešos pulkos karo.
VISĀM	
ZEMĒM	Lēns ir bērza baltums.
KAS	Ašs ir cirvja cirtiens.
PIEIET	Tikai — roku atsavēžus —
PIE	Svešzemnieki, dzirdiet!
DAUGA-	
VAS	Viegli nocirst koku.
UN	Grūti izraut saknes.
GAUJAS	Mūsu naidis ir ūdens lāses.
UN	Jūsu vara — akmens.
SAPULCĒ-	— — — — —
JA	
LIELU	— — — — —
UN	Es gribu sadegt. Ugunskapu dodiet!
STIPRU	Garš bija mūžs. Bet mūža nomods — īss.
KARA-	Visaugstākais no manu tēvu godiem —
SPEĶU	
◆	Pa stāvu liesmu uzkāpt debesīs
BET	Un izkliegt netaisnību, kurā mana tauta
ARĪ	Ar dzelzi kvēlojošu nīdēta un kauta.
LĪBIEŠI	— — — — —
UN	— — — — —
LATGA-	— — — — —

LIEŠI	Vai netaisnību?
KAS	— — — — —
IRAID	— — — — —
NEŽĒLĪ-	O, nodevēju tauta, vai ir vērts
GĀKI	Par tevi būt, par tevi galvu nolikt?
PAR	O, suņu tauta! Asins bļodā mērc
CITĀM	Tev saimnieks maizes vietā ceļa oli.
TAUTĀM	
NEPRAZ-	Rij savas asinis! Un akmeni rij līdz!
DAMI	Un asti luncini! Tu pelnījusi esi.
KĀ	O, kalpu tauta! Saldā priekā trīc
KALPS	
EVANĢĒ-	Tev mugura, kad saimnieks tevi nesit,
LIJĀ	Bet tavus brāļus. Gaidot zobus ņirdz,
APŽĒLOT	Lai kristu brāļa asiņainā skaustā,
SAVU	
LĪDZ-	Jo kunga rokā goda zīme mirdz,
BIEDRI	Ko viņš tev kaklā kārs, kad miesa dzelzīm šaustā
NOKĀVA	
NESKAI-	Beigs raustīties.
TĀMI	Un atkal sulots zars
DAUDZ	Būs atcirsts tava dzīvā spēka kokam.
ĻAUŽU	
NOGALI-	To zobenbrāļa liksmību!
NĀDAMI	Viņš var
ARĪ	Ar tavu palīgu tev pašai cirvi nokalt.
DAŽAS	Kad tava iztapīgā seja pārāk dergs,
SIEVAS	
UN	
KĀDUS	Kur Jūdas apse tā,
BĒRNUS	lai pakārties es eju,
UN	
NEGRIBĒ-	Tavs, vergu tauta, zemiskākais vergs,
JA	Kas pieder krustnešiem ar zobenu un dzeju.

KLAJĀ		
UN	-----	
PA	-----	
CIEMIEM		
NEVIENA		
ŽĒLOT		
◆		
...UN	Kājas medū mērcēdams,	
PASNIE-	iet mana kunga zirgs.	
DZA		
BĪSKA-	Šonakt medū sarkanā	
PAM	tēva galva mirks.	
AKONA		
GALVU	Mana kunga zobenā	
PAR	sudrabs mirdz un zelts,	
UZVARAS	Spoži, spoži novizēs,	
VĒSTI	pret mātes krūtīm celts.	
UN		
PRIEKA		
PILNS		
VIŅŠ	Mana kunga apmetnis —	
PATEICA	balta zīda sniegs.	
DIEVAM	Kā zem melnām ābelēm	
◆	mana māsa kliegs...	
UN	Zirgu dzenot, gludā sālā	
TĀDĀ	piesis cērtas spīvs.	
VĪZĒ	Paliks mana kunga pēdās	
KĻUVA	ogļu gruzdums sīvs.	
NEVAL-		
DĀMĀ	Paliks pergamenta rulli	
UN	kalpa rakstījums,	
PAGĀNU	Ka Tas Cebaot ir bijis	

BŪŠA-	
NĀM	žēlīgi ar mums,
GAUŽI	Un arī Svētā Marija —
PADEVĪ-	
GĀ	nevainības zieds.
TAUTA	Ak, kā zem melnām ābelēm mana māsa kliedz!
NO	
KRISTUS	— — — — —
BALSA	— — — — —
VESTA	Es rakstu, un no vārdiem nepil asins,
SOLI	Un loksni nededzina burtu sīvums dzelots.
PAKAĻ,	Tu, Jēzu Kristu, man pār plecu lasi,
SOLIM	Cik dievbijīgi tev par slavu melots.
PIE	
TĀ	Pār mums nāks tava valstība, ak, Kristu,
KUNGA	Viens dievs un valoda. Un tauta arī viena.
JŪGA	Es latvju zemi redzu krusta naglām sistu
UN	Pie tavas svētās lēnprātības sienas.
PAMETU-	
SI	Nu ko tev, maigais, mūsu sērās dainas,
SAVU	Ko jāņuzāļu raibums gauži dara?
TUMSĪBU	Ne ziedu — ērkšķu kronim asiņainam
VIŅA	Ap galvu būt... Ar piķu smailēm arams
LŪKOJĀS	Tā Kunga vīna lauks pār mūsu kauliem
TICĪGI	Un smadzenēm. Ne miņas vairs, ne domas.
ĪSTAJĀ	Un mūsu bojāēja — vēl viens saulriets,
GAISMĀ	Lai nemaldīgā idejā aust Roma
KAS	
IR	Pār visu pasauli...
KRISTUS	— — — — —
◆	— — — — —
PĒC	Ak, dari tā, lai iztur
LABĀKĀS	Tavs uzticīgais kalps. Man ļoti bail,

ZIŅAS	Ka es pret tevi sadumpošos, Kristu.
UN	No liekulīgā krusta norauts, kails
APZIŅAS	Tu pīšļos sadrupsi zem sava verga kājām.
NEKO	— — — — —
CITU	— — — — —
KĀ	No pelnu vējos izvēdītām mājām
PATIESĪ-	Reiz viņi nāks un prasīs man: kāpēc
BU	Uz debesīm un savu tautu brēc?
NEESMU	Vai gana posta nav, ka mūsu kaunu sēšus
TEICIS	
NEVIE-	
NAM	Sēj pasaulē? Vai neesam mēs smieti
PAR	Bez tevis dievsgan? Un es atbildēju.
LABU	— — — — —
NEVIE-	— — — — —
NAM	Kliedz, mana tauta! Lokies! Tavās rētās
PAR	Vēl bēršu sāli, lai tu neaizmirstu
ĻAUNU	Neko. Audz sāpju naidā svelotā, kas svētāks Par piedošanas maigumu. Es mirstu Ar tevi, lai tu atdzimtu. Tev būs Krāt nāvi, postu, negodu un kaunu! Un raudi! Asaras par dzelzi kļūs, Kad pienāks laiks. Un piemeklēts tiks ļaunums No dzelžu lietus. Mana roka vāja Un nespēj tavas pārestības piedzīt. Bet vārdi — tas ir zobens abpusgriezīgs Pār viņu pilim un pār tavām mājām.

Madarās
1976

ZINAS	Ka es pret levi sadmāpapas, Kasta
IN	No beklūgā becais mērota, kas
ARINA	Ta pēdē, sadrupa, zān savs arāp mān.
NELO	
CITU	
KA	No pānu, kas beidzies mān.
BAHST	Kaiz vīrs ota un prāsi mān, kāpā
SU	Dievs, kas mērota mān, kāpā
NEHMO	Vai gān pān, kāpā mān, kāpā
TUCH	
NEVE	
NAN	Kāpā mān, kāpā mān, kāpā mān
PAK	Kāpā mān, kāpā mān, kāpā mān
LARU	
NEVIB	
NEM	Kāpā mān, kāpā mān, kāpā mān
PAK	Kāpā mān, kāpā mān, kāpā mān
LAINU	Kāpā mān, kāpā mān, kāpā mān

Handwritten notes:
 1111
 1111

Vai esmu mājās? Mīļie... Jā,
Bet mana sirds nav mājās,
Pa tumši ziliem marta lediem
Aizgājusi mana sirds
Un, mani mīļie, ne ar jums,
Ar melni baltu žagatu
Uz akmens sarunājas.

Un līdzī sniegam pēdējam
Es sakūstu ar zemi,
Un aiziešanas asaras
Par jaunu satikšanos kļūst
Ar zāļu saknēm snaudošām;
Un brūnā kūlā baltiem asniem
Tik ļoti gribas zaļiem kļūt,
Ka elpa saldi aizžņaudzas
No asnu ilgām.

Vai esmu projām? Esmu. Jā,
Bet mana sirds ir mājās.
Ne tumši zilos marta ledos,
Manu mīļo zilās acīs
Aizgājusi mana sirds,
Un, balto pūpol, ne jau tu,

Bet bērna pašāvīgā roka
Manā plaukstā maigi silst,
Un mana sirds ir mājās.

Vai būšu mājās? Mīļie, jā,
Un bērnu elpā klausīšos
Caur mātes modro miegu.
Bet kaut kur pirmā vizbule
Cels pērnās lapas — raudzīties,
Vai nenāku... Un, mani mīļie,
Tad nejautājiēt man neko,
Jo sirds man nebūs mājās...

Pūpoli nometa kurpītes šaurās,
dejoja basām, pūkainām pēdām.
Visu dienu urdziņas ērgelēja
dilstošu kupenu grēdās.
Visu dienu dzilniša stabule svinīgā
locīja dzidri un liegi.
Vārām sudraba mēlitēm lūstot,
šķindēja drūpošie sniegi.
Pienāca vakars, režģotā ledū
mūziku iestindzināja.
Klusi zem dusošiem pūpoliem zagās
stirnu tramīgās kājas.
Uzvilka pūpolu kurpītes brūnās,
aizgāja naksnīgiem āriem.
Palika sniegā pēdiņas smailas.

Visas pa pāriem.

Radības kronis

Ja es nebūtu radības kronis,
Es nāktu pie tevis pa dumbriem,
Pa brūkošu sniegu, kad apsēm
Lipīgo pumpuru laiks.

Kad koks vēl nemaz nav plaucis,
Vien stumbru zaļganums maigāks
Un atkušņa ūdeņi brūni
Zem kūlas un mētrām guldz.

Ja es nebūtu radības kronis,
Es nāktu pie tevis kājām
Un alkšņu rūtainās skaras
Sānus zeltītu man.

Es pienāktu lēna un mēma
Un liktu tev galvu uz skausta.
Vien pleci saskartos silti,
Kad mežos pazustu mēs.

Bet es esmu radības kronis.

— Jau atiet?

Vienu uz Rīgu.

Sarūmējas, sarūmējas (s-sātani...),

Lai citi arī tiek iekšā!

Sniegpulkstenis uzvilkts uz pavasari un zvana:
Nerociet galvas zem kukuržņiem —
Nav vairs nekāda gulēšana!
Nevīsti, rabarber, sarkanu dūri zem sniega,
Bāz labāk laukā un parādi ziemas miegam!
Ko jūs tur, prīmulas, knosāties?
Nevarat naskāk?
Redziet, cik krokusiņš mudīgs — jau mutīti mazgā.
Pirmais viņš metīsies saules paplestos staros —
Zelta atsvariņš sīks,
Un gada taisnīgos svaros
Visa milzoņas ziema būs svērta un rasta par vieglu.
Mostieties!
Sniega pulkstenis trillina zaļbaltus smieklus.

Aprīja lietū

Visur ar mani un manī —
Tad kāpēc es tevi tik ļoti gaidu,
No vienas neredzēšanās
Uz otru neredzēšanos
Soļus un minūtes skaitu?
Ja es tevi nenovēršami redzu
Ar acu kaktiem vai taisni acīs,
Ja nav manī nevienas domas,
Kas nebūtu rādīta tev vai sacīta,
Un visi vārdi uz tevi slīd
Kā lietus lāses pa zara slīpumu?

Tu nedzirdi.

Kāpēc tu nedzirdi,
It kā es runātu par mīlestību?

Arī mīlestība

Kas tevī, upele duļķainā,
Tik skaists un tik neparasts,
Ka, zilās vizbulēs iepleties,
Uz tevi lūkojas krasts?

No rīta līdz vakaram aizgūtnēm
Skatās un skatās vien,
Kā tavi gaišbrūnie mutuļi
Dziedot uz Gauju skrien,

Kā tu pār apaļiem akmeņiem
Putu vērpetēs dej...
Viņš skatīsies, kamēr noziedēs
Līdz pēdējai vizbulei.

Tu it kā ne zinis neliksies,
Tev bijis vai nebijis tāds.
Un brīnīsies, kam tik gurdeni
Viļņi pret siekstām šļāc,

Kam dienu pa dienai nemanot
Straume noplok un sīkst,
Līdz paliek kā grumba vecīga
Vien ūdens pavediens sīks.

Kļavu ziedā

Kā plānu kļavas sēklu krūšu kabatā
Starp dienas gružiem tu pat nepamani
Un piemirsti, un nezini, ka līdzī
Ik solī un ik domā nēsā mani,
Ka mirkļa valgums — asara vai skūpsts —
No plānās sēklas izlauzties liks kokam,
Tik negantam, ka sirdis saplosīs
Ar sakņu dzišanas un ziedēšanas mokām.

Mijkrēslī

Tos iemēļos, tos iesārtenos blāznumus,
Kas rīta svīdā guļ gar debess malu,
Tos piecel kājās, stādi mijkrēslī
Zem tumstošajām ābelēm kā sveces,
Un ziedēs lupīnas.
(Bet vakarkrēslā stādi to rīta blāzmu neiespējamo.)
Ne kāzu sveces. Mums jau kāzas bija,
Kas mūsu kāzas nebija. Ne bērū.
Bet atteikšanās sveces svētsvinīgās,
To dzidro bezcerību klusējošā liesmā,
To vientulību tavu un to manu,
Kas tuvu blakus stāv un nesaskaras
Kā ziedi šie, kā taisnais lepnums tavs.
Un mans? Es nezinu,
 Deg krēslā lupīnas,
Deg rīta blāzma naktī. (Mīļais, mīļais...)
Un rūgtas laimes asaras zem plakstiem.

Sausserdis

Es tevi pazīstu, saldā mīlestība,
To septiņu plīvuru — septiņu smaržu deju,
Un pēcāk uz taviem zaļajiem šķīvjiem,
Ak...

Daudz jau tu negribi, saldā mīlestība,
Tikai tās pasaules smaržas ap sevi
Līdz pēdējai — pārmākt.
Tikai tās rokas un kājas
Kā saldenā triekā,

Un galvu — uz šķīvja.

Durno galvu...
Nieki vien ir.
Saldā mīlestība.
Sausā sirds.

Puplakši

Negribat — nevajag, kastaņi,
Iešu pie puplakšiem valkā,
Pie jūsu mazajiem brāļiem.
Katram tāpat pa svecei,
Pa pūkainai, balti sārtai.
Bet viņi?
Vai tāpēc mākoņus stumj
Ar savām svecēm —
Kā jūs?

Manam labajam

Tu esi labs, un tu neprasi, kāpēc es gāju.

Redzi, kā zīmē mūsu bērns:

Cilvēks ir lielāks par māju.

Tu zini, ka biju pie puķes

Un kāpēc pie puķes gāju.

Redzi, kā zīmē mūsu bērns:

Puķe ir lielāka par māju.

Un, kad es atpakaļ nāku,

Tu sagaidi — lielāks par māju.

Uz galda man noliktas puķes —

Lielākas par māju.

Es nepostišu tavu mirkļa māju, taurenīt,
 Es nenotraukšu tavu zelta galdū.
 Lai puķe zied. Es redzēju, kā zvaigzne krīt
 Par vienu pašu uguns mirkli, vienu saldu.
 Ko zvaigznei nekrist? Tukšumā tā spīd.
 Bet pļava stīgu stīgām tavus maldus
 Un iegribas prot zemei piesaistīt.
 Pat likteni. Pār tālo tuvais valda.
 Lai rokas ilgojas. Kā zvaigzne krīt —
 Es redzēju, un tavam zelta galdam,
 Ne driksnu nenotraucot, garām iešu, taurenīt.

Dzinējsuņu zvaigznājs

Aizvērtās acīs slābana rūsa plaiksnā.
Gulošā miesā — bula sagurums smags.
Dzinējsuņi — kur jūs esat, neganto zvaigznāj?
Trenciet, pirms zeme manas slinkstošās asinis laks.

Nāciet, kamēr vēl saucu. Bezdomu saldaiss rimums
Aizspiedis kaklu. Miegoties. Laiskumā silt.
Dzinējsuņi — es jūs zvaigznājā dzimu.
Ja es ieaugšu zemē, jums par to jāatbild.

Trenciet! Lai ceļos. Mums bezgala nakti mērot
Un, līdz neuzaust gaisma, skrējienā nenostāt.
Atveru acis. Divas zvaigznes pār mani zvēro
Modri un karsti. Mani dzinējsuņi ir klāt.

Es pie tavām durvīm neklauvēšu,
Nevēršos uz gaismu tavā logā,
Ņemšu spaiņus. Celšu plecos nēšus.
Akas dziļums tumsā dziedri spogās.

Lāsmojošo pusnakti līdz malām
Piesmelšu un nesīšu uz māju.
Apsēdišos turpat sola galā,
Aizmirsusi, kam pēc ūdens gāju.

Kam es gāju? Plecam nēšu smagums
Bija vajadzīgs? Jo ne jau ūdens slāpu.
Ne jau tevis. Ieklausies, kā sagumst
Jūras vējš pret pierimušu kāpu.

Paliek mēmums. Paliek divains maigums —
Ne tas kaut ko grib, ne kaut ko prasa.
Klusē zieds un naktij pagriež vaigu.
Klusējošām lāsēm izkrīt rasa.

Nu redzi — ne dumbu, ne biezokņu. Skrajmežs,
 Kur puķēm un zemenēm nogāzēs gozēties.
 Nāc iekšā, saule, nāc iekšā, laime,
 Pa klajumiem, madaru zvaigznītēm nosētiem.
 Ne saknēs, ne briksnājos solis tev metīsies.
 Te izlauzti atmiņu celmi. Visi.
 Vien saposti mauri zem kājām tev pletīsies.
 Nu kāpēc tu nenāc? Par daudz būtu izcirsts?

Vītenroze

Tā kā suns pie kapa — vītenroze nātrēs plok.
Tā kā suns pie kapa — saltu pusnakts rasu lok.
Guļ un neceļas, un uzticīgi zied.
Guļ un ieklausās — tur dēstītājas domas iet.
Tā kā sāpes — ķirši pārbriedumā plīst,
Sirmās vērmelēs pa smagai lāsei list.
Putni novēršas un neskar ogas tās.
Tā kā nopūta — tur aizplīst bērza tāss.
Tā kā veca plauksta — arvien plānāks jumts,
Zārks zem zirgusegām istabaugšā tumst.
Vēl jau nenes. Vēl jau dzīva. Vēl jau nav nekā.
Vēl jau domās viņa māju apstaigā.
Kaut kur brīdis būs — kā skropstas trīsiens īss.
Atbrauks dēls un zārku lejā nonesīs.
Viņa soļos ķirši straumēm birs.
Tā kā suns pie kapa
Vītenroze mirs.

Par savu ķirsi neesi tik drošs.
Par saknēm nerunā. Par to, ka iestādīts.
Tu redzi: strazdu spārnos vibrējošs
Koks izpleš zarus. Ogas spalgi trīc.
Tur nekliedz putni. Lapas gaviļē
Tam austrenim, kas ķirsi gaisos ceļ.
Un galvu nekrati un nesaki, ka nē,
Ka debesis nav Lielais Ķiršu Ceļš,
Bet zeme... Arī zeme nesacīs,
Pret ko tā savas sirmās nātres bož.
No zaļa padebeša sarkans lietus līst.
Tev dārzā ķirsis? Neesi tik drošs.

Mārsils

Un sacīja mārsils: — Es, lūdzu, esmu koks, nevis kaut kāda puķīte — un lūdzu attiecīgi pret mani izturēties.

Un es sacīju: — Piedod, es nezināju, ka tu esi koks, nevis kaut kāda puķīte, un turpmāk attiecīgi pret tevi izturēšos.

Uz mežiem un gāršām neiešu. Staigāšu mārsila silos, un par damakšņiem, saproti, vispār vairs nebūs ne runas, pār galvu tavas sārtmējās ziedotnes šalkos, manas raizes un bezmiegos aizvēdīs (zini, bezmiegs ir visa melnā, kas bijis, un visa melnā, kas būs, nerimus piesaukšana), un

Staigāšu viena. Viņu es neņemšu līdzī — viņš nezina, ka tu esi koks, nevis kaut kāda puķīte, un neprātis attiecīgi pret tevi izturēties (tāpat viņš nezina arī, ka citur es viņu vazāju līdzī kā hronisku kaulu sāpi, ko reti gan nejūt).

Un vispār es ceru, ka tavi zilsārtie dūmi izsvēpēs viņu no manis, lai pašai par sevi nav kauns — manos gados, tu saproti, mārsil, manos gados, un, ja tu to nespēj, —

Es sacīju mārsilam, — godīgi un starp mums — vienreiz nāks brīdis, kad meklēšu stiprāku zaru, un tad atceries, lūdzu, ka tu esi koks, nevis kaut kāda puķīte un tev vajadzēs attiecīgi — izturēt.

Un sacīja māršils: — Ej karies zalktenē. Tas — nāves koks.
Es — dzīvības. Pati zini. Un neba man tava smagu-
ma bail — es varu resnāko kameni noturēt ar visu
medu, kur nu vēl tevi — tukšā plandītāju. Tā tikai
tu iedomājies, ka tev ir kāds svars, — sacīja māršils.

Vēlējums bērnam

Lai tevī miera auglīgais kodols nobriest,
Mēs sēdēsim saules zaķos, mēs sēdēsim zaļā ēnā
Starp miežubrāļiem un raženiem suņustobriem,
Kas uzrunās mūs zemes smaržu valodā lēnā.

Lai tevī miera serde vidū ikdienas gredzeniem paliek,
Mēs iesim pa gāršām, mēs iesim pa krastu siliem,
Tavās acīs līs augstums no zilajiem priežu galiem,
Bet uz ziņkārā pirksta — lipīgu sveķu piliens.

Lai tevī miera svētīgais rāmums ienāk,
Mēs iesim pa dārziem, mēs iesim pa liedagu miklu,
Mēs iesim pa ziedu un šalcošu vijņu dienām,
Pa lāšu dienām un pūkainu rīta miglu.

Aizvilks ratiņu pēdas vilnis vai vīgriežu sniegs —
Tevī paliks uz laiku laikiem klusuma dzidrais prieks.

Madarās

1

Es šodien biju pašās madarās —
Pie saknēm dziļi, tur, pie drēgnās zemes,
Kas sauli neredz, tur, kur brūni kāti
Un sīkas bezasiņu lapas mēmi dvašo.
Nekur tik spīvi zeme nesmaržo,
Nekur tik cieši skurbā laime: dzīvot —
Un saldais: nomirt, zemē ierakties —
Nav kopā savijies. Man acis ciet,
Un tās pa manām dzīslām
Nav asinis, bet asaras, un tās
Nav bēdu, nav pat laimes asaras, un tās
Ir atdošanās asaras — tik spalgas,
Ka nedrīkst līt pa vaigiem...

2

Kas esmu es — tik dzīvei nederīgā,
Tik laimīgā, tik ļoti nelaimīgā,
Tik ne un ne, viens vienīgs ne un nē?
Tas jā ir gaišs kā paplaukusi puķe,
Kā bērna plaukstiņa.

Tas nē ir melni sarkans
Kā bulļa māviens, kad viņš cini ārda,
Bet miesu ārdīt grib.
Un manas lūpas nemāk sacīt — jā.

Ne ezeri vairs lidot var, ne cilvēks
 Tiem vārdu uzminēt, bet bija laiks,
 Kad ezeri pa gaisu dunot skrēja
 Kā dobji debeši un zibeņoja zivis,
 Un ūdenszāles zaļi plaiksnījās.
 Un viļņu zibšņi zvēroja pār mežiem,
 Kad dzelmju blāķiem cauri saules acs
 Uz zemi lūkojās, un vārdam bija spēks
 Tik liels, ka nosauc — ezers zemē kritis.

Tas bija laiks, kad osis teica: — Necērt! —
 Un cilvēks necirta un apsēdās zem koka.
 Un viņi abi ilgi runājās
 Par savām atvasēm un savām dienas rūpēm.

Es, liekas, biju magone tais laikos,
 Tik saldi vējam līdzī locījos,
 Ar zālēm dejuju. Tik dziļi saskatījos
 Ar rudzupuķu acīm sirmajām.
 No manas sulas — tvana smagi sapņi,
 No sēklām mierīgi — kā siltas vārpas skāriens,
 Vai cilvēkam vai zvēram — neprasīju.
 Kas ņēmis un kas noreibis — tā sniedze
 Tur sarmā pūkainā? Tas silis alkšņa zarā

Vai cilvēks? Sapņu trakums magonei
Kā mīlas trakums dzeguzei — bez goda,
Bez kauna, garām plandot, katrā lizdā
Dēt savu sēklu apaļo — to olu,
No kuras dziesma izšķilsies vai zieds.

6

Nu miega magoni ir pašu bezmiegs sitis.
No savām saknēm notrūkusi, staigā
Pa asfaltu, un nav kur saknēm tverties,
Kur ieaukt atpakaļ. Es raugos augšā,
Vai nav kāds ezers gaisos pacēlies
Kā pestīšana...

7

Man prasīs: — Kur tu biji? — Un es teikšu:
— Es biju madarās — pie saknēm dziļi...
Es visu dienu biju madarās. —
Man neticēs.
Un tad es piebildīšu:
— Es apsēs klausījos.

Akas aiziešana

Un tad es vienu rītu mostos tukša
Kā izkaltusi aka. Ūdens smaržu
Vairs grodi neelpo. No tumšās dzīles
Vairs valgums nekāpj. Vinda nesaspringst
No ūdens smaguma. Un smilšu sauja
Ir viss, ko aka dāvā smēlējām.

Ai, neskatieties manī, bērnu acis
Un mutes! (Mātes vientulība sākas
Ne tad, kad bērni lieli jau un aiziet,
Tā sākas tad, kad nav ko bērniem dot.)
Tu, mīļais, neskaties. Jūs, draugi, neskatieties.
Tas akas tukšums manī sūrst kā kauns
Par kroplu kailumu.

Kur lāses skanīgās,
Kas krīt no pilna spaiņa smagiem šļakstiem
Un maurā lejas — dzeriet, dzeriet, zāles,
Jūs, putni, dzeriet, galvas atmetuši,
Lai ierit guzās dziļu saldaiss vēsums.
Jūs, mani mīļie, pilnām sauļām smeliet
Un lūpas mērciet, ienirstot līdz ausīm,
Un dzirdiet garāmgājējus!...

Nekā.

Vien spaiņa čirksts pa sažulgušu granti.
Un tad jūs sastingstat — no zemes aka laužas,
Rauj nīgri laukā grodu pakaļ grodam,
Uz vindas atspiežas un aizklibo no sētas.

Jūs brīnāties? Pēc ūdens aka iet.
Ko pleties visām lapām, vecā kļava?
Tu spraudi mēnesi uz vienas auss
Kā skuķis jauns un manī spoguļojies.
Es eju tev pēc spoguļa. Pēc ūdens.
Pēc dzīvības es, nomirusī, eju.
Un vai nu nākšu, lāses mētādama,
Vai nenākšu nemaz. Un manus grodus
Kāds mežs ar sūnu pārvilks, skudrām izalos,
Un aizaugš tukšā dobe sētas vidū.
Neviens vairs nezina, ka bijusi tur aka.
Un tikai vecā liepa nopūtīsies
Par savu spoguļi.

Man sāj kā apinim, kas vijas tukšumā,
Sāj turēties pie gaisa, pie nekā,
Un nezin kāpēc nedrīkst zemē plakt
Un pārgurušās stīgas zālē rakt.
Kā nazis griež tā neredzamā ass,
Ap kuru dienu dienā jātinās.

— Nu, kā tev iet? —

Es atbildu: — Nekas.

Ai, īsu brīdi tavai mīļai būt,
Tik īsu, kā pār eglēm rieta maigums
Vēl pārlejas un vēsās ēnas zūd,
Tik īsu brīdi tavai mīļai būt,
Kā atvadoties vaigam pieglauž vaigu,
Kā asaru uz rokas gaistam jūt,
Tik īsu brīdi tavai mīļai būt
Un aiziet...

Ikdienība

Vai būtu bēdīgāk? Vai smagāk?

Nē, viss pa vecam, kā aizvien

Ar dievgosniņu kukuragās

Pa rīta miglu smilga brien.

Un saule tur pie debess juma?

Ko tā var līdzēt, ko var dot,

Ja galva likst zem pienākuma,

Kas grib un nespēj aizlidot.

Nedz noturēt, nedz vajā palaist

Un nekad mūžā neaiziet

Līdz siltai, sausai noras malai,

Kur sārtas kaķpēdiņas zied.

Sapnis

Tas bija mirklis.
Roku atrāvu
No zaļās sulās pulsējoša kāta.
Man puķes sāpe ceļos iesitās
Ar smagu karstumu —
Kā bērna sāpe mātei.

Zem manis sīku būtņu pasaules
Un zāļu tautas mēmi bojā gāja.
Kā es to dzirdēju...
Kā sastinga
Ik soļa postu sapratušās kājas!

Kā lūdzos brīnumu.
Un brīnums notika,
Es kļuvi mākonis un pacēlos pār zemi,
Lai vairs ne puteksni mans gājums nenotrauc,
Lai vairs ne stiebru manas kājas nemin.

Kāds mākonis vēl karstāk meklējis,
Ko padzirdīt?
Kāds mākonis tā skrējis
Uz raspodīņa bēdu brēcienu,
Ka savu lāsi, nabags, pazaudējis?

Es liju, liju spalgā nožēlā
Pār katru slāpi,
Katru sagurumu,
Līdz laimē izkusu,
Un puķes redzēja
Man cauri atkal zilu debess jumu.
Un modos asarās.

Kliņģerīte debesīs

Sitas akmeņu krastos Daugava
Arvien dobjāk un smagāk...
Kāds iesējis mēness kliņģerīti —
Līku sēkliņu dūmu vagā.

Pēc pāris nedēļām uzziedēs
Kaut kas dzeltens un apaļš,
Pasmīnēs: — Tu vēl dēdi tepat?
Kur tavi ziedi? Kur lapas?

Daugava, blēde, gan gremžas un vaid,
Bet nepaliek akmens traukā.
Nevari Rīgā saziēdēt?
Pārstādiē citā laukā!

Nesēdi krastā. Raujies nost!
Glāb savas nīkstošās saknes!
— Kliņģerīt, vai tad neredzi?
Es jau pa pusei akmens.

Galva vēl dzīva, un dzīva sirds,
Un acis pēc tāluma sniedzās,
Bet kājas līdz krustiē mūrī,
Pret kuru Daugava triēcas.

Glābiē vien pati un pārstādiē,
Izrauj debrisē robu!
Ne jau es pirmā, ne pēdējā,
Ko Rīga par akmeni nobur.

vilnis

un kā kaija
uz akmeņa jūrā
ilgas pēc tevis

vilnis

vien skumjas
trauslas
kā liedaga malā
smiltis iemircis tauriņa spārns

vilnis

jūras bezgalā
vientuļas asaras
sājums

vilnis

aiziet nepazīts
nomēzis tauriņa spārnu
no smilts

vilnis

Epitāfija ar kaijas spalvu

Jo gliemenei dvēsele ārpusē,
Un laikam jau dvēselei grūti
Tik kuslu un neglītu miesu nest
Blāzmoti baltās krūtīs.
Un augšāmcelšanās mirklis svēts,
Kad miesa dvēseli atstāj,
Un blāzmoto krūšu spārni
Atplešas jūras krastā.
No sākuma bikli, vēl neticot,
Ka, pavērdamās pret tāli,
Atspulgos baltu mākonī,
Savu miesīgo brāli,
Un māsu kaiju, un debesu
Krāsu rotaļas augstās —
Un pavēstis baltuma būtību
Bērna bijīgām plaukstām.
Un dvēselei aizmirstas aizlidot —
Zemes esības izbrīnā maigā
Tai jāizplēn...
 Apstājies, ceļinieķ,
Tu pa gliemeņu dvēselēm staigā.

Ūdensrozes

Pēc mēnesnīcā nolidotas nakts
Uz ūdens ūdensrozes — trauzlā putna miegā,
Un kaijas blakus sēst par putu pītēm liegāk,
Ka ūdens nesakust, ka miegu neiztrauc.
To mēness lidojuma saldumu un sāpi —
To pazīst kaijas, pazīst pusnakts vējš.
Vēl zaļi brūnie spārni cilājas,
Pat miegā neaizmirstot dzestro tāļu slāpi.

Ja sapnī ūdenssmarža tevi apņem klusi,
Tad zini — ūdensroze pāri lidojusi.

Tu nesaproti, ko no tevis gribu.

Pie akmens pasēdēt. Pie akmens labi.
Ar akmens klusēšanu — it kā viena,
Un tomēr abi.

Un sadomāt, ka akmens līdzī jūt
Vai mani mīl. Neko viņš neiebildīs.
No manas rokas projām nerausies
Un mēmi sildīs,
Lai neskumstu, ka diena lēnām slid
Uz dzestro rieta pusi...

Tu nesirdies. Jau zinu, ka par daudz
Es gribējusi.

Rudens tīmekļu rasa,
Pērļainais sudrabs —
Kā laimes asaras,
Kad sirds jau gudra

Un neprasa vairāk
Par baltu mirkli,
Pirms norit lāses
Gar saules dzirkli,

Un atkal sausi
Deg atvasarā
Tā kadiķu nora,
Kam zaļums garām.

Gliemezis bērslapes poķī,
Bite magonē patverties iet —
Mīlais, uz kādiem lietiemi
Tavas acis man ciet?

Zem sārti strēļainiem jumtiem
Tīteņu driksnas vārās —
Mīlais, uz kādu nakti
Tu mani atstāj ārā?

Uz pelēku lietus nakti.
Un tas zilums, kas iztālēm trīc, —
Tā ir malduguns vecā praulā,
Tas nav rīts.

Es labi zinu, kur tu esi,
Bet tur es tevi nemeklēšu.
Ne zemē briedīgā — uz akmens
Es puķi sēšu
Un ziedu gaidīšu. Par spīti.
Ar zobiem sakostiem. No akmens.
Lai neiespējamībā maigums
Dzen saknes.
No visiem ceļiem izraudzīšu
To tālāko no tevis taku,
Lai te, kur tevis nevar būt,
Tu pēkšņi nostājies man blakus.
Lai, acīm sastopoties, izplaukst
Par puķi gadu rūgtums smags.

Es labi zinu, kur tu esi,
Bet tur man tevis nevajag.

Pareģojums

Tu būsi mīlas teicēja,
Bet tevi nemilēs neviens.

Pa grīšļu piķiem, zāļu bultām
Ormanītis kājām skrien.

Tu būsi laimes devēja,
Tev pašai nepaliks nekas.

Mirdz pļavā dzegužkurpītes,
Bet dzeguzēns uz zara bass.

Tu būsi ilgu dedzēja,
Bet neilgotām rokām sals.

Ik silu atbalss iztausta —
Kur palikusi viņas balss?

Tā balss, kas tevi pārdzīvos,
Kad sen būs tavas lūpas ciet
Un acis ciet, lai neredzi,
Cik daiji pūcei aste zied.

Izlīdzinājums

Kad liktenis ne to vairs nenovēlēs,
Lai kazu rozes blāvi sārtām mēlēm,
Kas katru krāsmatu un izdegumu laiza,
Pār mani ziedu žēlastību lej, —
Es sirmās plēnēs zaļaj pasaulei
Kā ogle vidū stāvēšu, kā plaisa
Uz pusnakts tumsu dienasvidū baltā.
Caur mani zvaigzne vērsies acīm saltām
Pār zemi ziedošo un nesapratīs, kāpēc
Šīs raibās kņadas nesātīgā slāpē
Es ilgojusies esmu. Tas būs gals.
Un melnā klusumā vien darba bites balss,
Pret pusnakts zvaigzni svešo vienaldzīga,
Uz stropu trizuļos kā silta medus stīga.

Nebaidies vecuma.
Tas ir — kā slikt.
(Tikai ar glābšanas riņķi vai salmiņu tvarstot grūti.)
Nebaidies savam sirmajam atspulgam preti likt,
Ienirt viņā un saplūst.
Ar pilnu krūti
Ieelpot sāpi, kad miesa robežu šķeļ —
Ūdens gāli starp atveldzi
Un to svelmīgo diensvidu krastā,
Kur visas tās ilgas un vilšanās, visas tās mīlas dzeļ.
It kā taurenis kūnu — savu krūšu tvīkumu atstāj.
Nirsti.
Nebaidies.
Ilgi pelēka puskrēsla būs —
Tavas ikdienas rūpes par tiem, kas tur augšā paliek.
Un tad bērni sāks sirmot.
Par tavu pasauli kļūs
Rēnas klusuma pļavas zem otrādo egļu galiem.
Maigais bezgala miers.
Rudens saule, kas atvadām spīd.
Pat ja sāpe — tad trausla, kā krītošas lapas ēna.
Un, kad tīmeklis trūks, soli pēdējo nemanīt
Tavam mūžības solim, apskaidrotam un lēnam.

Es mīlestību savu nesu tā,
Kā bērns nes kastaņlapu
(tāds, kas nule staigāt prot) —
Tik nopietni tur roka pastieptā,
Tik grūti siko soli līdzsvarot
Ar milzu rudeni visapkārt.
Krīt un krīt
No kokiem čaukstot zelta noslēpumi
Un soļus jauc.
Bet mazais nepaslīd.
Viņš savu lapu nes.
Pie savas lapas turas
Un svinīgs aizbrien lapu putenī.

Jurgīnes izprecināšana

Nu paskat, cik labi — nevajag
Ne sava prāta,
Ne sava kāta.
Pie mieta piesieta jurgīne
Ir droša un pasargāta.
Ne lauzta, ne dubļos iepērta —
Spīd viņas zeltsārtā saulība.
Ir taču laimīga Joti — vai ne? —
Tāda mieta
Un zieda
Laulība.

No vienām dālijām līdz otrām
 Ir noiets mīlestības gads,
 Bet zieda skaistums augšāmcelties
 No kapa licis nav nekad
 Tam, kura bērēs valgojusi
 Un aizvērusies puķes acs.
 No vienām dālijām līdz otrām —
 Un galā mīlestības gads.

Tur, tajā dziļā atvarā,
Būs laikam kļava noslikusi —
Vien divas plaukstas pavērtas
Pār melno dzelmi griežas klusi.
Par rudens nāru viņa kļūs
Un lapu viņos maldīs mūs,
Un visu veļu mēnesi
Mums dārzu dārzos jāklīst būs.
Mēs aiziesim kā apmāti
Pa rudeni uz ziemas pusi,
Vēl meklējot, vēl neticot,
Ka daiļākā ir noslikusi...

Viena vienīga zelta lāse
Apses pelēkās skropstās,
Un tad nokritis arī tā,
Viss nostās.

Visi šņuksti un trīsas
Notrūks no trauzlā kāta.
Salam atnākot, mežs būs sauss
Kā acis izraudātas.

Bet tās sēklas, kas zemē briest
Un ar asnu strēlītēm sniecas
Jaunā gadā un jaunā vasarā, —
Tās uz tevi vairs neattiecas.

Tā bija tikai kastaņa lapa,
Ko nolīcis rudens uz vasaras kapa.
Bet varbūt tas bija palīgā sauciens?
Tu nedzirdēji.
Tu neatsaucies.
Tad uzsala.
Mirt bija viegli?
Vai grūti?
Zelts izkliegt.
Šis brūnais klusums ir — trūdi.

Dzeltu laiks, dzeltu laiks,
Dzeltēšanas dzelts.
Bērzos — baltās bērū svecēs
Liesmas plīv un smeldz.

Apstāv vasaru. Vēl brīdi
Mīlā sejā lūkoties.
Palsu pļavu palagos
Dzeltēdama diena dziest.

Aiziet saule aizsaulē,
Padebeši bēres dzer.
Veju laiks, veju laiks
Sirmu miglu vārtus ver.

Pa kuru laiku krāsas apdzisa?
Pa kuru laiku apbiru un kaldu?
Vairs tikai domas sausā linija
Pret vientulību baltu —
Kā sniegos puķes kāts. Ne lūzt, ne sazaļot.
Vien vējam spītēt saspringti un taisni
Un neatzīt, ka slāpsti mākoņa,
Kas pārslu bezdomībā ļaus uz mūžu aizsnigt.

Pietura

Caur gadiem tiem, ko neredzējāties,
Tu mani ieraudzīsi kā caur autobusa logu,
Kas gājis tālus, putekļainus ceļus.
Tik pelēku tu mani ieraudzīsi,
Tik smagi būs — kā atvadas caur logu,
Kad nav ko teikt, bet autobuss vēl stāv
Un neiet projām.

Izsalusi mana sirds. Ledus mēlēm
Tagad runāšu ar tevi — kā šis rīts.
Tikai salnas sirmums balts ausmas strēlē,
Tikai salnas baltums sirms pļavā stīdz,
Un, ja sārtums, — tad kā ledus puķes kausā
Vaiga atspulgs. Un, ja zaļums, — tad tik vien
Kā caur sarmas dūnu. Kā zem straumes gausās
Tikko manāms ūdenszāles pavediens.
Pieklususi mana sirds. Upe aizsalst.
Rīts zem dienas padebeša dziest.
Rudens krēslas piedugušā gaisā
Mēmums dziļš — tur pirmā pārsla briest.

Kā caur aizsalušu rūti,
Kā caur leduspuķēm mīlu.
Baltas papardes uz stikla,
Pašā vidū sarkans zieds.
Sirds vai uguns atspogs? Velti
Roku stiept un velti minēt.
Skaldū zaros, šautru lapās
Visu nakti velti iets.
Visu nakti neatbildēts,
Vai tā zieda man maz vajag.
Visu nakti jaunus ērkšķus
Sarmas naskie kalti kaļ.
Ko jūs drebat, ledus lapas,
Ne ko prasū, ne ko zogu. —
Pārsla ieskatās pa logu,
Uzsnieg gaisā atpakaļ.

Domas par tevi

Kā pārslas sniegainā naktī
Ap spuldzi vērpdamās kūst,
Manas domas ap tevi griežas
Un visas par asarām kļūst.

No sūrajām lāsēm tik spoži
Liepu sarkanie pumpuri spīd —
Mazs nelaika pavasaris,
Ko tu neproti saskatīt.

To sapni, to bēgli, kas tālumā gaist,
 Vai maz gribēji panākt?
 Piepildījums nekad nav tik skaists
 Kā ilgošanās.
 Vai maz gribēji rokā just
 Pārslu — kūstošo zvaigzni?
 Kas tavām skumjām liks baltumā zust,
 Tavu pelēko dienu aizsnigs?
 Kas tevi veldzēs, kad sagūto krāt
 Un diendienā spodrināt apniks?
 Kas saldi, tik saldi liks apraudāt
 Nepiepildīto sapni?

Šonakt skriešu raganās
Baltu sniegu āri,
Ceļu krustus, gaismas piķus,
Egļu zobus pāri.

Tev pie gultas nostāšos
It kā elpa klusa.
Reģes stunda, pūces stunda —
Platu acu pusnakts.

Tavu miegu šķetināt
Nemanāmiem pirkstiem,
Kur starp šķirtiem pavedieniem
Mezгла sārtais dzirkstiens.

Viegla dzija, neķeras,
Reģes rokās tinas...
Visu nakti šķirtu sirdi,
Šķirtu domu zināt.

Ne uz ko vairs necerēt,
Aizgrimt sniega kūpās...
Rīts kā balta vērmele
Paliks tavās lūpās.

Sarmas zvaigznes ap ozolu brūnajām lapām
Un plānās, šķindošās ledus zvaigznēs zeme,
Un sīkas, zeltainas suņu sēnes
Uz kājiņām vārām kā nejaušas tikšanās gaidas
Piežulgušu skaidu un mizu tumšajos kuģos
Pa trausliem zvaigznājiem brauc.
Mazās, zeltainās suņu sēnes,
Varonīgās zvaigžņu kuģotājas,
Kādos ceļos jūs trenc ar bezsniegu slimā ziema?
Uz ko jūs cerat?
Uz ko es ceru?
Ko es te stāvu zem zaru melnajiem tīkliem
Un nevaru aiziet?
Noliektos,
Noglaustu sarmu no sēnītes zeltainās galvas,
Bet pieskāriens siltais — ai, tas var būt bīstams
Mazai, varonīgai zvaigžņu kuģotājai
Uz kājiņas — vāras kā nejaušas tikšanās gaidas
Ar bezsniegu slimā ziemā.

Baltās paslēpes

Kas tur par brīnumu — mēs abi paslēpes spēlējam.
Kas tur par brīnumu — galvas jau baltas, kā bērībā.

Es tev paskatos acīs un redzu, kur tu esi paslēpies.
Tu man paskaties acīs un redzi — es stāvu tai kaktiņā.

Kas tur par brīnumu — baltajām galvām ir aizmirsies
Norunāt laikus, kurš slēpsies, kurš uzmeklēt ies.

Zogas dienas uz pirkstgaliem — tu esi lieliski paslēpies.
Naktis pakausī dvašo — es stāvu tur, tajā kaktiņā.

Kakla galā pukst laiks. Salda pārbīja smagums ceļgalos.
Vienu mūžības brīdi — un atradīs tevi. Kā bērībā.

Miers

Es saku — nu man beidzot ir labi.
Bet roze asiņu asaras raud.
Ko tur aizskalo ziedlapu sarkanais strauts?
Es nezinu. Man ir labi.

Es saku — nu man beidzot ir miers.
No rozes palicis tikai kāts
Un putekšņi sirmi. Vai maz raudāja kāds?
Es nezinu. Man ir miers.

Es saku — es negaidu vairs neko.
Cik tāds pelēkums lēns un maigs.
Mēmi pulksteņi. Aizmidzis laiks.
Es negaidu vairs neko.

Mana pasaule sadilst un izplēnē.
Es pasmaidu klusi — tik vien...
Tu man iziesi cauri kādudien
Un nepamanīsi to.

Tas būs labi.

Es sērojos, es dziļi skumu.
Mans mūžs bez mēra bija grūts.
Un savu mīļo izmisumu
Kā bērnu auklēju pie krūts.

To nepaguru kopt un barot
(Lai kaut jel brīdi būtu rāms?)
Un lūkoties, cik spožos staros
Dzirkst pasaule caur asarām...

Bartoka kvartets

Kā vijoles kliedz!
Kā vijoles bēg!
Bet velti — čells jau uz pēdām.
Gar maliņu savā nodabā
Alts kaut ko gremžas un ēdas,
Kā vecums, kam ne vairs ko pašam bēgt —
Un kur nu vēl pakādzīties...

Bet varbūt es maldos?

Pa klajumu
Jauni zirgi auļo uz rītiem,
Un izliekas, it kā tos bailes dzen,
Karsts šaušalu tvīkums...

No bara

Viens atšķīries, upē iebridis,
Un lūpas pie ūdens skaras,
Un zirga purns ir tik silts un maigs
Kā mīlestība pirms kaisles...

Maza lāse pret grīslī atsitās
Un kā sudraba vaguļiņš aizlec.

Mākslinieka acis

No Jāņa Pauļuka monologiem

Ir meiteņu acis, kurās var apmaldīties, —
Kā naksnīgi meži bez gala, bez malas.
Un bērnu acis. Tik līdzīgas agriem rītiem,
Kur pirmdzimtās gaismas palos
Peld neziņas ēnu salas.

(...Manas acis — mans ienaidnieks. Kāpēc
Van Gogs sev nogrieza ausi?
Ja es pacelšu nazi, tad celšu pret acīm,
Lai vienreiz ir gals...)

Ir sirmgalvju acis — dziestoša vakara blāvums,
Kad tālu aiz gadu galiem pat rieta pēdējā kvēle.
Un vīru acis — puskāpta kalna stāvums.
Un dzīvnieku acis — mēmu zvanu mierīgās mēles.

(...Manas acis — mans izmisums. Visu,
Ko rokas un galva uzceļ,
Tās noliek un nozaimo indīgā priekā,
Un sabrūk mans darbs...)

Tad nāk publikas acis. Mainīgu ūdeņu ņirbas
Ar uzslavas putainiem čaukstiem. Ar glaimīga valguma
glāstu.

— Ak, mākslinieks, kā viņš redzējis! —
Bet rokā man naža tirpas
Pret manu dzīvību — acīm. Manu augstāko laimi un lāstu.

Ugunsziedi

Piemineklis Jūlijam Dievkociņam, 1906

Tā ir Zalve. Un tā bija zalve.
Un šīs te ir sarkanās zalvijas uz kapa.
Jauneklis maigā vārdā — Jūlijs Dievkociņš —
Pēc tās zalves te apglabāts tapa.
Dievkociņš — tāda zaļa dūna. Saberz —
Pirkstos nevainīga vēsuma smarža.
Jūlijs — tveices mirgoņa dzidra
Un ražas tuvuma briedīgā medus garša.
Un tas zēns bija dzejnieks par puķēm un acīm,
Par dievkociņa dvesmu uz lūpām košām,
Apmaldījies Zalvītes ūdenszālēs un mākoņu atspulgos.

— Puisīt, vai tad tu nezināji, ka nošaus? —

Un vēl bija mātes kļiedziņa mēmums,
Tik spalgs, ka pat bendes nodrebēja.
No tās zalves tev — viena.
Tās citas lodes uz mātes krūtīm skrēja.
Tu miri vienreiz,
Māte ik brīdi, kad atmiņā mutīte mazā,
Pirmais zobiņš — un nogrūst bērzo tā debess
Ložu vēzienā asā.
Pirmie soliņi — melnos šauteņu stobros
Baltā galviņa aiziet — un projām.
Mātes paplestās rokās skrien atpakaļ — lodes.
Un tā visu mūžu, līdz nebūtība par viņu apžēlojās.

— Puisīt, vai tad tu nezināji, kā būs mātei? —

Bērni sarkanos kaklaautos uz kapa sarkanās zalvijas laista.
Pats gandrīz vēl bērns — kroņa skolā viņš mācīja bērniem,
Cik viņu mātes valoda skaista.
Bārstīja vārdus kā zīles, cēla saulē kā zelta graudus.
Un auga no vārdiem brīvības slāpe,
Lielāka par viņa mazo tautu.

— Puisīt, vai tad tu nezināji, ka, vārdus sējot, pļauj nāvi? —

Un pēc tam tika rakstīts par melnās sotņas samītiem ziediem, par pakavu sašķiestām pīpenēm un naktsvijolēm. Nē jau. Kad puķes ieraudzīja tos briesmīgos zirgus ar līkiem, plēsīgiem purniem un nošļauptām pakaļām un tos vēl zvērīgākos purnus uz zirgiem, trauzlām ziedu krūtīm viņas metās aizstāvēt dzimto pļavu. Vai tad viņas nezināja, ka samīs? Ak, to zināja visumazākā, visdumjākā vakar plaukusī neaizmirstelīte. Vienkārši tā bija skaistuma un nekrietnības — mūžīgi mūžos — nesavienojamība.

— Puisīt, tava māte ir piedevusi savu diendienas
nošaušanu.

Dusi mierā.

Dusi saldi.

Pēgasiņš

1

Spārnus manam Pēgasam aizmirsa pielikt.
Te nu viņš ir — mazs un kūlains zirdziņš.
Mēs atkaram lūpu, kad mums saka:
Lido iztēles augstumos!
Zvaigznēs mirdzi!

Es paglaudu viņa noliekto kaklu,
Un mēs kaunīgi kopjamies projām.
No tās šosejas,
Kur spārnoti Pēgasi globālām fantāzijām atsperas,
Pa meža ceļu kūstošā palejā nojājam.

2

Apkārt alkšņi kā šauteņu stobri mirgo.
Pēgasiņš pērno niedru mākoņos ganās.
Tumšām dzintara acīm lūkojas purva ledus,
Un kārkli ap mani sanāk.

Sanāk sarkanie, dzeltenie, maigi zaļgie sanāk,
Un viņiem ir kaut kas bezgala svarīgs sakāms.
Nāk, pazarēm apskāvušies, zilene un vaivarājs,
Uzticīgie mīlētāji — vienmēr blakām.

Mani labie, reizēm jau nesaprotu, ko cilvēki šalc,
 Bet, ko jūs runājat, — vēl nesaprotu.
 Es varētu jums par tulku būt,
 Ja jūs man valodu dotu.

Ir jau pēdējais laiks, un jābūt kādam,
 Kas starp alkšņu stobriem un traktoriem pamieru notur.
 Un, ja būtu jākrīt, — vismaz augumu savu
 Jūsu saknēm es izbarotu.

Vismaz to...

Jo tikai ļaudīm kurlais Bēthovens
 Dod mūziku — un skaistu dod, —
 Ko es jums alkšņukurlā, kārkļumēmā varu?
 Es stāvu te kā akmens melns un rūgts
 Starp jums un jūsu elpu — saules staru.

Mans Pēgasiņš ēd viņā galdā zāli,
 Lai nekam dzīvam nedarītu pāri.
 Vai pietiek — tikai pāri nedarīt,
 Ja sirdi asna mēmais lūgums skāris?

Bet ko viņš lūdz?

Pēgasa melnajā acī pūpola zvaigznīte atspīd.
 Citu zvaigžņu mums nav.
 Šī te — dūnainā, maigā,
 Kā tas neviļus skāriens, kā bālums
 Neizsakāmas un nesaprastas mīlestības vaigā.

Visu mūžu mēmums un saprasties nespēja
 Ar to, ko mīlu visvairāk,
 Un vārdi, vienīgais, kas man pieder,
 Neļaujās teikties un vairās.

Brāli vaivariņ, kad tu ziedēsi, cilvēkiem sāpēs galvas,
 Un viņi sacīs — nekam tu neesi derīgs.
 Kur tie laiki, kad tu starp pūra villainēm gulēji —
 Rūgta nepieskaramība, salda cerība.

Kodes un visāda nešķīstība no tevis bēga,
 Miris — bet nemirstīgs — nākotnes siltumu sargāji.
 Varbūt tagad vēl sargā — kā šie alkšņi
 Ar stumbru šautenēm bargām?

Vai tad maldītos zeme — tā, kas ar gudru ziņu
 Sīkos purvus ieplaku azotēs nēsā?
 Katru dienu mazs mākonis piedzimst
 No akača klēpja vēsā.

Aizrit debesīs uzmeklēt kādu slāpi.
Ai, sen jau vairs nevajag mākonim tālu meklēt.
Redzējāt, kā februāra bērzi stāv
Dzeltenu smilšu peklē?

Un ceļi itin kā vasaras karstumā kūp.
Un grāvji kā mutes pārslāpušas
Atdotu vai pusi sava garuma
Par vissīkāko mākoni, dažām pārslām.

8

Pagaidi, Pēgasiņ, šai te dzērveņu stidziņai grūti.
Nebubini man tālākiešanu ausī.
Tieši dzērveņu stīgas un sūnu lācīšu dēļ
Tu neesi tērauda pakaviem kaustīts.

Un vēl — bez pakaviem vieglāk būs,
Kad mēs starp zīleņu saknēm savējās dzīsim.
Varbūt sāpēs. Tu piedod. Ņemu apaušus nost.
Mums te jāpaliek.
Kamēr sapratīsim.

Talsi

Sauks mani Talsi
Lēnā taures balsī,
Ko ezerā zem ledus spēlē sams,
Un Lameķina kalna kūkums palsais,
Ar vilkābeļu ērkšķiem urdīdams.

Tas trakais muzikants pa naktīm mieru neliks —
Kālab, kālab viņš gāja ezerā?
Bet garām līgos piedzērušais velis —
Vien pasmaidīs un nesacīs nekā.

Es pati palieku, bet manas domas aiziet
un pārnāk savādas un gurdas, kā veļu
zemē bijušas un pārnākušas pateikt, ka
ceriņi vis nesmaržo, kā jaunās dienās likās,
pēc bikla skūpstā kaut kur lūpām šķērsu un
pusnakts rasā sastingušiem pirkstiem, bet
ceriņi pēc kapiem smaržo?

Bet varbūt domas aizgājušas pakaj tam muzikantam?
Pārnākušas pateikt, ka var jau tauri samam
dāvināt, bet tāda taure maksā dzīvību?

Ja mazai pilsētai ir ezers — ezerā,
Ja mazai pilsētai ir kalns — tad kalnā
Guļ gaismas pils,
Uz laikiem nogrimusi,
Un tai par sargu sams vai zemes vēzis.

Bet zemes vēzim bērna grabulītis, ko sīki, sīki tirpināt
pa naktīm, kad tumsas bail un lielā zemes kalna,
kad milzīgs, sarkans mēness rāpjas drūmi pār
egļu meža mūri roboto?

Tas mežs uz jūras pusi. Iegājuši zemē tur bērni
melnām galviņām, un līdzī tam visumazajam
bij grabulītis, bet citu lelles,
spainīši un lāči virs zemes palika starp
brūklenāju ceriem un viršiem rūsainiem.

Vai muzikantam rēta atvērās
Tai vietā, kur caur viņa tēva sirdi
Mežs lodēs sprakstēja? Vai mātes bērū mirti,
Pēc krekla taustot, pirksti satvēra?

Es nezinu. Un, kamēr zūdišos
Par kalna klēpī nogrimušo pili,
Tur pavasaros ceriņi plauks zili,
Bet ziemu — košos sarkankrūtīšos.

Cik dzidri krūmā ziedi sakliedzas...
Cik dzedri sēklu vālēs sarma staro...
Kāds miers pār Talsiem... Tikai novakaros
Plīst ledus ezerā kā taures pūtiens ass.

Mīlas vārdi Vidzemei

Ai, Vidzeme, — tu neaizsniedzamība!
Aiz zilgumzilas tāles atkal zilums
Un atkal tāle. Caurspīdīgām birzīm
Spīd cauri atkal birzis baltiem stāviem,
Un neaizsniegt to tālumu, un mieru
Tais birzis negūt — zilgodamās gaisti.

Ne tavā zilā liesmā sadegt var,
Ne glābties. Dumbrām kurzemnieces acīm
Es raugos tevī. Kam tu nenovērsies,
Kam nesaki, lai aizeju? Es zinu,
Ka neiederos tavā dzidrumā
Ar sirdi, manu egļu tumsas pilnu,
Kur mežakuīļu izārdītas saknes,
Kur brūnas upes guldz pār glumām siekstām,
Kur naktīs irši brēc, kur čigāni
Kā melna, karsta pārle meža kronī,
Un lību mēles svešatnīgā atbalss
Man valodā vēl šodien...

Nesaprusties

Mums, Vidzeme, — tu neizteicamība.
Kā vijole pār tumšu skaņu bangām
Tu uzvijies. Tik bezgalīgs tavs augstums.
No plīvurotiem alkšņu padebešiem
Kā baltas dvēseles kāpj bērzi debesīs.
Tu visa kāp. Tu zeme — un pār zemi
Tu pacelies uz zilo tāļu spārniem,
Un baltums tavs pār manu tumšo sāpi

Kā cīruļputenis pār melniem ūdeņiem.
Ai, Vidzeme, — tu nepieskaramība!
Tas smagais ūdens — vieglās pārslas nāve.
Plok tavas ķīvītes no mana skata vagās
Un izliekas par akmeņiem.

Es eju.

Bet ko man iet, ko neatgriezties līdz —
Tu sirdī dedz kā bezcerīga mīla.

Vidzeme...

Atkusnis Ludzā

Cilvēki neuzlika baznīcai jumtu,
Vairs neticot debesu spēkiem.
Baznīcā sanākuši koki
Un aizlūdz par mūsu grēkiem.
Aizlūdz saulei un aizlūdz gaisam
Un ūdeņu svētajam garam:
— Zilgme, piedod viņiem, jo viņi
Nezina, ko viņi dara! —
Slienās blīgznu rokas pret debesīm,
Kumpām mugurām plūškoki lūdzas,
Un laikam jau lūgšana uzklausīta,
Ka tik saulaini rimta ir Ludza,
Ka ezeru atblāzma cienīgi
Pa rāmajām ielām staigā
Un kovārnis zilu aci
Skatās garāmgājējas vaigā
Un piešķiebtu galvu ieklausās,
Vai nešķiļas apses skara...
Un varbūt tie citi nezina,
Bet Ludza — zina, ko dara?

Latgales acis

Ja tavi ezeri ir tavas acis, Latgale,
Tad ko tu redzi?
Viļņu trīsas noņirb
Kā domas ēna.
Skropstu zaļie doņi
Vien īsu plīvu vējā piemiedzas.
Ne brīdi nenovērs tu savus ezerus
No augstuma, kas bula saulē zvēro
Vai zvaigžņu lēnos lokus met.
Tu vēro,
Kā augstai būt?
Kā uzkāpt zilumā?

Ja tavi ezeri ir tava teiksma, Latgale,
Tā seno atmiņu un jausmu zilā pekle,
Kur meistars Šmulāns gāja velnus meklēt,
Līdz velni viņu dzelmē parāva, —
Tad cik vēl pasaku un zilu brīnumu
Tu saulē celsi?
Skaistums — tava slāpe.
Tu dziesmās veldzējies un savu mālu vāpēs,
Bet slāpst un slāpst — un nespēj atdzerties.

Ja tavi ezeri — tie zilie zieģeļi
Pār slēptu spēku — bērza sēklu sīku,
Kur visa lielā koka nemitīgums
Un varenums kā ciešā spirālē
Pirms straujos lokos augšup trauciena
Un sakņu plašā dziļup izvērsiena.
Redz tavi ezeri, kā aizgrimst vakardiena
Jau nākotnē.
Vēl visa — nākotnē.

Zvana vārdi

Duni, skani, Kurzeme,
Tev zvana vārdi —
Embūte, Alsunga,
Kandava, Bārta.

Zaļu mežu sienas,
Zila mēle — Venta.
Nograndi, Nīgrande!
Atdimi, Renda!

Jūra zvanu šūpo
No abi malām,
Aizduna Dundaga
Sventājas galā.

Kazdanga, Tērande,
Īvande, Skrunda...
Duni, zvani, Bandava,
Rīts — tava stunda.

Oda Zemgalei

Zemgale, Dieva plācenis, —
Pa gabalam lauz un kod —
Līdz debesu malām izvēlies,
Sātībā garojot.

Un vārdi tev — maizes micāmie vārdi,
Kā smaržīga abra tūksti:
Uzplikšķiens — Šķibe, iebelziens — Slampe,
Roku no mīklas — Džūkste!

Pat vējš — kur vēl tādi klajumi,
Kaut sprandu aplauzdams, skrien! —
Uz Augšzemes pusi tā sabriedis,
Ka vairs tikai nokukstas vien.

Pret Sēlijas siliem noveļas
Pilns piena un labības dvašas
Un aizmiegs. Tās priedes, ja viņām tīk,
Var šalkot vai nešalkot pašas.

Bet vēja grābšjiem un ķērājiem,
Ko mūžīgi nemiers māc,
Tu pačuksti pāri Daugavai:
— Labāk uz Zemgali nāc! —

Un atnāk tāds grābslis.
Ne kraujas te sauc, ne kalni uz kāpšanu urda.
Vien klusums. Labi, ja iztālēm
Dzird kādu traktoru murdam.

Viņš skatās, līdz acis šaudīgās
Ar tavu rāmumu pietek
Un krūtīs saldi ieaudzis miers
Kā milzīga cukurbiete.

Viņš klūgā uz Rīgu domīgi
Ar laksta pušķi pār galvu.
(Neviena dižmaņa cepurei
Nav bijis tik greznu spalvu!)

Tad attopas: — Gan vēl redzēsi,
Kā pali tev pāri skries! —
Tu atteiksi: — Blēņas. Tāds klunkšķis vien,
Ko kārtīgi padzerties,

Ko tīrumiem mutes nomazgāt
Un aizskalot ziemas ledu.
Bet piestaigā — man ap to laiku būs
Jau ienācis pūpolu medus!

Pidriķis un Katrīna

1

Pidriķis nestaigā baltās biksēs,
Pidriķis pelēkos alksnišos staigā,
Staigā svēdrainos ozolu svārkos,
Sudraba vītolu kaklautā maigā.

Pidriķis nemīlē Doroteju,
Pidriķis tālo Katrīnu mīlē,
Viņas dēļ nopūšas vasaras vējos,
Rudeņos noraud ar ozolu zīlēm.

Viņas dēļ kaklautā zeltaina piepe,
Pati viskošākā, kādu var atrast.
Viņas dēļ sūnu lāciši zaļi
Greznojas jumtos uz lubiņas katras.

Viņas dēļ pasta kastīte mietā —
Reizi jel mūžā ar zīmogu «Katrīna»
Iekristu kastītē vēstule kāda
Un, ja ne vēstule, — kaut vai kartiņa.

Nosmej pār kalniem Radziņtalcis:
— Pidriķi, Pidriķi, ko tu ceri?
Ko tu, Pidriķi, negrūd sev krūtīs
Dunci un revolveri?

Tik jau tu esi tāds pūtējs un dvesējs.
Godīga meita lai pati tev pienāk?

Nekunksti. Saņemies vīra dūšu,
Aizstaigā kādā brīvākā dienā!

2

Būtu jau Pidriķis, būtu jau gājis,
Būtu jau Katrīnu bildinājis, —
Kā tikai aiziet?
Paspersi alksnīšus — pļava trūks līdzī,
Vēzīsi ozolus — lielceļš trūks līdzī.
Pidriķim raizes.

Tukša vieta aiz Pidriķa paliks,
Smiltis un sarautu sakņu gali.
Vai tā var darīt?
Pār Gauju, Amatu būtu viens plēsiens,
Nu, bet tie lauki un sētas kur dēsies?
Cilvēki arī...

Tāču jau viņus reiz uzņēmiess,
Kurosimt gadu kamiešos nesis.
Sviedīsi zemē?
Augstāk par visu, redz, mīlestība...
Tā lai spriež dulburi, vējastripas.
Vīri tā nemēdz.

3

Skumdinās Katrīna, sērojas tā,
Ka vītin vīst puķes Katrīnas dārzā.

Meltnes spogulis Katrīnai priekšā —
Sirmums nav sāpe, kas pārsāp.

Katrīnai krājkase, Katrīnai pasts.
Tikai — ko tas viss palīdz?
Kam tāds vecmeitas bagātums der,
Ja nav ar mīļo dalīts?

Katrīnas parkā pāriši klīst.
Pati — viena un viena.
Noskaišas Katrīna. Mēnesi piespraužas.
Miglas zīdeni sienas.

Aizies pie Pidriķa. Lūst vai plīst
Visu to pārišu mājas.
Lai viņi izput. Kas sacījis —
Sievietei nepieklājas?

Nepieklājas? Un kas par to?
Vai tādas lietas vien gadās?
Kā Katrīnas muiža liesmoja
Deviņsimt piektajā gadā?

Līdz pamalei ugunīs zvēroji,
Un tagad — no ilgām sadilt?
Katrīna, Katrīna, attopies!
Nav vairs tie gadi.

Attopas. Mēnesi nobāž aiz sila.
Zīdeni pāri gumza.
Pāriši skūpstās — Katrīnas parkā
Salda un svētīga tumsa.

Pidriķa augstumos auksti vēji,
Pidriķis vējus pie krūtīm silda,
Lai uz Katrīnu aizzūzo
Viegli kā nopūta silta.

Savos ozolos izpurina
Krusas mākoņa nešjavu aso.
Lietus debešus plaukstās auklē,
Lai pār Katrīnu maigāk raso.

Katrā vēsmā, kas laižas uz Katrīnu,
Madaru ziedus kaisa.
Katrīn, no Pidriķa mīlestības
Medus smarža ap tevi gaisā.

Katrīn, Pidriķa sveicieni baltie
Tavā Meltnītē virmo.
Katrīna ziedainā spogulī skatās,
Katrīna nopūšas: — Sirmoju.

1870
1871

1872
1873
1874
1875

1876
1877
1878
1879

1880
1881
1882
1883

1884
1885
1886
1887

1888
1889
1890
1891

1892
1893
1894
1895

KOMENTĀRI

Pirmajā sējumā publicēti V. Belševicas dzejoļu krājumi no grāmatas «Zemes siltums» līdz «Madarās».

Komentāros dotas ziņas tikai par Rakstos ievietotajiem dzejoļiem. Ārpusē paliek pirmais krājums «Visu ziemu šogad pavasaris» (R.: LVI, 1955), arī dažas publikācijas, ko dzejniece nevēlējās pārpublicēt Rakstos.

Sākot no «Zemes siltuma» (1959), dzejoļi publicēti pilnībā, tādā secībā, kādā tie bija krājumā. Dažas atkāpes no šā principa paskaidrotas pie attiecīgā krājuma vai dzejoļa.

Pie katra dzejoļu krājuma sniegta īsas ziņas par recenzijām un polemikām krājuma vai atsevišķu darbu sakarā. To mērķis nav dot pārskatu par Vizmas Belševicas darbu vērtējumu un analīzi (šāds uzdevums komentāriem būtu pārāk plašs), bet ieskicēt pirmo reakciju un attiecīgā laikmeta gaisotni.

Katram dzejolim minēts: 1) uzrakstīšanas laiks; tā kā dzejniece laipni atļāva ieskatīties savā arhīvā, vairumā gadījumu bija iespējams minēt ne vien gadu, bet arī datumu, kad dzejolis uzrakstīts vai pabeigts; 2) pirmpublicējums periodikā; no atkārtotām publikācijām atzīmētas tikai tās, kas parādījušās trimdas latviešu izdevumos; 3) tulkojumi citās valodās. Par pēdējo nepieciešami daži paskaidrojumi.

Tā kā V. Belševicas tekstu korpuss nav liels, bija iespējams nevis vienkārši nosaukt tulkotās grāmatas, bet sniegt ziņas par katru dzejoli. Ziņas nav pilnīgas, vietām, iespējams, ir neprecizitātes, jo ne visu varēja pārbaudīt. Tās ņemtas galvenokārt no Preses hronikām, dzejnieces arhīva un pieejamām grāmatām. Tomēr arī šādā nepilnīgā un nepabeigtā variantā, domāju, tās ir svarīgas vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, tas ir pamats turpmākam darbam. Otrkārt, tas dod priekšstatu par konkrētu dzejoļu popularitāti dažādās valodās un dažādos reģionos. Treškārt, tas ļauj izsekot atsevišķu dze-

joļu likteņiem. Vairāki V. Belševicas dzejoļi vispirms publicēti krieviski (galvenokārt) vai citās bijušās PSRS tautu valodās un tikai pēc tam — latviski. Ir pat darbi, kas pirmo reizi būs iespiesti Rakstos, bet tulkojumos publicēti jau sen un vairākkārt.

Lai komentāri neiznāktu pārāk gari, sistēma ir šāda. Vispirms dots V. Belševicas dzejoļu grāmatu, dažādu latviešu dzejas izlašu, antoloģiju un kopkrājumu saraksts citās valodās. Pie katra dzejoļa nosaukta attiecīgā valoda un gadaskaitlis; izdevums iekavās aiz gadaskaitļa minēts vienīgi tad, ja tā ir periodika, ja vienā gadā dzejolis vienā valodā publicēts divos dažādos izdevumos vai ja par izdevumu komentāru autorei nav ziņu. Tātad: «krievu 1960; 1969; 1978», piemēram, nozīmē, ka dzejolis publicēts krājumos «Тепло земное», «Стихи о соловьином инфаркте», «Апрельский дождь»; «lietuviešu 1968» — ka tas ievietots latviešu dzejas antoloģijā «Varpai», utt. Vienkāršības labad periodisko izdevumu nosaukumi, kas oriģinālā rakstīti slāvu, gruzīnu u. c. alfabētā, tekstā transliterēti latīņu burtiem.

VIZMAS BELŠEVICAS DZEJOĻU GRĀMATAS CITĀS VALODĀS

Armēņu:

Капуйт амар [Zilā vasara]. Erevāna: Aiastan, 1970. Atdz. V. Babajans.

Baltkrievu:

Белы алень Минск: Маст. лит., 1985. Atdz. V. Sjomuha.

Dāņu:

Kaerlighed, simpelthen. Århus: Husets Forlag, 1992. Atdzej. Pouis Borums, Juris Kronbergs.

Islandiešu:

Hafid brennur. ODR, 1994. Atdz. Hrafn Andres Hardarson.

Krievu:

Тепло земное. Москва, 1960. Atdz. V. Tušnova.

Стихи о соловьином инфаркте. Москва: Художественная литература, 1969. Ļ. Osipovas priekšv., atdz. vairāki autori.

Апрельский дождь. Москва: Художественная литература, 1978. Ulda Bērziņa priekšv., atdz. vairāki autori.

Узоры старника. Москва: Советский писатель, 1985. Atdz. T. Gluškova.

Norvēģu:

Den hvite gjemselen. Oslo: Solum Forlag, 1996. Atdz. Odd Abrahamsen, Anette Brunovskis.

Zviedru:

Näktergalars infarkt. Bromma: Fripress Bokförlag, 1980. Sakärt. un atdz. J. Kronbergs, J. Kronberga apcere.

Tidens öga. Bromma: Fripress Bokförlag, 1987. Sakärt., tulk. un pēcv. — Juris Kronbergs.

Kärlek, helt enkelt. Stockholm: Natur och Kultur, 1992. Atdz. un pēcv. — Juris Kronbergs, priekšv. — Birgitta Trotzig.

Havet brinner. Stockholm: Natur och Kultur, 1995. Atdz., koment. un pēcv. sarakst. Juris Kronbergs.

KOPKRĀJUMI UN ANTOLOĢIJAS

Angļu:

Amberland. Rīga: Liesma, 1967. Sakärt. J. Anerauds.

Contemporary Latvian Poetry. Iowa City: University of Iowa Press, 1984. Sakärt. Ināra Cedriņa.

Shifting Borders. East European Poetries of the Eighties. Rutherford, Madison, Teaneck: Fairleigh Dickinson University Press, 1993. V. Beļševicas dzejoļi A. Stahnkes atdz.

Baltkrievu:

Латышская советская поэзия, Минск, 1985.

Прыйдзі, стваральны дух. Минск: Маст. лит., 1986. [No vācu, austriešu, poļu, latviešu lirikas.] Atdz. V. Sjomuha.

Gruzīnu:

Latviis sabčota poezija [Padomju Latvijas dzeja]. Tbilisi: Literatura da helovņeba, 1967.

Latviis sabčota poezija. Tbilisi, 1986.

Islandiešu:

Kringum húsid laedast vegprestarnir. Letur, 1977. Sast. un atdz. Einars Bragi.

Krievu:

АНТОЛОГИЯ латышской поэзии. В 2-х т. М.-Л.: Гослитиздат, 1959. Sast. A. Vējāns, V. Rūja. J. Sudrabkalna priekšv.

Дух беспокойства. Двадцать латышских поэтов. Пермь: Пермское кн. изд., 1967. Sast. S. Gincs un A. Domņins.

Советская поэзия XX века, т. 2 (Б-ка всемирной литературы). М., 1977.

Избранные страницы 1939-1979. В 2-х т. Т. 2. — М.: Известия, 1978.

Поэзия Великой Отечественной войны и антифашистского сопротивления. М.: Художественная литература, 1980.

Современная латышская поэзия в 2-х т. Рига: Лиесма, 1984. Sast. un priekšv. sarakst. I. Auziņš.

В вечном созвучии. Сборник стихов русских и латышских поэтов. М.: Современник, 1985. Sast. Ļ. Osipova.

Родные нивы. Сов. поэзия. М.: Художественная литература, 1986. Sast. N. Staršins.

Избранные страницы. В 2-х т. Т. 2. Поэзия. М.: Известия, 1989.

Lietuviešu:

Varpai. Latviu poezija. Vilnius: Vaga, 1968. Sakārt. Daina Avotiņa, Vitauts Ļūdēns. Imanta Auziņa ievads. V. Belševicu atdz. J. Vaičūnaite.

Rostovaitē Tatjana. Su dešimtāja mūza. Vilnius: Vaga, 1981. Saturā: V. Belševicas dzejoļi T. Rostovaites atdz.

Moldāvu:

Поець летоњь. Кишинэу: Картя Молдовеняскэ, 1971. Atdz. Viktors Teleuke.

Поець летоњь. Кишинэу: Лит. артистикэ, 1983. Sakārt. un atdz. Viktors Teleuke.

Norvēģu:

Uten svaner, uten sne. Oslo, 1986. Tulk. Odd Abrahamsen un Juris Kronbergs.

Poļu:

Żorze nad Dzwina. Lotewskie wiersze wybrane. Warszawa, 1972. Sakārt. L. Levins.

Rumāņu:

Poeti letoni contemporani. Bucuresti: Editura univers, 1987. Atdz. Jons Kovači un Tudors George. Jona Kovači ievads. V. Belševicas dzejoļi atdz. J. Kovači.

Ungāru:

Csillagok órája. Budapest: Európa könyvkiado, 1980. Sakārt. L. Kardoss.

Vācu:

Lettische Lyrik. Memmingen: M. Dietrich Verlag, 1983. Sakārt. un atdz. Edite Zuzena-Metuzāle.

ZEMES SILTUMS

Iznācis 1959. g. Latvijas Valsts izdevniecībā. Metiens 8000 eks.; redaktors B. Saulītis.

1960. g. Maskavā V. Tušnovas atdzejojumā iznāk tāda paša nosaukuma grāmata krieviski «Тепло земное». Krievu izdevumā ir divi dzejoļi, kas latviski nav publicēti: «Melnais vakars», «Sārtās buras» (veltīts krievu rakstniekam A. Grīnam) un viens — «Egles čiekurs», kas latviski publicēts periodikā (Zvaigzne, 1957, nr. 6).

Par «Zemes siltumu» parādās trīs recenzijas un par dzejoļi «Vēl viena vēstule Solveigai» izvēršas polemika (par to sk. dzejoļa komentārā). Recenzijas: J. Plotnieks. Zemes un dzejas siltums. — Lit. un Māksla, 1959, 11. apr.; V. Labrence. Zemes un sirds siltuma apdvesta dzeja. — Cīņa, 1959, 16. jūn.; A. Vējāns. Lai blakus iet sapnis un darbs. — Karogs, 1959, nr. 8.

Visumā grāmata gūst pozitīvu vērtējumu, bet recenzenti izceļ galvenokārt dzejoļus par darba cilvēkiem un ceļojumiem, tautu draudzību, vārdu sakot, sabiedriski nozīmīgas tēmas, kas tolaik kalpo par dzejas vērtības kritēriju. Pret jauno, kas parādās šajā grāmatā — intimitāte, personisks viedoklis, dabas tuvplāni —, visnoledzošākais ir A. Vējāns: «.. mēs nekādā ziņā neiebilstam pret zemes, dzīvās, asiņu kaismē sasildītās mīlestības cildinājumu. Nē. Nelaime slēpjas citur — vairākos krājuma dzejoļos šīs zemes milas slavinājums aiz jāļu stiebriem un taurenīšu spārniņiem paslēpj un aizliedz skatienam un sirds trauksmei vērot plašo debess izplatījumu un apvāršņu vārtus, kuri ved uz pasaules tālumiem.»

Atšķirībā no A. Vējāna V. Labrence līdzās tematiskajiem darbiem izceļ intīmo un dabas liriku («Es tevi mīlu tā, kā priede aug...», «Ziemas pasaka», «Tīmeklītis» u. c.) un par dzejoļi «Kādam cilvēkam» (pret kuru galvenokārt vērsti A. Vējāna pārmetumi par plašo apvāršņu noliegumu) raksta: «Kjūdīsies tie, kas te gribēs pārmet dzejniecei kavēšanos sikumos vai mazo lietu apjūsmošanu. Runa nav par pievēršanos mazām vai lielām lietām, bet par izjūtu loka plašumu...»

Zvaigzne. 1957, 18. okt.; Karogs, 1957, nr. 12.

Tulk.: krievu 1960.

Rakstu pamattekstā dzejolis publicēts bez trešās daļas, kas Joti tieši saistīta ar sava laika politisko situāciju, padomju mākslīgā Zemes pavadoņa palaišanu:

*Tagad, kad debesu dzīlēs
slīd maza un sarkana zvaigzne,
Visuma tālēs ko sviedis
ir cilvēka slāpstošais prāts,
Gadsimtu iecirstās rētas
domās lai iesmeldzas skaudrāk,
Sagaidot rītdienas ausmu,
atmiņās skaidrojas sirds.
Pazemo uzvaru gūto,
ja aizmirst, cik zaudēts un atdots,
Pazemo nākotnes uzvaru,
sakot, ka viegla tā būs.
Sarkanā karogā zvaigzni
mēs ceļam pār laikiem un tautām,
Kā gan mums noliegt šo ceļu,
kas mokās un asinīs brists?
Debesis pieņēma zvaigzni,
ko iededzis padomju cilvēks,
Visuma mēmajos klajos
tā laužas kā trauksmīga vēsts:
Apspīdēs pasauli plašo
reiz miera un taisnības zvaigzne.
Iedegt šo zvaigzni visgrūtāk.
Un tomēr mēs iedegsim to.*

Nāves salas zieds. 1957, 26. apr.; Bērība, 1958, nr. 6. Tulk.: krievu 1965 (Sovetskaja molodjož, 4. jūl.); 1966 (Komsomoļskaja pravda (Viļņa), 11. sept.); 1978.

Apkopēja. 1955, 25. nov.; Karogs, 1957, nr. 5.

Tulk.: krievu 1959 (Parus, nr. 1); 1960.

Vecais mežsargs. 1957, 22. okt.; Karogs, 1957, nr. 12 ar virsr. «Mežsargs».

Tulk.: armēņu 1959 (Sovetakan grakanutjan); 1970; krievu 1960; 1972 (Zvezda, nr. 8); 1978.

Priežu jaunaudzē. 1956, 1. sept.; Karogs, 1957, nr. 5.

Saule sirdī. 1957, martā; Karogs, 1957, nr. 9 ar veltījumu: Pāvilam Sukatniekam — latvju zemes dārzkopim. Grām. veltījums: Pāvilam Sukatniekam — latvju Mičurinam.

Tulk.: krievu 1960.

«Es mīlu tevi tā, kā priede aug...». 1958, 30. jūl.; Pad. Latv. Sieviete, 1958, nr. 10.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1972 (Pesņ Jubvi, Kaļiņingrad); 1978; vācu, angļu, franču 1975 (žurn. [Padomju literatūra], Maskava); poļu 1975 (Literatura Radziecka, nr. 3); baltkr. 1985.

Timeklītis. 1956, 2. maijā; Zvaigzne, 1956, nr. 19.

Tulk.: lietuviešu 1958 (Komjaunimo tiesa, 9. maijā); krievu 1960; vācu 1962 (Neues Leben, 26. jūl., Moskau); 1985 («Stern, was sagest du», Hannover); armēņu 1970.

Autobusā. 1955, 23. okt.; Zvaigzne, 1955, nr. 24 bez virsraksta ciklā «Lapkritis. Mazi dzejoļi».

Tulk.: krievu 1978.

«Tu atmet galvu, smaidā piemiedz acis...». 1956, 28. martā.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970.

«Brūnos matos viznī sirmums balts...». 1955, 21. okt.

Tulk.: krievu 1978.

Sirds brīnās. 1957, 10. jūl.; Liesma, 1958, nr. 6.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970.

Zilā vasara. 1956, 31. jūl.; Zvaigzne, 1957, nr. 18.

Tulk.: krievu 1960; armēņu 1970.

Ziemas pasaka. 1957, 2. maijā.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970; ungāru 1979 (Szovjet irodalom, nr. 12).

Viegli piesitieni:

«No ugunscura dzirkstis ceļas gaisā...». 1956, 3. jūn.; Pad. Latv. Sieviete, 1956, nr. 7.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; ukraiņu 1965 (Žovteņ, nr. 5).

«Egle sarmotām skujām tev pieri skar...». 1956, 22. febr.; Pad. Latv. Sieviete, 1956, nr. 7.

Tulk.: ukraiņu 1965 (Žovteņ, nr. 5); krievu 1978; zviedru 1987; 1995; dāņu 1992.

«Kā pēdējais skūpstis liesmo rudens pār kalnu...». 1955, 15. okt.
«Caur tumsas dzīlēm ledainām...». 1958, 30. janv.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978.
«Sals ilgu pilniem pirkstiem logus skar...». 1957, 1. dec.

Kādam cilvēkam. 1955, 13. dec. Zvaigzne, 1956, nr. 10. Žurnāla publikācijā 3. panta 4. rinda: *Smilgas, zāle, zilais pulkstenīts*.
Tulk.: armēņu 1959 (Sovetakan grakatjutjan); 1970; krievu 1960.

Vīnogas ziemeļos. 1956, 20. dec.; Karogs, 1957, nr. 5.
Tulk.: krievu 1960.

«Piedod, mana zvaigzne, piedod...». 1956, 11. febr.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978.

Nokaltusi egle. 1956, 24. martā.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; vācu 1972 (Neues Leben, 17. maijā, Moskau); ukraiņu 1974 (Poezija, nr. 1, Kiiv).

Kļava. 1955, 31. okt.; Zvaigzne, 1955, nr. 24 bez virsr. ciklā «Lapkritis. Mazi dzejoji».
Tulk.: krievu 1960.

Purva drīgene. 1956, 30. martā.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; ukraiņu 1965 (Žovteņ, nr. 5).

Rudens ziedi. 1955, 7. okt.
Tulk.: armēņu 1970.

Kareivīgais puķudārzs. 1958, 14. sept.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970.

Saruna ar pavasari.

Vēl viena vēstule Solveigai. 1958, 8. okt.
Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970.

Dzejolī izmantoti H. Ibsena dramatiskās poēmas «Pērs Gints» tēli. Tas izsauc polemisku iebildumu straujami recenzijās par grāmatu, arī O. Vācieša rakstā «Dažas piezīmes par zināmām patiesībām» (Lit. un Māksla, 1959, 28. febr.): «.. šoreiz V. Beļševica nojaukusi marmora pieminekli pašaizliedzīgai mīlestībai un uzmūrējusi no iegūtā būvmateriāla ģimenes pavardu, uz kura Solveiga vāris vīram kāpostus.»

Diskusija izvēršas «Skolotāju Avīzē»: A. Čilipāne. Dotais padoms neder. — 1959, 1. maijā; M. Murele. Vai Solveigai vērts gaidīt Pēru

Gintu? — 1959, 5. jūn.; *E. Eglīte*. Vai tiešām dotais padoms neder? — 1959, 5. jūn.; Gaidām jaunas vēstules! — 1959, 3. jūl.; *J. Kalniņš*. Vēlreiz par Solveigu un Pēru Gintu. — 1959, 3. jūl. Rezumējot diskusiju, *J. Kalniņš* raksta: «Kāpēc divainie vērtējumi radušies? Šķiet, tāpēc, ka te bijusi tendence Ibsena poetizēto, zināmā mērā simbolisko Solveigas tēlu vērtēt kā stingri reālistiska sacerējuma varoni. Bet, tā rikojoties, kuriozi ir gandrīz neizbēgami.» *J. Kalniņš* pareizi norāda, ka dzejoli kultūras tēli pārkodēti no vienas estētiskās sistēmas (simbolisma) citā (reālismā). Piebildsim, ka tāda pārkodēšana ir viens no izplatītākajiem 20. gs. literatūras paņēmieniem. Taču 50. gadu beigās padomju sabiedrībā vairumam literātu un lasītāju šāds paņēmiens liekas pilnīgi nepieņemams. Arī «Skolotāju Avīze» redakcijas rakstā «Gaidām jaunas vēstules!» visvairāk uztraucas, ka skolotāju spriedumi ir atšķirīgi, tātad arī audzēkņu uzskati par vienu un to pašu jautājumu būs atšķirīgi, un retoriski jautā: «Vai tas ir pieļaujams?»

Putniem. 1958, 2. febr.; *Karogs*, 1958, nr. 5.

Tulk.: krievu 1959 (*Parus*, nr. 1; Antologija latiškoi poeziji); 1960; 1969; 1978; armēņu 1970; ukraiņu 1974 (*Poezija*, nr. 1).

Viltnieks. 1958, 30. janv.; *Karogs*, 1958, nr. 5. un grām ar virsr. «Viltīgais Ignalinas zemnieks».

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; 1982 (*Krestjanka*, nr. 3); 1986.

Pie Šakarvas ezeriem. 1957, 14. dec.; *Karogs*, 1958, nr. 5.

Tulk.: lietuviešu 1958 (*Moskleivis*, nr. 5/6); krievu 1960; 1969; 1978; armēņu 1970.

Kaleva gredzens. 1958, 4. febr.; *Karogs*, 1958, nr. 5.

Tulk.: krievu 1978.

Pleskava. 1958, 1. febr.; *Karogs*, 1958, nr. 5.

Tulk.: krievu 1960; 1978.

Večiņa. 1957, 19. apr.; *Pad. Latv. Sieviete*, 1958, nr. 10.

Tulk.: krievu 1960.

Vilciens. 1957, 20. jūn.; *Karogs*, 1958, nr. 5.

Tulk.: krievu 1959 (*Sovetskaja Latvija*, 24. maijā); 1960; 1969; 1978; tadžiku 1976 (*Komsomoli Točikiston*, 21. sept.).

Vēju nestas vēstis. 1958, 25. jūn.; *Jaunās Grāmatas*, 1959, nr. 2.

Tulk.: ukraiņu 1967 (*Večirnij Kiiv*); 1971 (*Suzirja*).

Gājputnu nemiers pār Ukrainu. 1958, 17. sept.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978; ukraiņu 1987 (Druzi).

Sirds kalnu takās. 1955, 20. dec.; Pad. Latv. Sieviete, 1956, nr. 4.

Tulk.: krievu 1960; armēņu 1970.

Goverlas egļu pavēnī. 1958, 27. aug.; Zvaigzne, 1959, nr. 4.

Tulk.: krievu 1960; ukraiņu 1964 (Ļvivska pravda, 19. febr.); 1979 (Divovod).

Satikšanās kalnos. 1958, 10. nov.; Karogs, 1959, nr. 2.

Tulk.: krievu 1960.

JŪRA DEG

Iznāk 1966. g. izdevniecībā «Liesma». Metiens — 12 000 eks.; redaktors I. Ziedonis. Krājuma «Jūra deg» tapšanas laikā, 1963. g. 22. martā notiek radošās inteliģences republikāniskā apspriede, kurā LKP CK vadītāji apkaro literatūras formālismu, bezidejiskumu un novirzes no sabiedriskās dzīves attēlošanas. Par uzbrukumu objektu kļūst arī V. Belševicas dzejoļu cikls «Siržu seifi» (Karogs, 1963, nr. 1) un citas publikācijas. A. Vosa referātā «Augstu turēt partejiskuma karogu!» (atreferēts Lit. un Mākslā, 1963, 23. martā) teikts: «Ko gan komunisma celtniekam var dot, piemēram, V. Belševicas dzejoļu cikls «Siržu seifi» .. kurā nav gandrīz nekādas sasaukšanās ar šīsdienas dzīvi, bet dominē dzejas tēlu miglainība, estētisms, subjektīvi, no mūsu sabiedriskās dzīves atrauti pārdzīvojumi, kas vairākos dzejoļos ieslīgst pat gluži dekadentiskā gultnē.»

1963. gada 2. aprīlī notiek RS atklātā partijas sapulce (atreferēta Lit. un Mākslā, 1963, 6. apr.), kurā oficiālajam partijas viedoklim piebalso B. Saulītis, J. Grots, I. Muižnieks, C. Palkavniece, V. Lukss, A. Grigulis. Seko vairāki raksti periodikā, kuros A. Vosa uzdotās tēmas par V. Belševicas estētismu, subjektīvismu, miglainību un atrautību no dzīves ir izvērstas un pabalstītas ar analīzi, kuru gan grūti nosaukt par argumentētu. Plašākie un svarīgākie no tiem: V. Lukss. Pseudonovatorisms mums nav vajadzīgs. — Karogs, 1963, nr. 5; V. Valeinis. Tautas un pašas mākslas vārdā. — Karogs, 1963, nr. 6; V. Valeinis. Par skaidrību analogijās un kontrastos, pret lielumu samainīšanu. — Lit. un Māksla, 1963, 29. jūn.

Tā V. Valeinis analizē dzejoļus «Ar ceļmales lapu», «Vēlreiz par dziļumiem», «Sasistais spogulis», «Atbilde» un rezumē: «Ja aiz formas «spokainiem čakārņiem» lasītājs neredz to, ko dzejnieks grib

rādīt, ja viņš dzīvi grib rādīt «sasistā spoguli», tad lasītājam ir tiesības prasīt, lai rāda normāli, tā, ka var redzēt ar normālām divām acīm (un šo to saprast), jo spogulis ir spogulis un dzeja ir dzeja.»

Savukārt V. Lukss par V. Belševicas mīlestības dzejoļiem, konkrēti, par dzejoli Prelūdija» (grāmatā — «Sākums»): «Dzejolīs vidusdaļā uzsit zināmu emociju vilni, lasītājs patiešām noskaņots, ka sekos kāds sabiedriski nozīmīgs atklājums, kāds liels notikums, bet pēdējās rindas tīri prozaiski pasaka, kas tā īsti par prelūdiju bijusi [...]. Vai tāpēc bija jāuztraucas pilsētai un ābelei? Vai tāpēc bija vajadzīgs garais ievads?»

1963. g. formālisma apkarošanas vilnī notikusi V. Belševicas dzejoļu izplucināšana, no vienas puses, noteic to, ka daži visbargāk nokritizētie darbi neparādās krājumā «Jūra deg», bet nākamajā grāmatā «Gadu gredzeni» vai paliek periodikā («Asiņu taisnības nakts»). No otras puses, tā pievērš V. Belševicas dzejai trimdas latviešu uzmanību. Cikls «Siržu seiņi» pārpublicēts žurnālā Jaunā Gaita, nr. 51 (1965) ar pavadrindām: «Belševicas dzeja liecināja par svaigu talantu, neparastu tematiku un kādas iekšējas gaismas izgaismotu, skaudri dzīvīgu izjustu pārdzīvojumu, kas it kā uz vētras sabangotas jūras viļņa pacēlies, atklāja siržu seiņos slēptu un kristalizējušos nepieciešamību runāt, atklāt pasaulei savu esmi.» Un tālāk: «Pēc Siržu seiņiem jautājam — kā piekala Vizmu Belševicu pie klints? — Piekalta vai nepiekalta — ar saviem 1963. gada dzejoļiem Belševica sevi dokumentējusi par ievērojamu talantu...»

1966. gadā, kad iznāk krājums, abstrakcionistu vajāšanas vētras ir pieklusušas, tādēļ recenziju tonis izlīdzinātāks. Recenzijas: V. Labrence. Dzejas ogle deg gaiši. — Karogs, 1966, nr. 7; I. Kronta. «Eju pasauli atklāt...» — Pad. Jaunatne, 1966, 14. sept.; V. Brutāne. Piezīmes uz lappušu malām. — Lit. un Māksla, 1967, 11. martā; G. Pļavkalns. Sensibilitāte un intelekts. — Jaunā Gaita, nr. 64.

Visbūtiskāk V. Belševicas krājuma nozīmi un jaunās kvalitātes raksturo I. Kronta: intelektuālu spraigumu, filozofisko atziņu vērienību un patiesību: «Patiesība ir kā jūras ūdens — «jo to vairāk dzer, jo vairāk slāpst». Bet tās ir vislabākās slāpes. Kā autoram, tā lasītājam.» Zīmīgi, ka neviens cits recenzents par patiesību V. Belševicas dzejā nerunā, jo tās izcelšana liek (kaut netieši) atzīt, ka latviešu padomju literatūrā patiesība ir deficīts. Taču kopumā arī citu vērtējumi ir atzinīgi: «Skaista un gudra dzeja» (V. Brutāne); «Audzis ir pats pārdzīvojuma un pasaules skatījuma limenis, augusi ir personība, un tas iepriecina visvairāk» (V. Labrence).

V. Brutāne runā arī par krājumā neievietotajiem darbiem: «Jā-jautā, vai bija vajadzīgs atteikties arī no dzejoļa «Slimnīcas logs»..? [Dzejolis pēc publikācijas presē saņēma A. Vosa kritiku, ievietots krājumā «Gadu gredzeni». — I. Č.] Šajā dzejoli izpaužas stipra dzīvotgriba un vispār dzīves apliecinājums.»

Savukārt V. Labrence ar dziļu neizpratni aplūko dzejoli «Koki pateicas ziemai», saskatot tur tēlu loģikas trūkumu: «Atslēgu it kā iedod pašas dzejoļa beigās — «Tu laikā nāci Uz pašas sakāvi — jo stiprie koki nemirst». Tātad ik pantā atkārtotais «paldies» ziemai bija teikts ar rūgti ironisku nozīmi un svarīga ir pašas ziemas sakāve? Tikai neskaidrs paliek, kas šo ziemu sakāvis, taču ne stiprie koki. Tāds varētu būt viens no dzejoļa izpratnes variantiem, jo negribētos domāt, ka te būtu stipro un raženo cildinājums, kuri aug uz vājāko un kritušo biedru trūdiem. Tas liekas pārāk antihumāni un ir arī pretstatā visā krājumā paustajai cilvēcībai.»

Jaunās Gaitas recenzents, kurš it kā atrodas ārpus šiem ideoloģiskajiem rāmjiem, krājumu vērtē visai atturīgi («Belševica ir Joti apdāvināta dzejniece, bet viņas krājumā diezgan daudz neveiksmju mākslinieciskā ziņā») un kritizē dzejoli «Vēlreiz par dziļumiem»: «.. Belševica gan it kā domā tēlos, bet rodas iespaids, ka tie nav atrasti spontānā ieskatījumā — ka tie sameklēti (vecās pastkartēs?) abstraktas domas ilustrēšanai.» Tātad jutekliskā un garīgā, intelektuālā saliedējumu V. Belševicas dzejā tolaik nepieņem ne latviešu padomju literatūras kritika, kas visu laiku meklē dažādus nelōģiskus, ne arī trimdas recenzents, kuraprāt, loģikas ir par daudz.

Mārtiņ, jūra deg! 1960, 10. okt.; Karogs, 1961, nr. 3.

Tulk.: krievu 1961 (Družba narodov, nr. 11); 1969; 1972 (More družbi, Kaļiņingrad); 1978; zviedru 1995.

«Kas reiz dzēris Salacgrīvas ūdeni...». 1960, 14. sept.; Karogs, 1961, nr. 3; Jaunā Gaita, nr. 67 (1968).

Tulk.: krievu 1963 (Ural, nr. 10); 1966 (Junostj, nr. 2); 1967 (Duh bespokoistva, Perm); 1969; 1978; lietuviešu 1967 (Kauno tiesa, 23. sept., pielik. Kūrybine savaite).

Akmeņi. 1959, 24. jūn.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; zviedru 1987; 1995; dāņu 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Nav vienalga, no kurienes skatīties...». 1958, 2. dec.; Pad. Latv. Sieviete, 1965, nr. 9.

Tulk.: krievu 1960; 1969; 1978.

Es svilpoju jūras krastā. 1960, 18. okt.

Tulk.: krievu 1967; 1969; 1978; armēņu 1970; lietuviešu 1981; baltkrievu 1985; igauņu 1989 (Looming, nr. 2).

Atvadas. 1960, 19. sept.; Karogs, 1961, nr. 3.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970.

Līdzinieki. 1962, 15. jūl.; Lit. un Māksla, 1964, 27. jūn. Pirmpubl. priekšpēdējā rinda: *Ar visiem kopā esmu.*

Tulk.: krievu 1969; 1978; lietuviešu 1972 (Literatūra ir menas, 31. dec.); 1981; bulgāru 1977 (Meždo sojena i sladka voda); ungāru 1979 (Szovjet Irodalom, Moszkva, nr. 12); franču 1979, 1980 (Lettres sovietiques, nr. 242, 258, Moscou).

«**Neejiet, sievietes!...**». 1962, 4. okt.; Pad. Latv. Sieviete, 1965, nr. 9.

Tulk.: krievu 1966 (Junostj, nr. 2); 1969; 1978; karakalpakū 1967 (Sovet Karakalpakastani, 20. janv.); lietuviešu 1968; tatāru 1972 (Lenin bairagji); angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984.

Lūgšana bācai. 1962, 1. aug.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970.

Klusums. 1962, 25. nov.; Pad. Latv. Sieviete, 1965, nr. 9.

Tulk.: krievu 1969; 1978 (Daugava, nr. 3); 1978; armēņu 1970; vācu 1971 (Sowjetliteratur); zviedru 1980 (Permanent Press, nr. 11); 1980; 1992; baltkrievu 1985; 1986; dāņu 1992; angļu 1993; islandiešu 1994; poļu 1995 (Tytul, nr. 1 (17), Gdansk); norvēģu 1996.

Vēlreiz par dziļumiem. 1965, 12. apr.; Lit. un Māksla, 1966, 23. apr.

Tulk.: lietuviešu 1968; krievu 1969; 1978; 1984; baltkrievu 1985; 1985 (Latiškaja saveckaja paezija).

«**Vari mani nemīlēt, vari ienīst...**». 1964, 30. apr.; Pad. Jaunatne, 1966, 8. martā.

Tulk.: lietuviešu 1968; krievu 1969; 1978; ukraiņu 1971 (Suzirja); 1972 (I. Drača grām.); baltkrievu 1985; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Lidlauks. 1964, 15. maijā.

Tulk.: krievu 1981 (Daugava, nr. 5); 1985.

Kad bail no mīlestības. 1964, 4. maijā.

Tulk.: angļu 1967; krievu 1969; 1978; baltkrievu 1985; dāņu 1992; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Sākums. 1961, 13. okt.; Karogs, 1962, nr. 3 ar virsr. «Prelūdija»; Jaunā Gaita, nr. 51 (1965).

Tulk.: ukraiņu 1963 (Prapor, nr. 1); krievu 1969; 1978; armēņu 1970; moldāvu 1971; 1983; zviedru 1980; 1995; vācu 1983; baltkrievu 1985.

Vienkāršas rindas. 1961, 21. dec; Zvaigzne, 1962, nr. 10.

Tulk.: krievu 1969; ukraiņu 1963 (Prapor, nr.1); 1971 (Suzirja); dāņu 1992; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Miega dziesmiņa lielam bērnam. 1962, 10. nov.

Tulk.: krievu 1967; 1969; 1978; 1984; lietuviešu 1967 (Poezijos pavasaris); 1968; armēņu 1970; zviedru 1980; 1992; baltkrievu 1985; čehu 1985 (Planeta lásky); dāņu 1992; islandiešu 1994; poļu 1995 (Tytul, nr. 1, Gdansk); bulgāru 1987 (Svetlostroj, 29. aug.); igauņu 1989 (Looming nr. 2); norvēģu 1996.

«Tu biji kails un vēju aplauzts koks...». 1959, 22. okt.; Pad. Latv. Sieviete, 1960, nr. 4 ar virsr. «Sausais koks».

Tulk.: krievu 1963 (Ural, nr. 10); 1969; 1978; lietuviešu 1966 (Tarybinis mokytojas); armēņu 1970.

Kalnu avoti. 1962, 9. dec.; Lauku Dzīve, 1966, nr. 4.

Tulk.: krievu 1969; 1978; ukraiņu 1973 (Žovten, nr. 5); 1987 (Druzi, Ļviv).

Dzejolis par lakstīgalu infarktu. 1962, 9. dec.; Jaunā Gaita, nr. 67 (1968).

Tulk.: krievu 1967; 1968 (Znamja, nr. 4; Sovetskaja molodjož, 22. sept.; Irtiš, 19. okt.); 1969; 1971 (Krugozor); 1978; lietuviešu 1968; armēņu 1970; poļu 1973 (Czerwony sztandar, Wilno, 30. martā); 1980 (Zwierciadlo, nr. 12); zviedru 1978 (Lyrikvännan, 3-4/78, Stockholm); 1980; 1992; vācu 1983; baltkrievu 1985 (Latišskaja saveckaja paezija); 1985; norvēģu 1986; dāņu 1992; franču 1993 (Estuaires, 21, Luxembourg); islandiešu 1994.

Mierinājums. 1961, 20. jūl.; Pad. Latv. Sieviete, 1961, nr. 10. bez virsr. («Es iededzu pār tevi savu milestību...»).

Tulk.: balkāru 1966 (Šujohluk, nr. 32); armēņu 1970; krievu 1978; vācu 1983; baltkrievu 1986; zviedru 1992; 1993 (Lesbok Morgenbladsins, 13. martā); islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Kā bērziņš balts pret melnu padebesi...». 1960, 10. febr.; Pad. Latv. Sieviete, 1961, nr. 10.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1992; 1993 (Lesbok Morgenbladsins, 13. martā); islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Nocērt man rokas...». 1965, 29. apr.; Lit. un Māksla, 1966, 23. apr.

Tulk.: krievu 1969; zviedru 1992; 1993 (Lesbok Morgenbladsins, 13. martā); islandiešu 1994.

Atteikšanās. 1961, 19. okt.; Pad. Latv. Sieviete, 1962, nr. 1.

Žurnāla publ. sākums:

*Es bēgu no viņa ielās un sapīnos melnos tiklos
Ko puskailu koku ēnas uz ietvēm met pinumos sīkos.
Es bēgu no viņa parkos un saļimstu lapu šūpās,
Kas līdzīgi Zeva zeltam grimst Danajas drebošās lūpās.*

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1980; 1995.

Kalna vārdi tam, kas palika ielejā. 1961, 21. jūl.; Pad. Latv. Sieviete, 1962, nr. 12.

Tulk.: igauņu 1967 (Edasi, 11. jūn., Tartu); angļu 1967; moldāvu 1971; 1983; krievu 1969; 1978.

Balāde par gjēvuli. 1961, 25. aug.; Karogs, 1962, nr. 3.

Tulk.: ukraiņu 1964 (Vijna Ukraina, 19. febr.); 1967 (Žovteņ, nr. 5); moldāvu 1966 (Poeme nordiçe); balkāru 1966 (Šujohluk, nr. 32); kirgīzu 1967 (Leņinčil žaš, 17. okt., Frunze); krievu 1969; 1978.

Lūgšana izlietām asinīm. 1963, 23. apr.

Tulk.: armēņu 1970; krievu 1978; 1979 (Daugava, nr. 6); baltkrievu 1985.

No piezīmju grāmatiņas

«Kāds konstatē nedrošā balsī...». 1962, 14. jūn.; Karogs, 1963, nr. 1.

Tulk.: krievu 1978.

«Jāntārpiņi?...». 1964, 11. janv.

Tulk.: krievu 1969; 1978.

«Lieli ceji skrien tālēs kā šautras...». 1957, 14. febr.; Pad. Latv. Sieviete, 1957, nr. 6 ar nosauk. «Meža taciņas».

Pirmpubl. viens pants vairāk. 5. pants:

*Abi steidzās uz to pašu pusi.
Ceļš — kā sāviņš caur tīrumiem traucot,
Meža taciņa — maigi un klusi
Visu dzīvo un plaukstošo saudzot.*

Tulk.: krievu 1960; 1978; baltkrievu 1985.

«Es eju pa saulainu ceļu...». 1962, 13. jūn.; Karogs, 1963, nr. 1 ar virsr. «Šaubas».

Tulk.: ukraiņu 1964 (Viņa Ukraina, 19. febr.; Suzirja); krievu 1970 (Družba narodov, nr 10); 1978.

«Sava mirdzuma kaunoties...». 1964, 10. jūn.

Tulk.: lietuviešu 1968; krievu 1969.

Cilvēka mazulis. 1959, 14. apr.

Tulk.: krievu 1969; 1978; 1985.

Cinītis. 1963, 21. apr.; Lauku Dzīve, 1966, nr. 2.

Koki pateicas ziemai. 1963, 5. jūn.; Lit. un Māksla, 1964, 27. jūn.

Tulk.: krievu 1982 (Neman, nr. 8).

Cilvēks uz ielas. 1962, 23. okt.

Tulk.: krievu 1978.

Mihailovskas rudens. 1964, 1. jūn.; Lit. un Māksla, 1964, 27. jūn. Pirmpubl. un grām. ar virsr. «Mihailovas rudens». Veltīts A. Puškinam.

Tulk.: krievu 1966 (Molodjož Moldaviji, 25.okt.); 1967 (Sov. molodjož, 12. sept.); 1969; 1978; 1979 (Ļiteraturnoje obozreņije, nr. 6); 1984; 1985 (Daugava, nr. 2; Družba narodov, nr. 3; V večnom sozvučiji); 1985; 1987 (Sovetskaja molodjož, 10. febr.); 1989; lietuviešu 1968; armēņu 1970.

Gleznotājs. 1961, 11. dec.; Karogs, 1963, nr. 1 ar virsr. «Sasistais spogulis». Veltīts māksliniekam S. Šegelmanim.

Tulk.: krievu 1969; 1978; moldāvu 1971.

Mākslinieks runā ar sevi

«Nobriedēt sīkāko rudzu rogu...». 1964, 2. martā; Draugs, 1965, nr. 6 ar virsr. «Saule».

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970.

«Es mīlu meiteni bez ēnas...». 1964, 13. martā.

Tulk.: krievu 1969; 1978; 1985.

Dzejoļi no cikla «Jāņa Pauļuka monologi». Ciklā vēl ietilpst dzejoļi «Kastanis» (krāj. «Gadu gredzeni»), «Mākslinieka acis» («Madarās») un «Gleznotājs» («Man nevajag naudas...»; pirmpubl. Rakstos). Par cikla tapšanu dzejniece stāsta: «Pauļuks nāca pie manis un daudz stāstīja. Es pēc tam gribēju pierakstīt viņa teikto, bet prozā to nevarēju izdarīt, tā rakstīju dzejoļus.»

Izrāde pie kafijas tases. 1965, 20. martā.

Tulk.: krievu 1969; 1978; baltkrievu 1985.

Salome. 1961, 15. dec.; Karogs, 1963, nr. 1. Veltīts operas solistei Ž. Heinei-Vāgnerai, Salomes lomas izpildītājai R. Štrausa operā «Salome».

Tulk.: lietuviešu 1964 (Metmenys); krievu 1969; 1973 (Komsomoļskaja pravda, Viļņa, 14. sept.); 1978; moldāvu 1971; 1983; poļu 1972; 1984 (Przyjazn, nr. 3); angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984; baltkrievu 1985; bulgāru 1987 (Svetlostruj, 29. aug.); zviedru 1992; islandiešu 1994.

Paraksti gleznām

Botičelli «Afrodītes dzimšana». 1965, 5. apr.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1980; 1992; angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; 1986; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Goija «Saturns aprij savus bērņus». 1963, 25. jūn.

Tulk.: ukraiņu 1964 (Lvivska pravda, 19. febr.); krievu 1967; 1978; lietuviešu 1968; zviedru 1980; 1995; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; 1986; angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984; franču 1983 (LRS bulletin, Paris).

Roseti «Beatrise un Dante paradīzē». 1962, 19. dec.

Tulk.: krievu 1966 (Junostj, nr. 2); 1969; 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); lietuviešu 1966 (Literatūra ir menas, 10. sept.); 1968; armēņu 1970; zviedru 1980; 1992; angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984; baltkrievu 1985; 1986; bulgāru 1988 (Panorama-88, Sofija); dāņu 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Klods Izerlijs. 1962, 31. okt.; Karogs, 1964, nr. 9, publicēts kā poēmas «Mēs atradām sauli» fragm. ar autores piezīmi par poēmu.

Klods Izerlijs — ASV kara lidotājs; uzskatīja, ka viņš 1945. g. 6. aug. nometis atombumbu uz Hirosimu.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; baltkrievu 1984 (Belarus, nr. 3); angļu 1984.

Izerlija mātes balss. 1962, 2. nov. Tulkojumos arī bez virsr. («Es jums nesišu dēlu...»).

Tulk.: krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985; angļu 1984.

Izerlija līgavas balss. 1962, 18. apr.; Karogs, 1963, nr. 1 ar virsr. «Kosmosa sprādziena ēnā». Tulkojumos arī ar virsr. «Mācību trauksme» vai bez virsr. («Kas grib zināt, vai skaista ir pilsēta, kurā viņš mīt...»).

Tulk.: lietuviešu 1968; krievu 1969; 1978; 1985; baltkrievu 1985; norvēģu 1996.

Nedzīstošās brūces. 1959, 26. jūl.

Prometeja kliedziens. 1963, 19. janv.; Karogs, 1964, nr. 9, publ. kā poēmas «Mēs atradām sauli» fragm., ar autores piez.

Tulk.: lietuviešu 1964 (Metmenys); krievu 1969; 1978; armēņu 1970; zviedru 1970 (Horisont, nr. 3); 1980; 1995; angļu 1993.

GADU GREDZENI

Izdots 1969. g. izdevniecībā «Liesma», metiens — 16 000 eks. Redaktors J. Sirmbārdis.

Krājums izsauca visniknākos uzbrukumus dzejniecei, turklāt visaugstākajā LKP CK funkcionāru līmenī. 1969. g. jūnija plēnumā CK sekretārs J. Rubenis kritizē «Gadu gredzenus» savā referātā. Debatēs runā LKP CK partijas komisijas priekšsēdētājs R. Ķīsis: «Atsevišķos dzejoļos izmantodama Ezopa valodu, viņa mēģina lasītāju no skaidras domas aizvest minējumu un mājienu miglā. Turklāt autore .. izmanto tādu negodīgu paņēmienu, lai neteiktu vairāk, ka, vērsdamās pie mums tālu laikmetu materiāla, apzināti izvairās šāda veida dzejoļos nosaukt konkrētus vēsturiskus «orientierus» un mēģina lasītājam neuzkrītošā veidā dzejas tēlu pārcelt uz citu laiku.» (LKP CK plēnuma debašu atreferējums. — Ciņa, 1969, 17. jūn.)

Ofensīva galvenokārt vērsta pret diviem darbiem — «Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga» un «Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām». Bez partijas funkcionāriem tajā piedalās dzejnieki M. Ķempe un I. Lasmanis (viņu darbus, kā arī O. Vācieša atbildi I. Lasmanim sk. pie attiecīgajiem dzejoļiem), recenzenti V. Labrence (Dzejas tēls un mākslas patiesība. — Ciņa, 1969, 28. aug.) un A. Būmanis (Neatraujoties no zaļās zemes. — Karogs, 1970, nr. 1), kā arī vairāki citi dzejnieki un kritiķi, kas RS sanāksmju runās un rakstos tiešāk vai netiešāk norāda uz V. Belševicas kļūdām. V. Belševicas kritizēšana iekļaujas plašākā kampaņā, kas vērsta pret šķiriski un nacionāli nepareizu Latvijas vēstures tēmu izmantojumu dzejā.

Recenzijās izpaužas kāda raksturīga nebrīvas literatūrkritikas īpatnība. Paklausīgi kritizēdami attiecīgos darbus, recenzenti neatzīstas, ka būtu tos sapratuši. Tiešas un noteiktas ideoloģiskas un politiskas kritikas vietā viņi nododas morāliem pārspridumiem, vēstures faktu salīdzināšanai un mākslinieciskai pseidokritikai: aizstāv latviešu tautas godu un meklē mākslinieciskas kļūmes. Tā A Būmanis: «Autores iecere nevarēja būt cita, kā vērsties pret node-

vējiem no pašu latviešu tautas vidus.» Pēc tam autors uzskaita latviešu un lībiešu cīņas un sacelšanās un rezumē: «Lūk, tā jau ir nepatiesība, kas radusies, daļu identificējot ar veselo, parādību sajaucot ar būtību.» Līdzīgi V. Labrence: «Ar jauno krājumu dzejniece laikam ir gribējusi izteikt naidu pret netaisnību, pret zemiskumu. Taču tieši šī galvenā tēma risināta neveiksmīgi [...] Pretenciozais «vēstures motīvs» iznāk pilnīgi nevēsturisks, nepatiess. Aplam radot klusējošās Rīgas tēlu, ir pārkāpta satura loģika un dzejas tēls zaudējis mākslas patiesību. [...] Taču visnejēdzīgāk iznācis ar krājuma pēdējo darbu... Ja dzejoli vērtē pēc tā, kas tajā tiešām uzrakstīts, tad iznāk, ka autore uzņēmusies ne vairāk, ne mazāk kā... savas tautas notiesātājas lomu. [...] Autore savas ieceres realizējumā pieļāvusi divas kļūdas. Pirmā — vēstures faktu nepareizs traktējums, savai tēmai noderīgo aplam vispārinot. Tā izaugusi viena nepatiesība. Otru rada tautas tēla izmantojums negatīvā nozīmē. Ir lietas, kas katram godīgam cilvēkam ir svētas..»

V. Belševicas darbus atļāvusies saprast M. Ķempe, kas savā «Rīga neklusē» uzsver mūžseno draudzību ar lielo krievu tautu un piesauc Raiņa lozungu «Brīva Latvija brīvā Krievijā». Arī LKP CK kultūras nodaļas vadītājs A. Goris (Dažas piezīmes par vēstures notikumu atspoguļojumu literatūras un mākslas darbos. — Karogs, 1971, nr. 4): «Dzejoli «Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga» autore mēģina iztēlot Rīgu kā tādu, kas it kā vienmēr stāvējusi un stāv ārpus laikmetu šķiru cīņām.» Par «Indriķi...»: «Taču galvenā nelaime te nav tikai vēstures nezināšanā. Pārmetumi, ko V. Belševica adresē latviešu tautai par savstarpēju plēšanos, nenozīmē neko citu kā mēģinājumu iztēlot šķiru cīņu kā lieku, tautas liktenim kaitīgu. Sabiedriski politiskā aspektā šāda autore konceptija nav nekas cits kā idejiskas atbrūņošanās sludināšana. Objektīvā tā sasauca ar mūsu pretinieku pēdējā laikā visai aktīvi sludināto «latviešu kopības» ideju.»

Taču šoreiz kompartijas vadība, lai sodītu nepaklausīgo dzejnieci un par biedinājumu citiem negrib aprobežoties ar runāšanu vien. Pār V. Belševicas galvu savelkas izslēgšanas draudi no RS, aresta iespēja (1972. g. janvārī valsts drošības komitejas darbinieki viņas dzīvokli izdara kratišanu, konfiscē grāmatas un manuskriptus). Jau 1970. g. 24. aprīlī Austrālijas Latvietis pēc baumām raksta par V. Belševicas izslēgšanu kā par notikušu faktu:

«Latvijas okupanti snieguši jaunu pierādījumu, ka vārda brīvība Pad. savienībā ir vienkārša pasaciņa. [...] Rīgā to nupat piedzīvojuši

39 g. v. latviešu dzejniece Vizma Belševica, kas izslēgta no Latvijas padomju rakstnieku savienības kāda sava dzejoļa dēļ, kas iespiests 1969. g. Rīgā iznākušajā dzejoļu krājumā Gadu gredzeni. Dzejoļu krājums izņemts no apgrozības un Vizmas Belševicas darbus padomju izdevumos vairs neiespiedīs.»

Laikraksts Brīvība (1971, nr. 2) ziņo: «J. Dzintars, kas pazīstams ar saviem vēstures sagrozījumiem «Dzimtenes Balsi».., bija pag. gadā iesniedzis denunciaciju pret rakstnieci Vizmu Belševicu, adresējot to rakstnieku savienības valdei un prasot tās sodīšanu. Denunciants apgalvojis, ka kāds Belševicas radnieks esot it kā vācu laikā bijis policijas dienestā un ar to tad pietiktu, lai Belševicu izslēgtu no rakstnieku savienības. Taču denunciants izgāzies: rakstnieku savienības valde viņa papīriem nav piegriezusi nekādu vērbu.»

1971. g. jūnijā LKP CK pieņem lēmumu aizliegt V. Belševicas darbus publicēt un presē minēt viņas vārdu. Dzejnieces pēdējā publikācija pirms aizlieguma ir Lit. un Mākslā 1971. g. 8. maijā («Veltījums bērnam»), pirmā pēc aizlieguma atcelšanas — Lit. un Mākslā 1974. g. 10. augustā.

Atskaņas pēc «Indriķa...» publicēšanas ir ilgas. R. Ādmidiņš to vēlreiz kritizē dzejnieces 50 gadu jubilejai veltītā rakstā («Pārsāpētās dzejas» dzimšana un atdzimšana. — Karogs, 1981, nr. 5), kaut gan darbs jubilejas izlasē «Kamola tinēja» nav ievietots. R. Ādmidiņš atkārtoti pārmetumus par individuālismu un visas tautas nicināšanu un rezumē: «Šāda pretrunīga cilvēka monologs, kurā cīnās gļēvums un pilsoniskums, traktējams ir dažādi, jo trūkst autores pozīcijas noteiktības. Šis dzejējums ir tik plaši apspriests, ka vēlreiz atgriezties pie idejas, tēmas un tēlu analīzes šeit nav īpašas vajadzības, taču jāpasaka, ka «Piezīmēs...» sasniedz kulmināciju process, kas iezīmējās grāmatās «Zemes siltums», «Jūra deg».»

Savukārt A. Grāpis (Vizmas Belševicas izlase jaunatnei. — Karogs, 1989, nr. 4) raksturo recenzentu aizstāvētās latviešu tautas patieso nostāju (kas līdz Atmodai publiskos rakstos nav fiksēta un būtu «mutvārdu vēstures» pētījuma cienīga): ««Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām» jau kopš to īsprātīgās vajāšanas laika ir kā indikators, ar kura palīdzību esam šķīruši un šķīram savas Tēvzemes, Tautas un Tautības noliedzējus un gānītājus, dažāda kalibra kangarus. Savulaik, pretēji visām morāles normām, ar lepnumu savstarpēji atzināmies, ka esam izzaguši no bibliotēkas grāmatu, kurā bija šis nepārspētais nacionālās pašapziņas un lepnuma kliedziens.»

«Kā celtnieks namu ceļ, kur pašam nedzīvot...». 1967, 26. jūn.;
Liesma, 1967, nr. 9.

Tulk.: krievu 1978; ungāru 1980.

Mākonis. 1957, 10. apr.; Zvaigzne, 1957, nr. 20.

Tulk.: ukraiņu 1965 (Vitčizna, nr. 5); krievu 1969, 1977; 1978; ar-
mēņu 1970; angļu 1981 (Latvia Today, nr. 1).

Tālu... 1957, 6. jūl.; Padomju Zeme (Saldus), 1966, 30. aug. ar
virsr. «Anteja mīts».

Tulk.: krievu 1978.

«Glāb mani, jūra...». 1961, 18. nov.; Karogs, 1963, nr. 1; Jaunā
Gaita, nr. 51 (1965).

Tulk.: angļu 1967; krievu 1969; 1977; 1978; zviedru 1970 (Ho-
risont, nr. 3); 1980 (Vasabladet, 13. maijā); 1980; 1992; bulgāru 1975
(Zornica, nr. 6); ungāru 1980; lietuviešu 1981; vācu 1983; gruzīnu
1984 (Saundže, nr. 2); baltkrievu 1985; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Kosmiskās ēras motīvs: ar ceļmales lapu... 1962, 2. maijā;
Karogs, 1963, nr. 1 ar virsr. «Ar ceļmales lapu»; Jaunā Gaita, nr. 51
(1965).

Tulk.: lietuviešu 1966 (Komjaunimo tiesa, 11. sept.); 1979 (Lite-
ratūra ir menas, nr. 49); 1981; krievu 1967; 1969; 1978; 1984; armēņu
1970; zviedru 1980; 1995; baltkrievu 1985; dāņu 1992; islandiešu
1994.

«Ir ātrums — iedvesma un radīšanas moka...». 1962, 9. jūn.

Tulk.: krievu 1978.

Viduslaiku motīvs: inkvizīcija. 1962, 12. jūn.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1995; vācu 1983; baltkrievu
1985; norvēģu 1986; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Antiņš. 1962, 30. jūl.; Karogs, 1963, nr. 1; Jaunā Gaita, nr. 51
(1965).

Tulk.: krievu 1978.

Slimnīcas logs. 1962, 11. nov.; Veselība, 1963, nr. 4.

Kuģi. 1962, 21. dec.

Romas motīvs: vergs. 1963, 21. jūn.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1981 (Artes, nr. 3); 1987; 1995;
norvēģu 1986; vācu 1983.

Bībeles motīvs: Ādams un Ieva. 1963, 6. augustā; Padomju Zeme (Saldus), 1966, 27. janv. ar virsr. «Ādams un Ieva».

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; vācu 1983; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985.

«Aug lietus padebešis zemē sīkstām strāvām...». 1963, 2. nov.; Lauku Dzīve, 1967, nr. 1.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; baltkrievu 1985.

«Lāse krītot sašķīst simtos «kāpēc?»...». 1963, 18. nov.; Pad. Jaunatne, 1967, 1. janv.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1980; vācu 1983; 1986 (Trajekt, nr. 6); norvēģu 1986; franču 1989 (LRS bulletin, Paris); dāņu 1992.

«Es varu savas bēdas izkliegt plūmju kokā...». 1963, 2. dec.; Pad. Latv. Sieviete, 1968, nr. 1.

Tulk.: krievu 1977; 1978; ungāru 1980; zviedru 1992; islandiešu 1994.

«Ir laukos vienīgais no visiem sakņu dārziem...». 1963, 20. dec.; Draugs. 1968, nr. 8.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1980; baltkrievu 1985.

«Pa krasta slīpni noslīd dzīves bēgums...». 1963, 27. dec.; Lauku Dzīve, 1966, nr. 8.

Tulk.: krievu 1969; 1977; 1978; moldāvu 1966 (Poeme nordiče); 1966 (Gazeta de sare); 1976 (Konstelae de inima); armēņu 1970; franču 1979, 1980 (Lettres soviétiques, nr. 242, 258, Moscou).

Baltais briedis. 1963, 29. dec.; Lauku Dzīve, 1966, nr. 2.

Tulk.: krievu 1967; 1969; 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); poļu 1968 (Zycie literackie, nr. 14); baltkrievu 1977 (Daļagjadi); 1985 (Latišskaja saveckaja paezija); 1985; ukraiņu 1987 (Druzi, Ļviv).

Ukrainas motīvs: Ševčenko sirds. 1964, 6. febr.; Lit. un Māksla, 1964, 7. martā ar virsr. «Tarasa sirds».

Tulk.: ukraiņu 1971 (Suzirja).

Kastanis. 1964, 8. martā; Pad. Jaunatne, 1968, 25. febr. Pieder pie cikla «Jāņa Pauļuka monologi».

Tulk.: krievu 1967; 1969; 1978; 1984; azerbaidžāņu 1968 (Azerbajčan gadini); poļu 1972; 1973 (Kultura, nr. 1); 1981 (Przyjazn, nr. 37); bulgāru 1988 (Panorama-88); angļu 1984.

«Vienlīdz nedrošs ir lampu nozeltīts brūģis...». 1964, 4. maijā; Pad. Latv. Sieviete, 1968, nr. 1.

Tulk.: krievu 1978.

«Tā bija Joti pieklājīga zivs...». 1964, 17. maijā; Dzejas diena 1967.

Tulk.: krievu 1981 (Daugava, nr. 5); 1985; angļu 1984; baltkrievu 1985.

Priede ar kailām saknēm. 1964, 27. jūl.; Lauku Dzīve, 1966, nr. 10. Tulk.: krievu 1969; 1978; baltkrievu 1985.

Vilks. 1965, 13. febr.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1985; angļu 1981 (Latvia Today, nr. 1); baltkrievu 1985 (Latiškaja saveckaja paezija); 1985; norvēģu 1986; franču (Lettre internationale, Paris); dāņu 1992; islandiešu 1994; poļu 1995 (Tytul, nr. 1, Gdansk).

Spīgana. 1965, 21. martā; Karogs, 1967, nr. 10 bez virsr. («Ap tevi — manu vārdu mežs...»).

Tulk.: krievu 1969; 1978; 1985 (V večnom sozvučiji).

«Tas vārds, kas tavās acīs briest...». 1965, 4. jūn.; Lit. un Māksla, 1966, 23. apr.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1980; 1992; ungāru 1981; vācu 1983; 1986 (Trajekt, nr. 6); norvēģu 1986; islandiešu 1994.

Bēdīgs joks. 1965, 5. jūl.; Pad. Jaunatne, 1968, 21. janv.

Tulk.: krievu 1969; 1978; ungāru 1980; poļu 1995 (Tytul, nr. 1, Gdansk).

«Negaidi ziedus!...». 1965, 30. okt.; Dzejas diena 1967.

Tulk.: poļu 1972; 1973 (Kultura, nr. 1); 1984 (Przyjazn, nr. 3); lietuviešu 1985 (Kulturos barai, nr. 5); norvēģu 1996.

«No divām salauztām dzīvēm vienu...». 1966, 29. maijā.

Tulk.: vācu 1983.

«Ja tu nevari dot man laimi...». 1966, 30. maijā; Pad. Latv. Sieviete, 1968, nr. 1.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1985; zviedru 1992; islandiešu 1994.

Lauma pilsētā. 1966, 6. martā; Pad. Jaunatne, 1968, 21. apr.

Tulk.: armēņu 1970, lietuviešu 1973 (Kauno tiesos pielik. Kurybine savaite, 2. dec.); krievu 1977 (Sovetskaja molodjož, 6. martā; sēr. BVL Sovetskaja poezija, 2. sēj.).

Lācis. 1966.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1985 (Latiškaja saveckaja paezija); 1985.

Vārdi par vārdiem. 1966; Dzejas diena 1968.

Tulk.: zviedru 1970 (Horisont nr. 3); 1980; 1995; lietuviešu 1971 (Nemunas, nr. 9); moldāvu 1971; 1983; poļu 1972; islandiešu 1977; 1994; krievu 1978; gruzīnu 1984 (Saundže, nr. 2); 1986; angļu 1984; bulgāru 1987 (Svetlostroj, 29. aug.); franču 1989 (LRS bulletin); dāņu 1992.

«Kad pavasari par rudeniem šķiet...». 1967, 6. apr.; Lit. un Māksla, 1967, 20. maijā.

Tulk.: krievu 1969; 1978; zviedru 1992; islandiešu 1994.

«Kamēr svēteļi pār Svēti...». 1967, 8. apr.; Lit. un Māksla, 1967, 20. maijā.

Tulk.: krievu 1978; lietuviešu 1979 (Literatūra ir menas, nr. 49); 1981; zviedru 1987; 1995; islandiešu 1994.

«Aug ievainota ķirša stumbrā...». 1967, 10. apr.; Lauku Dzīve, nr. 9.

Tulk.: krievu 1969; armēņu 1970.

«Lakstīgala kad dziesmu aprauj...». 1967, 14. apr.; Lit. un Māksla, 1967, 20. maijā ar virsr. «Naktsvijole».

Tulk.: krievu 1969; 1978; baltkrievu 1969 (Dzeņ paeziji); 1985.

Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga. 1967, 20. apr.; Jaunā Gaita, nr. 79 (1970) dzejolis publ. kopā ar M. Ķempes «Rīga neklusē»; Brīvība, 1978, nr. 6/7.

Tulk.: zviedru 1971 (Svenska Dagbladet); 1980 (Vasabladet, 13. maijā); 1980; 1995; vācu 1983; 1986 (Trajekt, nr. 6); gruzīnu 1984 (Saundže, nr. 2); 1986; krievu 1985; norvēģu 1986; 1995 (Ergo, nr. 3); franču 1989 (Lettre internationale); dāņu 1992; islandiešu 1994.

Pret dzejoli vērsusies M. Ķempe ar darbu «Rīga neklusē» (publ. Cīņā, 1969, 20. jūn.; Karogā, 1969, nr. 8):

*Rīga, šalci tu kā sila priede,
Smaga lietus pielijusi,
Bet nekad tu neapklusī,
Sevi projām neaizsviedi
Arī tad, kad žņaudza Salaspils,
Bīkernieku nāves sils.
Rīga — priede, asins lietus pielijusi,
Viemnēr izslējies uz austrumpusi —
Arī dziļākajā naktī neslīgi uz sāniem,*

Savu maizi slepeni un dāsni
 Devi tautas glābējiem un partizāniem.
 Imants Sudmalis kad tribīnes šeit grāva,
 Kuras murgu runātāji asiņainie slēja. Neatjāva
 Tautas gars nekad tev dusēt, Rīga,
 Jo tu — Spīdolas un Raiņa, darbaļaužu,
 Vienmēr tevī dūca mūsu kokļu stīgas,
 Vienmēr dziedāji: — Es likteņsagšu aužu.
 Zināms bija Lielā Trīmdinieka vēlējums:
 Brīvā Latvija Brīvā Krievijā!
 Rīga, uguns rakstā tu to ieviji.
 Aicināji kopā cīnīties un dzīvot mums
 Visās sāpju dienās, visās laimes dienās.
 Arī tavas kapsētas nav slēgtas nāves sienās:
 Liesmas plīvo, ziedi augšup nirst,
 Mūsu mīļie nenomirst!
 Un es laimīga pie mātes kapa slīgu,
 Brāļu armija kad atdeva mums Rīgu.
 Šurp pa briesmu un pa nāves ceļiem nācām,
 Sauca Spīdola: — Rīgu neatdodiet vāciem!
 Dzīvie, kritušie, par Rīgu pateicos!
 Rīga neklusē, kad atkal drasē, spoži postas,
 Volfu, Grifu, Hundingu sen pazīstamās kara draudzes,
 Kuras dedzināja Eiropu, slepkavoja mūs, nevienu nespēj saudzēt.
 Heraldiskie zvēri atpleš rīkles un bez žēlām mostas.
 Zinām: šajā laikmetā nav tautas, kura spētu
 Gluži viena savu brīvi nosargāt
 Un pret Ārprātīgo bruņojumu stāt,
 Tikai Tautu vienotība Melno uzvarētu.
 Ir vien divas nometnes. Kurā stāvi?
 Vai par dzīvību, vai par baismīgāko nāvi?
 Dzirdam: Rīga diem no darbaļaužu rokām,
 Veseri šķīļ dzirkstīs, nomods katrā logā.
 Kalēji iet tautām pūru kalt,
 Malējas steidz miera maizi malt.
 Šad tad sprēšļu logos paskatās;
 Skrej tur zvaigžņu kumeļš apseglots,
 Visums tam kā lielceļš dots,
 Arī Rīgai pāri lepna Gaisma lās.
 Vai vien Livonijas Indriķi mums lasīt spēt,

Vecā vēsturē tās dīvdomības sēt,
Kuras mietpilsoņus ieliksmo?
Galveno lai redzam,
Ne kā strausi smiltīm galvas sedzam!
Ko mums slapstīties tā pa vēsturi,
Kad no mūsu dzīvības bezgaldaudz bij prasīts,
Ka pat gadu simti neizdzēstu
Pārestības, upurus un mokas —
Vārdus atklātus lai runā mutes, raksta rokas!
Kurā pusē, dzejniek, stāvi! Tu par dzīvību vai nāvi?

* * *

Es laimīga, kad acis man Latviju redz,
Kad diena Daugavā palagus skalo,
Kad mēness maigo lukturi dedz,
Kur Baltijas jūras samtpeļēkie vilņi pālo.
Tur kuģi ar mūsu zvaigznītēm peld,
Un latviešu kapteiņi pavēl no dziļumiem celt
Daudz tiklu ar zvejnieku slaveniem lomiem.
Cik daudz mani laimes un jūras apšalktu domu!
Es pateicos katru nakti un dienu,
Ka dzīvot varu dzimtajā pusē
Un mātes valodā dzejojot — ar biedriem iet darbā,
Lai dzīviem un kritušiem slava!
Es negribu klusēt, es negribu dusēt
Kā tu, mana Rīga, jo esmu tava.
Jo esmu tava. Tu — maigā un skarbā,
Ar puķēm apvītā, mākslān postā,
Nāk pasaules kuģi tavā ostā
Un tālu nes tava daiļuma slavu.
Es ieklausos tavā mūžības dunā,
Tur tagadne, pagātne, nākotne runā.
Caur fevi plūst Daugavas mierīgais ritums,
Ir kustība, kustība dvēsele tava.
Pat torņu miers ir acīm vien šķitums,
Tu celies augšup, tu tālāk traucies.
Mani visur, Rīga, ieskan tavs sauciens.
Tu mirušos zini, tu zini dzīvos

*Un katru puķi, kas dzīvībai plīvo,
 Ļauj iet man caur tavu ziedēšanu
 Ar laimi, ar sāpēm, ar dvēseli manu,
 Taviem strādniekiem, Rīga, es dziesmu viņu —
 Ko Spīdola vēlēja — izpildīšu.
 Un Raiņa redzējums viedais staros:
 — Ne tauta pret tautu tad karos,
 Bet visas kopā pret — tumsu!
 Tevi atminot, Rīga, caur kara tālēm
 Gan jutu, ka vaigs man no skumjām bālē,
 Bet es dzirdēju tevi un — nesatumsu.*

«Liepājas liepas, Liepājas mājas...». 1967, 27. apr.; Lit. un Māksla, 1967, 20. maijā; Jaunā Gaita, nr. 67 (1968).

Tulk.: krievu 1970 (Družba narodov, nr. 10); 1978.

«Vispirms bija koki pār galvām un ezers pie kājām...». 1967, 29. apr.; Karogs, 1967, nr. 10.

Tulk.: krievu 1969; 1978; lietuviešu 1971 (Nemunas, nr. 9); 1985 (Kulturos barai, nr. 5); poļu 1972; 1973 (Kultura, nr. 1); zviedru 1980 (Permanent Press, nr. 11); 1980; 1992; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; gruzīnu 1986; franču 1993 (Estuaires 21, Luxembourg); islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Lietus čukstas ar zemi...». 1967, 5. maijā; Karogs 1967, nr. 10.

Tulk.: armēņu 1970; krievu 1985; gruzīnu 1986.

Dziesmiņa par princi. 1967, 6. maijā; Karogs, 1967, nr. 10; Jaunā Gaita, nr. 67 (1968).

Tulk.: krievu 1970 (Družba narodov, nr. 10); norvēģu 1996.

«Vizma, vārda māsa mana...». 1967, 13. maijā; Karogs, 1967, nr. 10.

Tulk.: krievu 1969; 1978; baltkrievu 1985 (Latiškaja saveckaja paezija); 1985.

«Es negribu domāt par to, kas mūs šķir...». Veltīts Astridai [Ivaskai], latviešu trimdas dzejniecei, 1967, 14. maijā; Karogs, 1967, nr. 10; Jaunā Gaita, nr. 67 (1968).

Tulk.: krievu 1982 (Neman, nr. 8); 1985; gruzīnu 1984 (Saundže, nr. 2); baltkrievu 1985.

«Bez maizes cilvēks nevar dzīvot. Bez dzejas var...». 1967, 14. maijā; Karogs, 1967, nr. 10.

Tulk.: krievu 1969; 1978.

Dziesmiņa lietai naktī. 1967, 16. maijā; Karogs, 1967, nr. 10.
Tulk.: baltkrievu 1985; krievu 1985; zviedru 1992; islandiešu
1994; norvēģu 1996.

«Es vienmēr būšu pusceļā uz tevi...». 1967, 18. maijā; Pad. Latv.
Sieviete, 1967, nr. 9.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; lietuviešu 1971
(Nemunas, nr. 9).

«Ir tainība, ka Mazais Princis nāks...». 1967, 27. maijā.

Tulk.: krievu 1978.

Mazais Princis — A. de Sent-Ekziperī tāda paša nosaukuma
darba varonis.

«... Bet rokas domāja savu...». 1967, 1. jūn.; Lit. un Māksla, 1968,
8. martā.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; zviedru 1980; 1992;
norvēģu 1986; islandiešu 1994.

Ezis. 1967, 6. jūn.; Lit. un Māksla, 1967, 9. sept.

Tulk.: krievu 1969; 1978; poļu 1972; baltkrievu 1985.

«Ak, ņemiet pie rokas dāliju ziedus...». 1967, 1. okt.; Lauku
Dzīve, 1968, nr. 4.

Tulk.: zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Dziesma miķeļiņiem un mums. 1967, 1. nov.; Dzejas diena 1968.

Tulk.: krievu 1969; 1978; armēņu 1970; lietuviešu 1973 (Kaunos
tiesos pielik. Kurybine savaite, 2. dec.); angļu 1984; igauņu 1989
(Looming, nr. 2).

«Es eju vārdos tā, kā pusnakts ielās pāri...». 1967, 5. dec.

Tulk.: krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985; dāņu 1992; franču 1992
(Poesie 92, X, Paris); zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Uz mīlu putni dzied...». 1968, 1. janv.

«Daba arī kalnus...». 1968, 16. janv.

«Pēc dzimtās zemes vai pēc dzimtās sirds...». 1968, 7. febr.

Tulk.: krievu 1978; 1985 (V večnom sozvučiji).

Polijas motīvs: Andžeja Vajdas «Pelni». 1968, 27 febr.

Tulk.: poļu 1971 (Poezija, nr. 3); krievu 1978; zviedru 1980; 1995;
baltkrievu 1985.

«Pelni» — poļu kinorežisora A. Vajdas filma pēc S. Žeromska
romāna.

«Jo tuvāk vārti tie, pa kuriem jāaiziet...». 1968, 4. martā; Jaunās Grāmatas, 1969, nr. 4.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1995.

Idille. 1968, 5. martā.

Tulk.: krievu 1978.

Spānijas motīvs: mūžīgie donkihoti. 1968, 3. martā.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1981 (Artes, nr. 3); 1987; 1995; vācu 1983; lietuviešu 1985 (Kulturos barai, nr. 5); dāņu 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Pazudušo vārdu tikko jaušamās pēdas...». 1968, 8. martā.

Tulk.: armēņu 1970; krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985.

«Bailēs no brīža...». 1968, 9. martā; Pad. Latv. Sieviete, 1968, nr. 9.

Tulk.: islandiešu 1977; 1994; krievu 1978; zviedru 1980; 1992; norvēģu 1986; 1995 (Ergo, nr. 3); dāņu 1992.

«Kāds miers pāri negaisa debešiem...». 1968, 1. apr.; Lit. un Māksla, 1968, 24. aug.

Tulk.: zviedru 1970 (Horisont, nr. 3); 1987; 1992; krievu 1985; norvēģu 1996.

«Ik dienas dziļāk rokas sāj pēc zemes...». 1968, 9. apr.; Lit. un Māksla, 1968, 24. aug.

Tulk.: krievu 1976 (Sovetskaja molodjož, 12. sept.); 1978; 1984.

«...sastingt...». 1968, 10. apr.; Lit. un Māksla, 1968, 24. aug.

Tulk.: lietuviešu 1971 (Nemunas, nr. 9); zviedru 1970 (Horisont, nr. 3); poļu 1972; 1973 (Kultura, nr. 1); 1981 (Przyjazn, 17. maijā); baltkrievu 1983; 1985; vācu 1986 (Trajekt, nr. 6).

Zirgi. 1968, 12. apr.; Liesma, 1968, nr. 9.

Tulk.: krievu 1970 (Družba narodov, nr. 10); 1982 (Daugava, nr. 10); 1985; poļu 1990 (Poezija, nr. 1/3).

«Nevajag... Redzi — kastanī stāv...». 1968, 25. maijā.

Tulk.: krievu 1978.

«Un tālāk es vairs negribu. Lai vilku vāles...». 1968, 21. jūl.; Lit. un Māksla, 1968, 24. aug.

Tulk.: krievu 1978.

«Visus ziedus salna nokodusi...». 1968, 18. aug.; Pad. Jaunatne, 1969. 8. martā.

Tulk.: krievu 1985.

Dziesma dūdieviņam. 1968, 15. nov.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1983; 1985.

Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām. 1967, dec.-1968, marts; Austrālijas Latvietis, 1970, 24. apr. (publicēts bez kreisās puses — hronikas teksta); Tilts, nr. 100/101, 1970.

Tulk.: angļu 1970 (Lituanus 1970, vol. 16 nr. 1, Chicago); 1984; lietuviešu 1971 (Metmenys); zviedru 1980; 1995; norvēģu 1983 (Vinquet, Stockholm); 1986; baltkrievu 1985; 1986; krievu 1985; franču 1987 (Lettre internationale, Paris); dāņu 1992.

Pret dzejoli un V. Belševicas grāmatu kopumā vērsies I. Lasmānis ar darbu «Nolādējums zaimotājam (Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām lasot)», kas publ. Karogā, 1969, nr. 8; Cīņā, 1969, 10. sept.

*Kāds tevī zaimoja, par vergu tautu saukdams,
Par suņu tautu, nodevēju tautu...
Es raugos tevī, pieri nikni raukdams,
It kā sev plecos visu vainu krautu.*

*Stāv vēsture kā sirma māte blaku
Un, tādus vārdus dzirdot, sevī zūdās:
Ak dievs, es atkal jūtu asins dvaku,
Pavisam tuvu paslēpies kāds Jūdass.*

*Viņš asaras grib pārvērst dzelžu lietū,
Tām asā mēle abpusgriezīgs zobens.
Par tavām pilsētām un mājām smietu
Viņš, abpuspaštaisns juzdamies un glodens.*

*Ak, dzeja, kaunies sirmās galvas priekšā —
Lai kādi kungi latvju plecus lieca,
Tiem ozolvāles bija smagā riekšā,
Kas kangarus un vācus ratā trieca.*

*Par to lai stāsta kapkalni un pelni,
Kas tavos krastos krājās gadu gados.
Lai stāsta raganas un sārtos mestie velni,
Lai stāsta lietuvji un krievi tuvos rados!*

*Bet, kas grib tevi pazemot ar kaunu,
Kas savu tautu spējīgs saukt par glēvu,
Tāds līdzīgs ubagam ar dievlūdžēja paunu,
Tāds pats ir gatavs pārdot savu tēvu.*

*Lāsts, mūžīgs lāsts tam pergamenta rullim,
Kas savu tautu zaimo šajās dienās!
Tāds mātes vārdu pārvērst spēj par nulli
Un pārdot līgavu, lai klieudz tā akmens sienās!*

*Tāds, nāvei nolemts, bendēm ceļos kristu,
Kaut verga važās viņa brāli kaltu,
Tāds, dievam ticot, apspļaudītu Kristu
Un pašu velnu pataisītu baltu.*

*Ak, dzeja, ārdē stiprus savus dēlus
Un meitas, lai tos jūdass neapgāna.
Nav tautai jādzird kangarišu pēlums,
Nedz arī tas, ko domā Vatikānā!*

Sk. arī «Īndriķa hronikai...» veltītās rindas M. Ķempes dzejoli «Rīga neklusē».

I. Lasmanim atbildēja O. Vācietis ar dzejoli «Latviešu tautas «častuškas» uz žurnāla «Karogs» malām.» Viņš to iesūtīja «Karogam» (bet darbs publicēts netika) un nolāsīja dzejas vakarā LRAP kultūras namā (Mazajā ģildē). Darbs izplatījās norakstos, pirmoreiz publicēts grām.: «Visums, sirds un tāpat...». Grāmata par Ojāru Vācieti. R., Karogs, 1993, 749.-750. lpp.

*Lasi mani, lasi mani,
Visu citu nonīstu, —
Imantiņu Lasimani,
Livonijas hronīstu.*

*Attīstība stāv uz vietas,
Dzīve nevar kustēties,
Ja ar rungu vai ar mietu
Ļaudīm neļauj lustēties.*

*Pietiek jūtu, pietiek domu,
Pietiek skaidrā saprāta!*

Un šo manu aksiomu
Tikai «Karogs» saprata.

Teiksim — vecā Livonijā
Dzīve vizēt vizēja:
Slaktiņi ik dienas bija,
Un tā bija izeja

No tās mierā dzīvošanas
Vienas tautas mērogā.
Tās nav tikai domas manas,
Tāpat domā «Karogā».

Teiksim — kā tu izmangosi
Komunālu istabu?
Stāvi rindā vai nu nosit
Turpat blakus Kristapu.

Nosaukt to par sabotieri
Es uz vietas izšķiros —
Vajag tikai dot pa pieri,
Gan jau vēlāk izšķiros.

Teiksim, raksta Belševica,
Kā lai muļķus sagana.
Gaišo rītu, kam mēs ticam,
Aptumšo šī ragana!

Muļļājamies mēs ar vārdiem.
Livonijā nepētī,
Livonijā liek uz sārta:
Heil! Urrā! Un — cepeti.

Teiksim, muldam mēs atlikām
Par to gara spodribu.
Patiesībā Jūdass tikai
Parādīja modribu.

Izdeva viņš Kristu ārā
Pats uz saviem kamiešiem,

*Ņēma par to honorāru,
Un es arī saņemšu.*

*Teiksim, varbūt drusku vairāk —
Šodienīgā mērogā:
Toreiz nezvejoja sauru,
Toreiz nebij «Karoga».*

*Toreiz arī viņa bodes
Faktiski bij retākas,
Vienkāršākas bija modes
Un bij maucās lētākas.*

*Teiksim, var jau šito runu
Izstiept verstes garumā,
Bet es dzirdu tērauddunu
Nākamības arumā.*

*Tāpēc, ļaudis, lasiet mani
Tā vietā, lai nonīstu, —
Imantiņu Lasīmani,
Līvonijas hronīstu.*

MADARĀS

Iznācis 1976. g. izdevniecībā «Liesma» 16 000 eks. metienā.
Redaktors J. Sirmbārdis.

Recenzijas: O. Kravalis. Ieskats dažās 1976. gada dzejas grāmatās.
— Lit. un Māksla, 1977, 27. maijā; M. Čaklais. Vizmas Belševicas
piektā dzejoļu grāmata. — Lit. un Māksla, 1977, 19. aug.; S. Sirsone.
Pārdzīvojuma dziļums un izpausmes daudzveidība. — Karogs,
1977, nr. 12; M. Rauda [R. Ekmanis]. Vizma Belševica. Madarās. —
Brīvība, 1978, nr. 6/7.

O. Kravalis kā vienu no krājuma dominantēm izceļ bērna tēlu
un mātes attieksmi: «Varētu teikt, ka Belševicas grāmata ir bērna
pilna. [...] Caur salīdzinājumu vai pat intonācijas tonalitāti bērna
klātbūtne izplatās uz daudzām citām dzīves parādībām..» Otrkārt,
robežsituāciju pārdzīvojumu: «.. ķermeniskā pārdzīvojuma spēja,
precīzā atklāsme ļauj dzejniecei niansēti aizvadīt dzejoli līdz cilvēka

rīcības ētiskai robežsituācijai. Līdz fizisku ciešanu robežai atklāta izjūta bieži vien ir dzejoļa katarses punkts.» Treškārt, valodas precizitāti un piesātinājumu: «Tēlu veido pats vārds, leksikas atlase un izvēle: vērojama cenšanās pēc maksimālas precizitātes, kad pat parasts vārds dzejas kontekstā dod aizvārda redzējumu...»

Arī M. Čaklais runā par V. Belševicas valodas bagātību un formulē: «Sarežģītā emociju materiālā, vienkāršā jūtu loģikā Vizma Belševica risina mūžīgo ceļa-mājas tēmu.» M. Čaklais uzskata, ka krājumā (kas iznāca ar septiņu gadu starplaiku, pēc publicēšanās aizlieguma posma) ir jūtama slāpēta stihija, taču nepiemin mazrakstišanas īstos cēloņus: «Krājuma labākajā daļā valda patiesa dzejas stihija. Un tomēr ir vietas, kur Vizmas Belševicas vārdi brīžam man atgādina slogakmeņus, ap kuriem šķiežas un skrien garām procesa sula, procesa šlakata. Aizturēta stihija ir spēks, bet ne slāpēta stihija. Brīžam (bet varbūt tas no mazrakstišanas rezultātā izveidota pārmeņa kritiskā prāta?) aizturēts liekas tā kā par daudz.»

Arī S. Sirsone izceļ V. Belševicas valodas bagātību un pārsteidzošo precizitāti: «Katra uztveres un izjūtu nianse atklājas ar tādiem vārdiem, kur grūti iedomāties kādu citu līdzīgu variantu.» Tomēr visvairāk viņa pievēršas dabas tēlainībai un tās nozīmei krājumā: «.. tik dabas piesātinātu krājumu kā V. Belševicas «Madarās» mūsu dzejā nav pārāk daudz. [...] Daba te ienākusi gandrīz vai visās tās izpausmēs, niansēs un noskaņās.» Un: «Krājums «Madarās» ir citāda rakstura pakāpe dzejnieces nerimtigajā daiļrades gājumā. Ar dziļiem pārdzīvojumiem un daudzveidīgu to izpausmi bagāta pakāpe. Bet intīmāka, reizēm it kā trauzlāka.»

Par to, kas dzejniecei bijis jāpārdzīvo starplaikā starp iepriekšējo un jauno krājumu, runā M. Rauda: «Jāpriecājas, ka tagad šī mūsu rakstniecības lielā personība daļēji rehabilitēta, atdota apakaļ tautai, par ko pateicība pienākas arī daži apzinīgākajiem Latvijas kultūras darbiniekiem, īpaši Imantam Auziņam, kurš Padomju Latvijas Rakstnieku septītā kongresa laikā 1976. g. martā kādā nekur presē neatreferētā sēdē ar lielu drosmi mudinājis literatūras uzraugus neliegt atļauju Belševicas un .. Knuta Skujenieka dzejoļu krājumu izdošanai.»

M. Rauda salīdzina «Madarās» ar «Gadu gredzeniem»: «Gadu gredzenus un Madarās vieno mākslinieciska un pārdzīvota dzeja ar stilistisku daudzšķautņainību, blīvumu un piesātinātību, ar izkoptu skaņu organizāciju un formas emociju, ar izteiksmes precizitāti un parasti viegli uztveramām spēcīgām vizuālām ainām. Bet ir arī acīm

redzamas atšķirības. Sprotamu iemeslu dēļ Madarās tikai retā vārmā skarti savas zemes likteņi, sava laikmeta sociālpolitiskās norises. Izteiksmē krietni mazāk sukcesivitātes jeb divnozīmības, mazāk simbolistiska vispārinājuma, ilūziju, alegorijas, psiholoģisku asociāciju. Protams, «ar tauru skaņām», kā teiktu Rainis, dzejniece nekad nav runājusi. Jau Gadu gredzenos Belševica parādīja sevi galvenokārt kā «klusuma dzejnieci» pat dzejoļos ar visai nozīmīgu sabiedriski nacionālu skanējumu. [...] Vēl lielāka vieta mēmuma jēdzienam ierādīta Belševicas pēdējā dzejoļu krājumā. [...] Šo ārejo mēmumu un trauslumu, kā redzams, dzejniece gluži meistariski spēj piesātināt ar dziļu iekšēju dinamiku, lielu emocionālu spēku. Viņas «kļedziena mēmums» dažkārt ir tik spalgs, ka pat bendes nodrebēja.»

«Vai esmu mājās? Mīļie... Jā...». 1974, 1. apr.; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978; 1984; angļu 1982 (Literature Today, nr. 1); baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985.

«Pūpoli nometa kurpītes šaurās...». 1974, 26. febr.; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978.

Radības kronis. 1973, 3. apr.

Tulk.: krievu 1978; 1984; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; dāņu 1992; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Sniegpulkstenis uzvilks uz pavasari un zvana...». 1974, 16. jūn.; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978.

Aprija lietū. 1972, 17. nov.

Tulk.: krievu 1978; poļu 1983 (Literatura na swiecie, Warszawa); zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Arī mīlestība. 1973, 5. apr.

Tulk.: krievu 1978.

Kjavu ziedā. 1972, 8. okt.

Tulk.: krievu 1978; angļu 1984; baltkrievu 1985.

Mijkrēsli. 1974, 2. jūl.

Tulk.: krievu 1978; 1985; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris, Vilnius); zviedru 1992.

Sausserdis. 1973, 29. martā.

Tulk.: krievu 1978; 1985; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris,

Vilnius); vācu 1983; poļu 1983 (Literatura na swiecie, Warszawa); norvēģu 1996.

Puplakši. 1973, 31. martā.

Tulk.: krievu 1978.

Manam labajam. 1974, 8. apr.; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: gruzīnu 1978 (Saundže, nr. 5); 1986; krievu 1978; 1984; vācu 1983; rumāņu 1984 (Luceafarul, 27. okt.); 1987; lietuviešu 1985 (Kulturos barai, nr. 5); 1991 (Mūsu sodai, nr. 4); baltkrievu 1985; dāņu 1992; franču 1992 (Poesie 92, X); 1993 (Estuaires 21, Luxembourg); zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Es nepostīšu tavu mirkļa māju, taurenīt...». 1969, 4. aug.; Lit. un Māksla, 1970, 27. jūn.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985.

Dzinējsuņu zvaigznājs. 1970, 12. maijs.

Tulk.: krievu 1977 (Sovetskaja molodjož, 11. sept.); 1977; 1978.

«Es pie tavām durvīm neklauvēšu...». 1971, 22. maijā; Zvaigzne, 1975, nr. 17.

Tulk.: krievu 1978; 1986; angļu 1984; baltkrievu 1985 (Latišskaja saveckaja paezija); 1985; 1986; norvēģu 1996.

«Nu rēdzi — ne dumburu, ne biezokņu. Skrajmežs...». 1967, 19. jūl.

Tulk.: krievu 1969; 1978.

Vītenroze. 1971. 2. aug. Izlasē «Par saknēm būt» (R.: Zvaigzne ABC, 1996) ar virsr. «Ķiršu briedā».

Tulk.: krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985 (Latišskaja saveckaja paezija); 1985.

«Par savu ķirsi neesi tik drošs...». 1974, 11. nov.

Tulk.: krievu 1978; angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984.

Mārsils. 1974, 27. nov.

Tulk.: krievu 1978 (Daugava, nr. 3); 1978; 1985; zviedru 1980; 1995; baltkrievu 1985 (Latišskaja saveckaja paezija); 1985; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Vēlējums bērnam. 1971, 12. martā; Lit. un Māksla, 1971, 8. maijā ar virsr. «Veltījums bērnam».

Tulk.: krievu 1978.

Madarās. 1972, 20. janv. 2. daļa pirmoreiz publ. grām. «Ievziēdu aukstums», R., 1988.

Tulk.: krievu 1978; 1979 (Družba narodov, nr. 1); 1984; 1985; lietuviešu 1979 (Literatūra ir menas, nr. 49); 1981; zviedru 1980; 1995; hindu 1983 ([Septiņi padomju dzejnieki]); baltkrievu 1985; franču 1989 (LRS bulletin, Paris); dāņu 1992; islandiešu 1994.

Akas aiziešana. 1972, 6. okt.

Tulk.: krievu 1978 (Sovetskaja molodjož, nr. 11); 1978; 1984; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris); 1985 (Kulturos barai, nr. 5); zviedru 1980; 1995 (Gotlands Tidningar, 6. okt.); 1995; baltkrievu 1985; rumāņu 1987; franču 1989 (LRS bulletin, Paris); dāņu 1992; islandiešu 1994.

«Man sāp kā apinim, kas vijas tukšumā...». 1972, 13. okt.

Tulk.: krievu 1978.

«Ai, īsu brīdi tavai mījai būt...». 1973, 18. febr.

Tulk.: krievu 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); baltkrievu 1985; zviedru 1992; islandiešu 1994.

Ikdienība. 1975, 4. jūl.; Lit. un Māksla, 1976, 22. maijā.

Tulk.: krievu 1978; 1984.

Kaķpēdiņa. 1974, 17. nov.; Karogs, 1976, nr. 3.

Sapnis. 1973, 31. martā; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1985 (Latiškakaja saveckakaja paezija); 1985; altajiešu 1986 (Altajdin čolmoni, 2. okt.).

Kliņģerīte debesīs. 1971, 27. jūn.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1995.

«vilnis...». 1973, 18. jūl.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Epitāfija ar kaijas spalvu. 1975, 16. jūn.; Lit. un Māksla, 1976, 22. maijā.

Tulk.: krievu 1978; 1984; baltkrievu 1985.

Ūdensrozes. 1973, 1. jūl.; Lit. un Māksla, 1974, 10. aug.

Tulk.: krievu 1978; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris).

«Tū nesaproti, ko no tevis gribu...». 1973, 12. okt.

Tulk.: zviedru 1980; 1992; baltkrievu 1985; krievu 1985 (Daugava, nr. 2); 1985; dāņu 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Rudens tīmekļu rasa...». 1971, 12. jūl.

Tulk.: krievu 1978; angļu 1983 (Nimrod's sin).

«Gliemezis bērزلapes poķī...». 1974, 27. jūl.

Tulk.: krievu 1978; somu 1978 (Helsinki TV, oktobri); zviedru 1980; 1992; angļu 1980 (Melburnas TV); 1984; poļu 1983 (Przyjazn, nr. 14; Literatura na swiecie); čehu 1985 (Planeta lásky); dāņu 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

«Es labi zinu, kur tu esi...». 1974, 30. okt; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978; 1982 (Krestjanka, nr. 3); zviedru 1980 (Permanent Press, nr. 11); 1980; 1992; baltkrievu 1985; 1986; rumāņu 1984 (Lucefarul, 23. okt.); 1987; norvēģu 1986; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Pareģojums. 1975, 19. jūn.; Lit. un Māksla, 1976, 22. maijā ar virsr. «Dzejolis par putniem».

Tulk.: krievu 1978.

Izlīdzinājums. 1974, 11. okt.

Tulk.: krievu 1978.

«Nebaidies vecuma...». 1971, 30. okt.; Lit. un Māksla, 1974, 10. aug.

Tulk.: krievu 1978; 1984; čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2, Praha); baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; bulgāru 1987 (Svetlostruj, 29. aug.).

«Es mīlestību savu nesu tā...». 1972, 8. okt.; Karogs, 1976, nr. 3.

Tulk.: krievu 1978; 1984; zviedru 1981 (Artes, nr. 3); 1987; 1992; gruzīnu 1982 (Drosija, nr. 10); 1986; bulgāru 1983 (Svetlostruj, 18. aug.); 1984 (Rodna reč, nr. 8); poļu 1983 (Literatura na swiecie); baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985; rumāņu 1984 (Lucefarul, 23. okt.); 1987; lietuviešu 1985 (Kulturos barai, nr. 5); norvēģu 1986; dāņu 1992; angļu 1993; islandiešu 1994.

Jurgīnes izprecināšana. 1973, 9. apr.

Tulk.: krievu 1978; vācu 1983.

«No vienām dālijām līdz otrām...». 1973, 12. apr.

Tulk.: baltkrievu 1985.

«Tur, tajā dziļā atvarā...». 1970, 10. janv.; Lit. un Māksla, 1970, 27. jūn. ar virsr. «Maijai». Domāta franču literatūras tulkotāja Maija Silmale (1924-1973), kas atdzejojusi franciski arī V. Belševas «Indriķa Latvieša piezīmes...».

Tulk.: krievu 1978; angļu 1983 (Nimrod's sin); 1984; 1996 (The Baltic Times, 31. okt./6. nov.).

«Viena vienīga zelta lāse...». 1972, 16. nov.

Tulk.: krievu 1978.

«Tā bija tikai kastaņa lapa...». 1973, 6. febr.

Tulk.: krievu 1976 (Sovetskaja molodjož, 12. sept.); 1978; zviedru 1987; 1995; norvēģu 1996.

«Dzeltu laiks, dzeltu laiks...». 1973, 31. jūl.

Tulk.: krievu 1978; čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2).

«Pa kuru laiku krāsas apdzisa?...». 1973, 27. sept.

Tulk.: čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2); zviedru 1980; 1995; vācu 1986 (Trajekt, nr. 6); norvēģu 1986.

Pietura. 1974, 31. jūl.

Tulk.: vācu 1983; baltkrievu 1985; krievu 1985; zviedru 1992; norvēģu 1996.

«Izsalusi mana sirds. Ledus mēlēm...». 1974, 12. nov.

Tulk.: krievu 1978; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris); čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2); zviedru 1992; norvēģu 1996.

«Kā caur aizsalušu rūti...». 1972, 6. okt.; Lit. un Māksla, 1975, 26. jūl.

Tulk.: krievu 1975 (Sovetskaja molodjož, 14. sept.); 1981 (Daugava, nr. 5); 1985; čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2); zviedru 1987; 1992; norvēģu 1996.

Domas par tevi. 1972, 30. okt.

Tulk.: krievu 1978; čehu 1979 (Svetova literatura, nr. 2); zviedru 1992.

«To sapni, to bēgli, kas tālumā gaist...». 1973, 26. sept.; Lit. un Māksla, 1975, 26. jūl.

Tulk.: krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985.

«Šonakt skriešu raganās...». 1973, 13. dec.; Lit. un Māksla, 1975, 26. jūl.

Tulk.: krievu 1978; 1984; baltkrievu 1983 (Braterstva); 1985.

«Sarmas zvaigznes ap ozolu brūnajām lapām...». 1974, 4. febr.

Tulk.: krievu 1978.

Baltās paslēpes. 1975, 23. jūn.; Lit. un Māksla, 1976, 11. sept.

Tulk.: krievu 1978; 1984; baltkrievu 1985; čehu 1985 (Planeta lásky); lietuviešu 1985 (Kulturos barai, nr. 5); dāņu 1992; zviedru 1992; islandiešu 1994; norvēģu 1996.

Miers. 1974, 29. okt.

Tulk.: krievu 1978; baltkrievu 1985; zviedru 1992; norvēģu 1996.

«Es sērojos, es dzīji skumu...». 1973, 11. apr.

Tulk.: krievu 1978.

Bartoka kvartets. 1973, 11. janv.; Karogs 1976, nr. 3. Grām. veltīts māksliniekam Andrejam Senakolam.

Tulk.: krievu 1978 (Daugava, nr. 3); 1978; 1985; poļu 1983 (Literatūra na swiecie; Przyjazn); baltkrievu 1986.

Mākslinieka acis (No Jāņa Pauļuka monologiem). 1967, 5. jūl.; Dzejas diena 1968.

Tulk.: krievu 1978.

Ugunsziedi (Piemineklis Jūlijam Dievkociņam. 1906). 1969, 8. dec.; Zvaigzne, 1970, nr. 17 ar virsr. «Piemineklis Jūlijam Dievkociņam».

Tulk.: krievu 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); zviedru 1987; 1995.

Pēgasiņš. 1974, 19. apr.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1995; baltkrievu 1985; 1986; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Talsi. 1971, 16. martā.

Tulk.: baltkrievu 1985.

Mīlas vārdi Vidzemei. 1972, 4. okt.; Lit. un Māksla, 1974, 10. aug.

Tulk.: krievu 1975 (Sovetskaja molodjož, 29. jūn.); 1978 (Daugava, nr. 3); 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); 1985; lietuviešu 1979 (Poezijos pavasaris); 1979 (Literatūra ir menas, nr. 49); baltkrievu 1985.

Atkusnis Ludzā. 1974, 17. martā.

Tulk.: krievu 1978; zviedru 1980; 1995; baltkrievu 1985; norvēģu 1986.

Latgales acis. 1973, 1. apr.; Lit. un Māksla, 1974, 10. aug.

Tulk.: krievu 1974 (Sovetskaja molodjož, 13. sept.); 1977 (Literaturnaja Rossija, 8. apr.); 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); 1985; zviedru 1980 (Vasabladet, 13. maijā); 1980; 1995; dāņu 1992; islandiešu 1994.

Zvana vārdi. 1972, 11. nov.

Tulk.: krievu 1981 (Daugava, nr. 5); 1984; 1985.

Oda Zemgalei. 1972, 8. okt.; Lit. un Māksla, 1975, 26. jūl.

Tulk.: krievu 1978; 1985 (V večnom sozvučiji); 1985.

Pidriķis un Katrīna. 1973, 17. aug.; Pad. Latv. Sieviete, 1975,
nr. 2.

Tulk.: krievu 1978; 1985; baltkrievu 1985.

I. Čaklā

SATURS

«ZEMES SILTUMS»	9
Zvaigzne	11
«Laikmetu smagnējie ziedi...»	12
Nāves salas zieds	13
Apkopēja	15
Vecais mežsargs	16
Priežu jaunaudzē	17
Saule sirdī	18
«Es mīlu tevi tā, kā priede aug...»	24
Timeklītis	25
Autobusā	26
«Tu atmet galvu, smaidā piemiedz acis...»	27
«Brūnos matos viznī sirmums balts...»	28
Sirds brīnās	29
Zilā vasara	30
Ziemas pasaka	31
<i>Viegli piesitiņi</i>	33
«No ugunskura dzirkstis ceļas gaisā...»	33
«Egle sarmotām skujām tev skar...»	33
«Kā pēdējais skūpstis liesmo rudens pār kalnu...»	33
«Caur tumsas dzīlēm ledainām...»	34
«Sals ilgu pilniem pirkstiem logus skar...»	34
Kādam cilvēkam	35
Vīnogas ziemeļos	36
«Piedod, mana zvaigzne, piedod...»	37

Nokaltusi egle	38
Kļava	39
Purva drīģene	40
Rudens ziedi	42
Kareivīgais puķudārzs	43
Saruna ar pavasari	44
Vēl viena vēstule Solveigai	45
Putniem	50
Viltnieks	52
Pie Šakarvas ezeriem	53
Kaleva gredzens	54
Pleskava	56
Večiņa	58
Vilciens	60
Vēju nestas vēstis	61
Gājputnu nemiers pār Ukrainu	63
Sirds kalnu takās	64
Hoverlas egļu pavēnī	65
Satikšanās kalnos	70
«JŪRA DEG»	79
Mārtiņ, jūra deg!	81
«Kas reiz dzēris Salacgrīvas ūdeni...»	83
Akmeņi	84
«Nav vienalga, no kurienes skatīties...»	86
Es svilpoju jūras krastā	87
Atvadas	89
Līdzinieki	90
«Neejiet, sievietes!...»	91
Lūgšana bākai	92
Klusums	93
Vēlreiz par dziļumiem	96
«Vari mani nemīlēt, vari ienīst...»	98

Lidlauks	100
Kad bail no mīlestības	101
Sākums	102
Vienkāršas rindas	104
Miega dziesmiņa lielam bērnam	105
«Tu biji kails un vēju aplauzts koks...»	107
Kalnu avoti	108
Dzejolis par lakstīgalu infarktu	109
Mierinājums	110
«Kā bērziņš balts pret melnu padebesi...»	111
«Nocērt man rokas...»	112
Atteikšanās	113
Kalna vārdi tam, kas palika ielejā	115
Balāde par glēvuli	118
Lūgšana izlietām asinīm	120
<i>No piezīmju grāmatiņas</i>	121
«Kāds konstatē nedrošā balsī...»	121
«Jāņtārpiņi?...»	121
«Lieli ceļi skrien tālēs kā šautras...»	122
«Es eju pa saulainu ceļu...»	122
«Sava mirdzuma kaunoties...»	123
Cilvēka mazulis	124
Cinītis	125
Koki pateicas ziemei	126
Cilvēks uz ielas	127
Mihailovskas rudens	128
Gleznotājs	129
Mākslinieks runā ar sevi	130
«Nobriedēt sikāko rudzu rogu...»	130
«Es mīlu meiteni bez ēnas...»	130
Izrāde pie kafijas tases	132
Salome	134

<i>Paraksti gleznām</i>	135
Botičelli «Afrodītes dzimšana»	135
Goija «Saturns aprij savus bērnus»	136
Roseti «Beatriče un Dante paradīzē»	137
Klods Izerlijs	138
Izerlija mātes balss	145
Izerlija līgavas balss	146
Nedzīstošas brūces	148
Prometeja kļiedziens	150
«GADU GREDZENI»	157
«Kā celtnieks namu ceļ, kur pašam nedzīvot...»	159
Mākonis	160
Tālu...	161
«Glāb mani, jūra...»	162
Kosmiskās ēras motīvs: ar ceļmales lapu...	164
«Ir ātrums — iedvesma un radišanas moka...»	166
Viduslaiku motīvs: inkvizīcija	167
Antiņš	168
Slimnīcas logs	169
Kuģi	172
Romas motīvs: vergs	173
Bībeles motīvs: Ādams un Ieva	174
«Aug lietus padebēsis zemē sīkstām strāvām...»	175
«Lāse krītot sašķīst simtos «kāpēc?»...»	176
«Es varu savas bēdas izkliegt plūmju kokā...»	177
«Ir laukos vienīgais no visiem sakņu dārzjiem...»	178
«Pa krasta slīpni noslid dzīves bēgums...»	179
Baltais briedis	180

Ukrainas motīvs: Ševčenko sirds	181
Kastanis	182
«Vienlīdz nedrošs ir lampu nozeltīts bruģis...»	183
«Tā bija ļoti pieklājīga zivs...»	184
Priede ar kailām saknēm	185
Vilks	186
Spīgana	187
«Tas vārds, kas tavās acīs briest...»	188
Bēdīgs joks	189
«Negaidi ziedus!...»	190
«No divām salauztām dzīvēm vienu...»	191
«Ja tu nevari dot man laimi...»	192
Lauma pilsētā	193
Lācis	194
Vārdi par vārdiem	195
«Kad pavasari par rudeniem šķiet...»	196
«Kamēr svēteji pār Svēti...»	197
«Aug ievainota ķirša stumbrā...»	198
«Lakstīgala kad dziesmu aprauj...»	199
Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga	200
«Liepājas liepas, Liepājas mājas...»	201
«Vispirms bija koki pār galvām un ezers pie kājām...»	202
«Lietus čukstas ar zemi...»	203
Dziesmiņa par princi	204
«Vizma, vārda māsa mana...»	205
«Es negribu domāt par to, kas mūs šķir...»	206
«Bez maizes cilvēks nevar dzīvot. Bez dzejas var...»	207
Dziesmiņa lietainā naktī	208
«Es vienmēr būšu pusceļā uz tevi...»	209
«Ir taisnība, ka Mazais Princis nāks...»	210
«... Bet rokas domāja savu...»	211
Ezis	212
«Ak, ņemiet pie rokas dāliju ziedus...»	213

Dziesma miķelišiem un mums	214
«Es eju vārdos tā, kā pusnakts ielās pāri...»	215
«Uz milu putni dzied...»	216
«Daba arī kalnus...»	217
«Pēc dzimtās zemes vai pēc dzimtās sirds...»	218
Polijas motīvs: Andžeja Vajdas «Pelni»	219
«Jo tuvāk vārti tie, pa kuriem jāaiziet...»	220
Idille	221
Spānijas motīvs: mūžīgie donkihوتي	222
«Pazudušo vārdu tikko jaušamās pēdas...»	223
«Bailēs no brīža...»	224
«Kāds miers pāri negaisa debešiem...»	225
«Ik dienas dziļāk rokas sāp pēc zemes...»	226
«...sastingt...»	227
Zirgi	228
«Nevajag... Redzi — kastanī stāv...»	229
«Un tālāk es vairs negribu. Lai vilku vāles...»	230
«Visus ziedus salna nokodusi...»	231
Dziesma dūdieviņam	232
Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām	233
«MADARĀS»	239
«Vai esmu mājās? Miļie... Jā...»	241
«Pūpoli nometa kurpītes šaurās...»	243
Radības kronis	244
«Sniegpulkstenis uzvilks uz pavasari un zvana...»	245
Aprīļa lietū	246
Arī mīlestība	247
Kļavu ziedā	248
Mijkrēsli	249
Sausserdis	250

Puplakši	251
Manam labajam	252
«Es nepostīšu tavu mirkļa māju, taurenīt...»	253
Dzinējsuņu zvaigznājs	254
«Es pie tavām durvīm neklauvēšu...»	255
«Nu redzi — ne dumbbru, ne biežokņu Skrajmežs...»	256
Viteņroze	257
«Par savu ķirsi neesi tik drošs...»	258
Mārsils	259
Vēlējums bērnam	261
Madarās	262
Akas aiziešana	265
«Man sāp kā apinim, kas vijas tukšumā...»	267
«Ai, īsu brīdi tavai mīļai būt...»	268
Ikdienība	269
Kaķpēdiņa	270
Sapnis	271
Kliņģerīte debesīs	273
«vilnis...»	274
Epitāfija ar kaijas spalvu	275
Ūdensrozes	276
«Tū nesaproti, ko no tevis gribu...»	277
«Rudens tīmekļu rasa...»	278
«Gliemezis bērزلapes poķī...»	279
«Es labi zinu, kur tu esi...»	280
Pareģojums	281
Izlidzinājums	282
«Nebaidies vecuma...»	283
«Es mīlestību savu nesu tā...»	284
Jurģīnes izprecināšana	285
«No vienām dālijām līdz otrām...»	286
«Tur, tajā dziļā atvarā...»	287
«Viena vienīga zelta lāse...»	288
«Tā bija tikai kastaņa lapa...»	289

«Dzeltu laiks, dzeltu laiks...»	290
«Pa kuru laiku krāsas apdzisa?...»	291
Pietura	292
«Izsalusi mana sirds. Ledus mēlēm...»	293
«Kā caur aizsalušu rūti...»	294
Domas par tevi	295
«To sapni, to bēgli, kas tālumā gaist...»	296
«Šonakt skriešu raganās...»	297
«Sarmas zvaigznes ap ozolu brūnajām lapām...»	298
Baltās paslēpes	299
Miers	300
«Es sērojos, es dziļi skumu...»	301
Bartoka kvartets	302
Mākslinieka acis (<i>No Jāņa Pauļuka monologiem</i>)	303
Ugunsziedi	304
Pēgasiņš	306
Talsi	310
Mīlas vārdi Vidzemei	313
Atkusnis Ludzā	315
Latgales acis	316
Zvana vārdi	317
Oda Zemgalei	318
Pidriķis un Katrīna	320
<i>I. Čaklā. Komentāri</i>	325

Apgāda «**Jumava**»
Realizācijas daļas adrese:

Rīgā,
Jēzusbaznīcas ielā 7/9
Tālr. 7221970

1860

ORIGĀTAIS
SĀKUMPLĀRS

[4.-]

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0303024112

[99-3
L43|I

Vizma Belševica

Dzejniece, rakstniece un tulkotāja,
O.Vācieša prēmijas laureāte,
Triju Zvaigžņu ordeņa kavallere –
latviešu literatūras sirdsapziņa.

Rakstos apkopota dzeja, proza,
tulkojumi un atdzeja. Pirmajā
sējumā – dzeja.

"Vizmas dzejā nav puspatiesību,
pusemociju, nav stilistikas
koķetēriju, nav modes. Šī dzeja ir
vienlaikus neaizsargāta un skarba,
jo tā pati neprasās aizsargājama.
Tā ir pārdzīvota traģika, kas nes
apskaidrību. Tā var runāt ar
cilvēkiem, sabiedrību, tautu nopietni
un principiāli, nesolot un
nepamācot."

/Knutu Skujenieks/

JUMAVA

ISBN 9984-05-214-1

9 78998 05214